

533.

REGIONALA
CLUJ

SCHILLER

SALA DE LECTURA

Wilhelm Tell

83-23=R

56.492

NOV 1967

233

56492Q

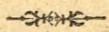
S' 33

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

SCHILLER

WILHELM TELL

DRAMA IN 5 ACTE

83-23=R

TRADUCERE DIN LIMBA GERMANĂ

DE

B. MARIAN

EDIȚIA VI-a REVĂZUTA

56.492-93

BUCUREȘTI

EDITURA LIBRĂRIEI UNIVERSALE, ALCALAY & Co.
Nr. 27, calea Victoriei, Nr. 27

25

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

RECEIVED

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

RECEIVED

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

20.4.25

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

PERSOANELE

Hermann Gessler *)		gubernator împărătesc al
		cantoanelor Schwitz și Uri.
Werner, baron d'Attinghausen,		moșnean,
Ulrich de Rudens,		nepotul lui.
Werner Stauffacher **)	} Locuitor din Schwitz
Konrad Hunn	
Itel Reding	
Hans auf der Mauër	
Jörg im Hofe	
Ulrich	} Locuitori din Uri
Jost de Weiler	
Walter Fürst	
Wilhelm Tell	
Rösselman, preotul	
Petermann, paracliserul	} Locuitor din Unterwalden
Kuoni, păstorul	
Werni, vânătorul	
Ruodi, pescarul	
Arnold din Melchtal	
Konrad Baumgarten	} Locuitor din Unterwalden
Meier din Sarnen	
Struth din Winkelried	
Klaus din Flüe	
Burkhart din Bühel	
Arnold din Sewa	
Pfeifer din Lucerna		
Kunz din Gersau		
Jenni, băiatul pescarului.		
Seppi, băiatul păstorului.		
Gertruda, soția lui Stauffacher.		
Hedwig, soția lui Tell, fiica lui Fürst.		
Berta de Bruneck, o moștenitoare bogată.		

*) Herman Gessler, gubernator împărătesc pela anul 1300, a fost ucis de către Wilhelm Tell în 1309.

**) Werner Stauffacher, din Steinen, a pus în 1307, împreună cu Walter Fürst și Arnold de Mechthal, bazele Confederației elvețiene.

Armgarđ	}	Țărance
Melchthild		
Elsbeth		
Hildegard	}	Băieții lui Tell
Walter		
Wilhelm		
Friesshardt	}	Mercenari
Leuthold		
Rudolf der Harras,	inspectorul grajdurilor lui Gessler.		

Ioan Paricidul *), duce de Suabia.

Stüssi, pândar de câmp.

Buciumașul din Uri,

Un trimis împărătesc.

Un vâtaf.

Un meșter cioplitor de pietre, lucrători și salahori.

Un crainic.

Frați de caritate **).

Călăreți de-ai lui Gessler și Landenberg.

Mulți oameni, bărbați și femei din cele Patru Can-
toane.

*) Ioan, duce de Suabia, poreclit Paricidul, era nepotul împăratului Albrecht. El conspiră contra unchiului său, care-i reținea moștenirea, și-l ucise în Argonia, la Rheinfelden, nu departe de Bruch, la 1308.

**) Frații de caritate erau călugări cerșetori, cari treceau de obicei muntele Gothardt spre a se duce în pelerinaj la Roma. Ei îngrijiau pe bolnavi și înmormântau pe acei cari își găseau moartea în urma vr. unei întâmplări nenorocite.

ACTUL I

SCENAI

Malurile înalte și stâncoase ale lacului celor Patru Cantoane, în fața ținutului Schwitz

Lacul formează un golf mic ; lângă mal e o colibă ; băiatul pescarului se leagă într'o luntre. Dincolo de lac, se văd pășunile verzi, sate și curți din Schwitz luminate de soare. La stânga spectatorului se văd piscurile muntelui Hacken *)

*) Muntele acesta desparte Schwitz de lacul celor Patru Cantoane.

impresurate de nouri; la dreapta, în depărtare, se văd ghețari. Înainte de ridicarea cortinei, se aud doina păstorilor elvețieni*) și sunetele armonioase ale tălăngilor turmelor, ce mai răsună câțva timp și după ridicarea cortinei.

Băiatul pescarului [Cântă în luntre pe melodia doinei păstorilor].

Lacul zâmbeste, te imbie la scădat. Băiatul adormise pe malul verde, când auzi un sunet duios ca cel de caval, fermecător ca glasul îngerilor în rai. Iar când se deșteptă, nespuse de voios, apele îi impresurază pieptul și un glas se auzi din fundul lacului: Dragă băete, ești al meu! Eu momesc pe somnoros și-l târâsc în lăcașul meu.

Păstorul (pe munte.) Variantă a doinei păstorilor. — Livezi, rămâneți cu bine! și voi, strălucitoare pășuni! Ciobanul trebuie să plece, căci vara s'a dus. Ne ducem la munte și ne vom întoarce când cucul cântă, când răsună cântecele, când pământul se investmântează cu flori noi, când curg șipotele în fermecătoarea lună Maiu. Rămâneți cu bine, livezilor! Și voi, pășuni strălucitoare! Ciobanul trebuie să vă părăsească, vara s'a dus!

Vânătorul Alpilor (se arată în față pe vârful stâncii.) A doua variantă. — Bubue piscurile, tre-

*) În nemțește «Kuhreihen», iar în francezește «Ranz des vaches».

mură poteca, dar nimic nu infricoșează pe vânător în drumul său prăpăstios; el pășește cutezător pe ghețari. Acolo primăvara nu-și răspândește strălucirea ei, acolo nu înverzește nici o ramură. Sub picioarele lui o mare de neguri, iar el nu mai recunoaște orașele oamenilor; doar printre spărturile nourilor zărește lumea, și adânc dedesubtul apelor, câmpiile înverzite.

[Peisagiul se schimbă: se aud troznituri înăbușite în munți, umbre de nouri trec repede deasupra ținutului].

Ruodi, pescarul, iese din coliba lui. *Werni*, vânătorul, coboară de pe stâncă. *Kuoni*, păstorul, vine cu șistarul în spate. *Seppi*, tânăra-i slugă, îl urmează.

Ruodi. — Grăbește-te, Jenni, priponește luntra. Se coboară ceața, ghețarul bubue înăbușit; piscul Mythen-ului se acoperă de nouri și un vânt rece suflă din văgăuni. Furtuna se va deslănțui, cât ai clipi din ochi.

Kuoni. — O să plouă, luntrașule. Oile mele pasc cu lăcomie, iar câinele meu scormonește pământul.

Werni. — Peștii sar și lișițele s'afundă în apă. S'apropie furtuna.

Kuoni (către fiul său). — Vezi, *Seppi*, dacă nu s'a răzlețit vre-o vită.

Seppi. — Cunosc pe bruna Liesel după talangă.

Kuoni. — Atunci nu ne mai lipsește nici una, căci ea se duce totdeauna mai departe.

Ruodi. — Mândru clopot ai, ciobane!

v *Werni.* — Și frumoase vite.. Sunt ale d-tale, ere?

Kuoni. — Nu sunt atât de bogat.. Sunt ale stăpânului meu, baronul d'Attinghausen, și-mi sunt încredințate spre pază.

Ruodi. — Ce bine îi stă acestei vaci panglica la gât!

Kuoni. — Știe și ea că conduce toată cireada, și de i-aș lua-o, n'ar mai paște.

Ruodi. — Glumești! O vită proastă..

Werni. — Ușor de zis. Dar și vita are inteligență. Asta o știm noi, cari vânăm căprioare. Ele sunt atât de cumiști încât, ducându-se la pășune, pun la pândă una care ciulește urechile și când se apropie vânătorul, le vestește printr'un șuerat ascuțit.

Ruodi [păstorului]. — Acum te întorci acasă?

Kuoni. — S'a sfârșit iarba.

Werni. — Drum bun, păstorule!

Kuoni. — Și dumitale asemenea. Din expediții ca ale d-voastră nu te înapoiezi totdeauna.

Ruodi. — Uite, vine cineva în fuga mare.

Werni.—Îl cunosc, e Baumgarten din Alzellen *).

Konrad Baumgarten [năvălind abia trăgându-și sufletul].—Pentru numele lui D-zeu, luntrașule, barca dumitale!

Ruodi.—Ehei! dar ce așa zor?

Baumgarten.—Desleag'o! Mă scapi de moarte! Trece-mă dincolo!

Kuoni.—Dar ce ai, cumetre?

Werni.—Cine te urmărește?...

Baumgarten [pescarului].—Iute, iute, căci sunt pe urma mea! Călăreții guvernatorului mă fugăresc; dacă mă prind sunt mort.

Ruodi.—Dar de ce te urmăresc?

Baumgarten.—Intâi scăpați-mă, și apoi am să vă spun.

Werni.—Ești plin de sânge; ce s'a întâmplat?

Baumgarten.—Dregătorul împărătesc, care ședea la Rossberg.. **)

Kuoni.—Wolfenschiess! El a pus să te urmărească?

Baumgarten.—Cu el am sfârșit-o, l-am ucis.

Toți (dându-se înapoi îngroziți).—O, Doamne! Ce-ai făcut?

Baumgarten.—Ce-ar fi făcut oricare om liber

*) Alzellen e un orașel din cantonul Unterwalden.

**) Se mai văd pe Rossberg, lângă Stanz, în cantonul Unterwalden, ruinele castelului lui Wolfenschiess.

în locul meu! M'am folosit de dreptul meu de soț împotriva aceluia care mi-a batjocorit cinstea și nevasta.

Kuoni. — Ți-a păgărit dregătorul cinstea?

Baumgarten. — Ba, D-zeu și buna mea secure l'au oprit ca să-și împlinească pofta-i urâcioasă.

Werni. — I-ai despiciat capul cu securea?

Kuoni. — Oh! spune-ne cum s'a întâmplat, că mai e vreme până desleagă barca de la mal.

Baumgarten. — Tăiam lemne în pădure, când mă pomenii cu nevasta, alergând grozav de speriată și spunându-mi: „Dregătorul e la mine acasă și i-a poruncit să-i pregătească o bae. Apoi i-a cerut ceva necuviincios; ea a fugit ca să mă caute.» Alergai într'un sufiel, așa cum mă găseam, și cu securea i-am binecuvântat baia.

Werni. — Bine i-ai făcut! Pentru asta nu te poate nimeni dojeni.

Kuoni. — Tiranul! Acum își are răsplata! O meritase de mult pentru purtarea lui față de poporul din Unterwalden.

Baumgarten. — Faptul s'a aflat, sunt urmărit.. Pe când vorbim.. o, Doamne! timpul trece.. [Incepe să tune.]

Kuoni. — Dă-i zor, luntrașule, treci dincolo pe acest om de ispravă!

Ruodi. — Nu se poate. Se apropie o furtună îngrozitoare. Trebuie să mai așteptăm.

Baumgarten. — Doamne sfinte ! nu pot să aștept. Orice amânare mă ucide !...

Kuoni (pescarului). — Încearcă cu ajutorul lui D-zeu ! Trebuie să-ți ajuți aproapele ; căci tuturor ni se poate întâmpla așa ceva. (Fulgere și tunete).

Ruodi. — S'a deslănțuit vântul, vedeți ce turburat e lacul ; nu pot ține cârma pe valuri stârnite de furtună.

Baumgarten (îl roagă în genunchi). — D-zeu să-ți ajute cum te înduri de mine !...

Werni. — E vorba de viața unui om. Fii milos, luntrașule !

Kuoni. — E tată ; are nevastă și copii !

(Tunete repetate).

Ruodi. — Ce ? am și eu o viață de pierdut am și eu ca dânsul nevastă și copii... Uitați-vă cum spumegă lacul, cum clocotește și ridică vâltori și cât de agitate sunt apele în adâncimea lor... Aș vrea să scap pe acest om vrednic, dar vedeți și d-voastră că mi-e cu neputință.

Baumgarten (tot în genunchi). — Atunci trebuie să cad în mâinile dușmanului, cu limanul în față ! E acolo ! Il pot atinge cu ochii. glasul meu poate ajunge până acolo, colea e barca ce mă poate trece, iar eu trebuie să rămân aici, fără ajutor și desnădăjduit !

Kuoni — Cine vine ?

Werni. — E Tell, din Bürglen.

Tell (venind cu arbaleta *). — Cine cere ajutor aici?

Kuoni. — Un om din Alzellen; și-a apărat onoarea și a ucis pe Wolfenschiess, dregătorul împărătesc, care ședeà la Rossberg... Călăreții sunt pe urma lui. El se roagă de luntraș să-l treacă dincolo, dar acesta se teme de furtună și nu vrea să plece.

Ruodi. — Iată-l și pe Tell care știe și să vâslească; spună el dacă mă pot încumeta să trec lacul.

Tell. — Infrunți orice când vezi omul în primejdie, luntrașule.

(Tunete puternice, lacul mugeste).

Ruodi — Să merg orbește la moarte? Asta n'o s'o facă nici un om în toată firea.

Tell. — Cel vrednic nu se gândește decât la urmă de tot la sine. Aibi încredere în D-zeu și scapă pe asuprit.

Ruodi. — E ușor de dat sfaturi când ești la adăpost. Uite barca ici și colo lacul! Incearcă!

Tell. — Lacul se poate îndura de el, dar dregătorul nu. Incearcă, luntrașule!

Păstori și vânători. — Scapă-l! scapă-l! scapă-l!

*) Armă compusă dintr'un arc de oțel fixat de un pat de lemn.

Ruodi — Nu pot chiar de mi-ar fi frate său propriul meu copil: azi sunt sfinții Simon și Iuda *), lacul e înfuriat și vrea să-și aibe jertfa.

Tell. — Cu vorbe goale nu se face nimic; nu-i timp de pierdut, omul ăsta trebuie ajutat. Spune, luntrașule, vrei să-l treci?

Ruodi. — Nu, eu unul nu!

Tell. — Atunci, Doamne ajută! Adu barca! Vreau să încerc cu slabele mele puteri!

Kuoni. — Ah! curagiosule Tell!

Werni. — Se vede vânătorul îndrăzneț!

Baumgarten. — Ești mântuitorul și îngerul meu, Tell!

Tell. — Eu te scap din ghiarele dregătorului, dar altul trebuie să te apere de primejdia furtunei! Inșă e mai bine să cazi în mâinile lui Dumnezeu decât în ale oamenilor. (Către păstor.) Cumetre, să ajuți pe nevasta mea dacă voiu muri. Am făcut cecece nu puteam să nu fac. (Sare în luntre).

Kuoni (către pescar). — Ești cârmaciu dibaci. Ce a cutezat Tell, n'ai fi putut-o încerca și d-ta?

Ruodi. — Mulți alții, mai îndrăzneți decât mine, n'ar imita pe Tell. Lui nu-i găsești perechea în munți.

*) Aluzie la o credință populară.

Werni (s'a urcat pe stâncă). — Au și pornit. Să-ți ajute Dumnezeu, luntraș îndrăzneț! Uitați-vă cum saltă luntrișoara pe valuri.

Kuont (depe mal). — Valul trece pe d'asupra ei. N'o mai văd... Dar iat-o iarăși! Cu mare trudă străbate îndrăznețul printre valurile spumegânde.

Seppi. — Călăreții dregătorului vin în goana mare.

Kuoni. — Iată-i, într'adevăr! Baumgarten a fost trecut dincolo tocmai la timp.

(Sosește o ceată de călăreți).

Intâiul călăreț. — Să ne dați pe ucigașul pe care l-ați ascuns!

Al doilea. — Il ascundeți în zadar, căci p'aici a venit.

Kuoni și *Ruodi*. — De cine-i vorba?

Intâiul călăreț (zărește luntrea). — Aii, ce văd! Drace!

Werni (de sus). — Pe cel din luntre îl căutați? Luați-o repede, căci îl mai puteți prinde.

Al doilea călăreț. — A scăpat, ticălosul!

Intâiul (cătore păstor și pescar). — Voi i-ați ajutat să fugă și o veți ispăși... Dați iurus în turmele lor! Dărâmați-le coliba, ardeți și pustiiți (Pleacă).

Seppi (aleargă după ei). — Ah! oile mele

Kuoni (îl urmează).—Vai de mine, turma mea!
Werni. — Sălbaticii!

Ruodi (își frânge mâinile).—Doamne, Doamne, când va veni oare mântuitor acestei țări?
(Se duce după ei).

SCENA II

La Steinen în cantonul Schwitz; un tei pe șosea, în fața casei lui Stauffacher, lângă pod.

Werner Stauffacher și Pfeifer din Lucerna
vin vorbind.

Pfeifer.—Da, da, d-le Stauffacher, cum spuneam, dacă puteți să nu jurați credință Austriei. Țineți cu tărie și curaj la împărăție, ca și până acum. D-zeu să vă apere și să vă păstreze vechile libertăți!

(li strânge călduros mâna și vrea să plece).

Stauffacher.—Mai stai puțin până vine nevastă mea... Ești oaspetele meu în Schwitz, iar eu al d-tale în Lucerna.

Pfeifer.—Îți mulțumesc din suflet! Dar trebuie să fiu chiar azi la Gersau..! Oricât ați avea de îndurat trufia și lăcomia dregătorului d-stră, răbdați în liniște. Totul se poate schimba repede! poate să vie alt împărat pe tron. Inșă, odată în ghiarele Austriei, rămâneți ai ei pe veci,

(Pleacă. **Stauffacher** se așează foarte abătut pe o laviță sub teiu. Așa îl găsește **Gertruda**, nevasta-lui, care se așează lângă dânsul și-l privește câțva timp în tăcere).

Gertruda. — De ce atât de trist, dragă? Nu te mai recunosc. De mai multe zile în șir văd în tăcere câte gânduri posomorâte îți încreșesc fruntea. Inima ți e apăsată de o tainică mahnire. Hai, spune-mi-o : sunt credincioasa ta soție și cer jumătate din întristarea ta.

(*Stauffacher* îi întinde mâna și tace.)

Ce te amărăște atâta, spune-mi? Munca ți-e rodnică, averea îți sporește, hambarele îți sunt pline; cirezile tale de boi și caii tăi bine hrăniți s'au întors cu bine din munți pentru iernat în staule și grajduri.. Colo e casa ta bogată ca un castel, clădită din lemn frumos și curat întocmite toate celea; prin multe ferestre pătrund razele vesele ale soarelui; ea e zugrăvită cu scuturi împestrițate și sfaturi înțelepte, pe cari călătorul le citește în treacăt admirându-le înțelesul.

Stauffacher.—Casa e, ce-i drept, bine durată; dar vai! pământul pe care am clădit se clatină.

Gertruda.—Spune-mi, dragă **Werner**, ce vrei să zici cu asta?

Stauffacher.—Deunăzi ședeam sub acest teiu ca și azi, gândindu-mă cu drag la toate lu-

crurile sfârșite cu bine, când veni din castelul său Küssnacht dregătorul cu călăreții lui.

El se opri mirat înaintea acestei case. Mă ridicai iute și supus, cum se cuvenea, mă dusei întru întâmpinarea seniorului care înfățișează în țara noastră puterea judiciară a împăratului. «A cui e casa asta?» întrebă el cu gând rău, căci o știa prea bine. Dar eu îi răspunsei îndată cu prevedere: «Această casă, d-le guvernator, o țin în dar dela împăratul, stăpânul meu și dela d voastră». El reluă: «Eu cârmuesc ținutul în numele împăratului și nu vreau ca țăranul să-și ridice case pe seama sa și să trăiască atât de liber ca și când ar fi stăpânul țării; las'că vă viu eu de hac». Zicând acestea, plecă mâniat; dar eu rămăsei foarte mâhnit, gândindu-mă la cuvintele rostite de acel om rău.

Gertruda. — Scumpul meu stăpân și soț, vrei s'ascuți o vorbă sinceră din partea nevastei tale? Mă fălesc că sunt fiica nobilului Iberg, a unui om care se pricepe la toate. Eu și surorile mele ședeam la tors lână în nopțile lungi, pe când la tata se adunau căpeteniile poporului, citeau hrisoavele vechilor împăra! și chibzuiau pentru binele țării în convorți birii înțelepte. Ascultând cu luare aminte, am auzit atunci multe vorbe nimerite, ce cugeală

înțeleptul și ce dorește omul bun. Și mi le-
am întipărit în inimă. Ascultă dar și fii cu
luare-aminte! căci, vezi, de mult știam eu ce
te apasă... Dregătorul te dușmănește, ar fi
bucuros să-ți facă rău, căci tu împedici pe
Șwițereni să se închine noiei case princiare;
ei rămân credincioși împărăției, după cum au
făcut-o vrednicii lor strămoși... Nu-i așa, Wer-
ner? Spune, dacă mă înșel!

Stauffacher. — Așa i; de aceea mă urăște
Gessler.

Gertruda. — El te pizmuește fiindcă trăești
fericit ca om liber pe moșia ta, căci dânsul
n'are. Ții în dar această casă chiar dela împă-
rat și de la imperiu; poți s'o dovedești tot atât
de bine, precum un prinț își dovedește moșiile-
căci d'asupra ta nu recunoști ca stăpân decât
pe Cel mai puternic în creștinătate...

El nu-i decât fiul cel mai mic al familiei
sale și n'are nimic decât mantaua-i de cava-
ler. De aceea vede cu ochiul otrăvit de pizmă
fericirea oricărui om cumsecade. A jurat de
mult peirea ta... dar n'ai fost încă atins... Vrei
să aștepti ca să-și răzbune? Omul cuminte o
ia înainte.

Stauffacher. — Ce-i de făcut?

Gertruda (apropiindu-se). — Ascultă sfatul
meu! Știi cât de mult se plâng toți oamenii

cinstiți din Schwitz de lăcomia și cruzimea acestui guvernator. Nu te îndoii că și de cealaltă parte a lacului, în cantoanele Unterwalden și Uri, oamenii sunt sătui de asuprire și de povara jugului, căci precum face Gessler aici, tot cu atâta trufie lucrează Landenberg dincolo... Nu vine o barcă de pescar, să nu ne vestească noi impilări și noi fără-de-legi d'ale stăpânilor. De aceea ar fi bine ca o seamă dintre voi cari au gânduri nobile să se adune în taină spre a chibzui cum s'ar putea scutura jugul. Nădăjduesc că Dumnezeu nu ne va părăsi și se va îndura de cauza cea dreaptă... Spune-mi, n'ai în Uri nici un prieten căruia să-ți poți deschide inima?

Stauffacher. — Cunosco acolo mulți oameni nimoși și seniori cu vază, cari îmi sunt buni prieteni și în cari pot avea toată încrederea. (Se scoală).

Nevastă, ce furtună de gânduri primejdioase ai răscolit în pieptu-mi liniștit! Ai scos la lumina zilei tot ce simt. Ceeace eu îndrăznesc numai să cuget, limba ta a rostit-o cu îndrăzneță ușurință... Dar gânditu-te-ai bine la ce mă povățuești? Chemi vrajba sălbatică și zăngănitul armelor în această vale pașnică... Indrăzni-vom noi oare, popor slab de păstori, să intrăm în luptă cu stăpânul lumii? Acesta ar fi pretextul

pe care îl așteaptă ei spre a deslănțui asupra acestei sărmăne țări hordele sălbatice ale oștirii lor, spre a-o stăpâni cu dreptul învingătorului și, sub pretextul unei pecepe îndreptățite, să nimicească străvechile noastre hrisoave de libertăți.

Gertruda. — Dar și voi sunteți bărbați, știți să mânuiți securea și D-zeu ajută pe cei îndrăzneți!

Stauffacher. — Oh! nevestă, războiul e o grozăvie înspăimântătoare; el lovește turma și pe păstor!

Gertruda. — Trebuie să înduri ce-ți trimite cerul, nedreptatea n'o îndură nici un suflet nobil.

Stauffacher. — Ți-e dragă casa, zidită din nou. Războiul, grozavul război, o va preface în cenușă.

Gertruda. — Aș da foc acestei case chiar cu mâna mea, dacă mi-aș ști sufletul legat de bunuri pământeste!

Stauffacher. — Crezi în îndurarea oamenilor? Războiul nu cruță nici pe plăpândul prunc din leagăn.

Gertruda. — Nevinovăția are un prieten în cer!... Privește înainte, Werner, nu înapoi!

Stauffacher. — Noi, bărbații, putem muri luptând vitejește; dar care va fi soarta voastră?

Gertruda. — Cel din urmă mijloc de scăpare rămâne chiar și celui mai slab; o săritură de pe acest pod m'ar mântui.

Stauffacher (s'aruncă în brațele ei). — Acela care strânge o astfel de inimă la pieptul său poate lupta cu bucurie pentru cămin și moșie și nu se teme de oștirea nici unui rege.. Plec numai decât la Uri, unde am un prieten, gazda mea, Walter Fürst, care gândește ca și mine asupra timpurilor de față. Tot acolo găsesc pe nobilul senior d'Attinghausen; deși de viță nobilă, el iubește poporul și ține la vechile obiceiuri. Voiu chibzui cu dânșii cum am putea scăpa de dușmăni țării.. Rămâi cu bine.. și în lipsa mea, condu tu casa cu înțelepciune.. Hagiului care se duce la casa Domnului, călugărului cucernic care adună bani pentru mănăstirea lui, încarcă-i de daruri și nu-i lăsa să plece decât bine ospătați. Casa lui Stauffacher nu se ascunde. Ea stă la marginea drumului mare, e o gazdă pentru toți călătorii.

(Pe când ei se duc în fund, *Wilhelm Tell* și *Baumgarten* intră în scenă în față).

Tell (către *Baumgarten*). — Acum nu mai ai nevoie de mine. Intră în casa aceea, unde stă Stauffacher, un tată al asupriților.. Dar iată-chiar.. Hai după mine! (Se duce spre dânșul; scena se schimbă).

SCENA III

Piață la Altdorf

Pe un deal, în fund, se clădește 'o cetățue, care e destul de înaintată spre a înfățișa forma întregului. Partea de dinapoi e sfârșită : la cea de dinainte se lucrează tocmai și se mai văd schelele pe cari se urcă și se coboară lucrătorii ; pe marginea acoperișului e un învelitor de case (cu ardesie). Toți sunt în mișcare și lucrează.

Un vătaf. Un meșter cioplitor de piatră,
Lu crători și salahori.

Vătaful (îmboldește pe lucrători cu un baston). — Ce atâta odihnă pe voi! Dați zor! Aduceți piatră, var și tencuială! Când va veni guvernatorul, să vadă lucrul înaintat!.. Se târâsc ca melcii.

(Către doi salahori),

Asta-i încărcătură? Numai decât de două ori pe-atâta. Cum își fac treaba trântorii ăștia!

Intâiul lucrător. — E totuși cumplit ca să fim siliți să cărăm noi înșine piatra temniței noastre!

Vătaful — Ce tot bombăniți? Ce popor ticălos, care nu i bun decât să mulgă vacile și să hoinărească prin munți.

Un bătrân (se așează să răsufle). — Nu mai pot!

Vătaful (îl zgâlțâie).—Haî, moșule, fii sprinten la muncă!

Întâiul lucrător.—N'ai inimă oare că împingi la această muncă grea pe un biet moșneag, care d'abia se mai poate târâ pe picioare?

Meșterul cioplitor și lucrătorii.—E o nedreptate strigătoare la cer!

Vătaful.—Vedeți de voi mai bine; eu nu-mi fac decât datoria.

Al doilea lucrător.—D-le vătaf, cum se va chema cetățuia ce clădim?

Vătaful.—Se va numi *Zwing Uri*^{*)}, căci sub acest jug veți fi încovoiați.

Lucrătorii.—*Zwing Uri*!

Vătaful.—Ei și, vă pare glumă?

Al doilea lucrător.—Cu căscioara asta voiți să subjuगाți Uri?

Întâiul lucrător.—Să vedem câte moșoroae de acestea trebuie puse unele peste altele până să se alcătuiască un munte, fie chiar cel mai mic, din Uri!

(*Vătaful se duce în fund.*)

Meșterul cioplitor.—Voi arunca în fundul cel mai adânc al lacului ciocanul care mi-a slujit la această clădire blestemată!

^{*)} *Zwing Uri*, literal a sili Uri, subjugă Uri, *Zwing* dela *zwingen*, a constrânge, a sili.

(Vin Tell și Stauffacher)

Stauffacher. — Oh! mai bine n'aș mai fi trăit decât să văd asta!

Tell. — Nu-i de stat aici. Hai să plecăm.

Stauffacher. — Sunt oare în Uri, în țara libertății?

Meșterul cioplitor. — Oh! d-le, dacă ați vedea carcerele de sub turnuri! Acela care va sta în ele nu va mai auzi cântatul cocoșului.

Stauffacher. — O, Doamne!

Meșterul cioplitor. — Priviți meterezurile și zidurile acestea de sprijin, care par'că ar fi durate pe vecie!

Tell. — Ce au clădit mâini, mâini pot să dărâme. (Arătând munții.) D-zeu ne-a clădi casa libertății.

(Se aude o tobă: vin oameni cari duc o pălărie într'o prăjină, un crainic îi urmează; copii și femei vin zgomotoși după dânșii).

Intâiul lucrător. — Ce însemnează toba asta? Fiți cu luare aminte!

Meșterul cioplitor. — Ce alaiu de carnavalt și ce însemnează pălăria?

Crainicul. — În numele împăratului, ascultați!

Lucrătorii. — Tăcere! S'auzim!

Crainicul. — Vedeți această pălărie, bărbați din Uri! Ea va fi așezată pe o prăjină lungă

în mijlocul Altdorf-ului, în locul cel mai înalt. Și iată voința și porunca guvernatorului: veți cinsti această pălărie ca pe dânsul însuși; ea va fi salutată cu genunchiul plecat și cu capul gol.. Impăratul vrea să recunoască astfel pe cei supuși. Acela, care va disprețui această poruncă, va plăti cu viața și averea sa.

(Mulțimea râde cu hohote, toba bate, ei pleacă)

Intâiul lucrător. — Ce lucruri nemai pomenite a mai scornit și guvernatorul! Noi, să aducem onoruri unei *pălării!* Ia spuneți, vă rog S'a mai auzit așa ceva?

Meșterul cioplitor. — Sa îngenunchi înaintea unei *pălării!* Iși bate joc deabinelea de oamenii cinstiți!

Intâiul lucrător. — De-ar fi fost măcar coroana împărătească! Dar asta e pălăria Austriei; am văzut-o atârnată d'asupra tronului unde se dau feudele!

Meșterul cioplitor. — Pălăria Austriei! Băgați-de-seamă, e o cursă ca să ne predea Austriei prin trădare!

Lucrătorii. — Nici un om de inimă nu se va supune la această ocară!

Meșterul. — Haideți să ne sfătuim. (Se duc spre fund).

Tell (lui Stauffacher). — Acum te-ai lămurit. Rămâi cu bine, d-le Werner!

Stauffacher. — Unde vrei să te duci? Oh! nu pleca atât de iute!

Tell. — Copiii mei au nevoie de tatăl lor. Rămâi cu bine.

Stauffacher. — Tare aş vrea să-ţi vorbesc, căci multe aş avea să-ţi spun.

Tell. — Inima măhnită nu se uşurează prin vorbe.

Stauffacher. — Dar cuvintele ne-ar putea duce la fapte.

Tell. — Unicele fapte sunt acum răbdarea şi tăcerea.

Stauffacher. — Trebuie să îndurăm ce-i de nerăbdat?

Tell. — Stăpânii iuţi cârmuesc puţin timp.. Când vântul de miază-zi se stârneşte din fundul văgăunilor, se stinge focul, vasele caută grabnic un liman şi duhul rău trece neputincios pe pământ fără să lase urme. Fiecare să stea liniştit acasă; cel paşnic e lăsat bucuros în pace.

Stauffacher. — Crezi?

Tell. — Şarpele nu muşcă, dacă nu-i întărâtat. La urma urmelor vor obosi şi ei, văzând că ara rămâne liniştită.

Stauffacher. — Am putea face multe, dacă ne-am uni.

Tell. — Când corabia se 'nneacă, scapi mai lesne când eşti singur.

Stauffacher. — Cu atâta răceală părăsești cauza obștească?

Tell. — Fiecare nu se bizue cu tărie decât pe sine însuși.

Stauffacher. — Chiar cei slabi ajung tari când sunt uniți.

Tell. — Cel tare e mai puternic când e *singur*.

Stauffacher. — Așa dar patria nu se poate bizui pe d-ta când, desnădăjduită, va lua hotărîrea de a se împotrivi?

Tell (îi întinde mâna). — Tell scapă o oare din prăpastie, și crezi că-și va părăsi prietenii? Inșă, orice ați face, nu mă chemați la consfăturile voastre! Eu nu pot să cumpănesc ori s'aleg mult; dar când aveți nevoie de mine pentru vre-o *faptă*, chemați-mă și nu voi lipsi!

(Ei pleacă pe drumuri deosebite. O învălmășeală neașteptată se naște în jurul schelelor).

Meșterul cioplitor (alergând într'acolo). — Ce-i?

Intâiul lucrător (vine în față strigând), — Invelitorul a căzut de pe acoperiș.

Berta (intră repede cu suita). — A murit? Alergați, scăpați-l, dați-i ajutor... Dacă e cu putință ajutorul, scăpați-l; iată aur...

(Aruncă mulțimii giuvaericelele).

Meșterul. — Cu aurul d-voastră? Pentru d-voastră totul e de vânzare! După ce ați smuls

pe tată copiilor și pe bărbat nevastei, după ce ați umplut lumea de gemete, credeți că ne puteți îmbuna cu aur!... Poftim! Eram oameni veseli înainte de venirea d-voastră; odată cu d-voastră a intrat desnădejdea în casele noastre.

Berta (vătafului care se întoarce). — Trăește? (Vătaful face un semn negativ.) — Oh! nenorocită cetățue, clădită cu blesteme, blestemele vor locui în tine! (Ese).

SCENA IV

Casa lui Walter Fürst

Walter Fürst și Arnold din Melchthal
intră din deosebite părți.

Melchthal. — Domnul Walter Fürst..

Walter Fürst. — Dacă am fi surprinși! Stai pe loc. Suntem împresurați de spioni.

Melchthal. — Nu-mi aduci nici o știre din Unterwalden? nimic despre tata? Nu mai pot să stau aici multă vreme în trândăvie ca prizonier. Ce, sunt oare atât de vinovat ca să mă ascund ca un ucigaș! Am zdrobit cu băta degetul nemernicului argat care, după porunca guvernatorului, voia să-mi ia, sub ochii mei, cea mai frumoasă pereche de boi.

Walter Fürst. — Ești prea iute. Argatul era

al guvernatorului; era trimis de stăpânire. Ai meritat pedeapsă, și oricât de grea ar fi fost, trebuia s'o ispășești în tăcere.

Melchthal. — Era să rabd vorbele jignitoare ale nerușinatului: «Țăranul să tragă singur plugul, dacă vrea să mănânce pâine?» Mi-a sfâșiat inima când argatul a dejugat boii dela plug: frumoasele vite mugiau par'că ar fi simțit nedreptatea, și împungeau din coarne. Atunci m'am mâniat și, scos din fire, l-am lovit pe argat.

Walter Fürst. — Oh! noi bătrânii și d'abia ne stăpânim; cum s'ar putea stăpâni înflăcărata tinerime!

Melchthal. — Mi-e jale numai de tata... El are atâta nevoie de îngrijiri, iar fiu-său e departe. Guvernatorul îl urăște fiindcă a lupta pururea în chip cinstit pentru dreptate și libertate. De aceea vor face zile amare bătrânului care n'are pe nimeni să-l apere de asprimea lui.. Fie ce o fi, trebuie să trec dincolo.

Walter Fürst. — Așteaptă și ai răbdare până când vom primi știri din Unterwalden... Bate cineva, du-te... Poate că e un trimis al guvernatorului.. Intră înăuntru.. La Uri, nu ești la adăpost de brațul lui Landenberg, căci tiranii își dau mână de ajutor.

Melchthal. — Ei ne învață ce ar trebui să facem și noi.

Walter Fürst. — Du-te ! Te voi chema iar dacă nu va fi primejdie. (Melchtal intră înăuntru). Nenorocitul, nu îndrăznesc să-i mărturisesc ce presimțire tristă am... Cine bate?... Ori de câte ori se deschide ușa, aștept o nenorocire. Trădarea și bănuiala pândesc în toate colțurile; trimișii tiranilor pătrund până în case; în curând va trebui să punem lacăte și zăvoare la porți.

(Deschide și se dă uimit îndărăt văzând că intră *Werner Stauffacher*).

Ce văd ? D-ta, d-le Werner ! Ei bine, zău ! un oaspe scump și vrednic... n'ciodată om mai cinstit n'a trecut încă pragul ăsta. Fii bine venit în casa mea ! Ce te-a adus ? Ce cauți aici, în Uri ?

Stauffacher (întinzându-i mâna). — Vremurile vechi și Svițera cea veche.

Walter Fürst. — Le aduci cu d-ta... Uite, sunt foarte vesel că ai venit !... Șezi, d le Werner... Ce mai face d-na Gertruda, îndatoritoarea d-tale nevastă, fiica foarte deșteaptă a înțeleptului Iberg ? Toți călătorii, cari se duc din Germania în Italia, trecând pe la sihăstria St. Medard, laudă casa d-voastră găzduitoare.. Dar ia spune-mi, vii de-adreptul din Flüelen și n'ai văzut nicăeri nimic deosebit înainte de a pune piciorul pe pragul ăsta ?

Stauffacher (așezându-se). Am văzut pregătindu-se o nouă lucrare uimitoare, și care nu ma bucură de loc.

Walter Fürst. — Oh! prietene, văzând acea lucrare, știi totul!

Stauffacher. — Așa ceva n'a mai fost niciodată în Uri.. Inchisoare nu s'a mai pomenit aci, și nici o locuință nu era întărită afară de morminte.

Walter Fürst. — E un mormânt al libertății! I-ai nimerit numele!

Stauffacher. — D-le Walter Fürst, nu vreau să te rețiu. Nu-ți voi ascunde că nu o curiozitate zadarnică m'aduce aici; m'apasă griji mari.. Măhnire am lăsat acasă, măhnire găsesc și aici. Căci e cu totul de nesuferit ceace îndurăm noi și nu văd sfârșitul acestui jug. Din timpurile cele mai vechi Elveția a fost liberă; noi suntem obișnuiți să fim bine tratați. O astfel de stare de lucruri nu s'a pomenit nici odată, de când păstorii cutreeră munții.

Walter Fürst. — Da, purtarea lor e nemai-pomenită! Chiar și nobilul nostru senior d'Attinghausen, care și mai amintește de vremurile vechi, spune că nu mai e de suferit.

Stauffacher. — Și dincolo, la Unterwalden, se petrec lucruri grave, iar răzbușnarea a fost sângeroasă..

Wolfenschiessen, guvernatoru! împăratului care sta la Rossberg, râvnise după fructul oprit; ceruse ceva necuvincios dela nevasta lui Baumgarten, din Allzellen, și bărbatul ei la ucis cu securea.

Walter Fürst.— Oh! judecata lui D-zeu e dreaptă!... Baumgarten, zici? un om cinstit!... Dar a scăpat și e la adăpost?

Sauffacher.— G nerele d-tale l a scăpat trecându-l lacul, și-i ascuns la mine la Steinen... Tot el mi-a povestit ceva și mai groaznic petrecut la Sarnen... Inima oricărui om cinstit trebuie să sângereze.

Walter Fürst. (atent).— Spune ce s'a întâmplat?

Stauffacher.— In *Melchthal*, când intri în *Kerns*, locuește un om drept îl chiamă *Heinrich de la Halden*, iar sfatul său e ascultat în adunări.

Walter Fürst. Cine nu-l cunoaște? ce-i s'a întâmplat? Sfârșește!

Stauffacher.— Landenberg a pedepsit pe fiul său pentru o greșeală mică și a pus să dejudge dela plug cea mai bună pereche de boi; atunci tânărul a lovit pe argat și a fugit.

Walter Fürst (cu atenția forte încordată).— Dar ia spune-mi, ce s'a întâmplat tatălui?

Stauffacher.— Landenberg chemă pe tatăl ca

să-i predea pe fiu-său, și fiindcă bătrânul jură adevărat că nu știe unde-i fugarul, judecătorul trimise după călăi..

Walter Fürst (se ridică iute și vrea să-l ducă în partea cealaltă). — Ah! taci! nici o vorbă mai mult!

Stauffacher (mai tare). — «Te-am pe tine, dacă mi-a scăpat fiu tău!»... zise el; puse să-l întindă pe jos și să-i scoată ochii cu oțelul..

Walter Fürst. — O, D-zeule îndurător!

Melchthal (sărind în odaie). — Ochii, zici?

Stauffacher (mirat către Fürst). — Cine i tânărul ăsta?

Melchthal (îl apucă de braț cu mare nervozitate). — Ochii? Vorbește!

Walter Fürst. — Ah! nenorocitul!

Stauffacher. — Cine-i? (la un semn pe care i-l face Walter). — E fiul?.. Dumnezeu îndurător!

Melchthal. — Iar eu trebuie să fiu departe de dansul.. Amândoi ochii!

Walter Fürst. — Stăpânește-te! îndură nenorocirea cu bărbăție.

Melchthal. — Pentru vina mea, pentru fără-de-legea mea!.. Orb așa dar! Cu adevărat orb și cu totul lipsit de lumină?

Stauffacher. — Am spus-o. Izvorul luminii s'a scurs, nu va mai vedea nici... lumina soarelui.

Walter Fürst. — Cruță-i durerea.

Melchthal. — Nici odată! Nici odată!

(Își pune mâna înaintea ochilor și tace câteva clipe; apoi se întoarce dela unul la altul și vorbește cu glasul înăbușit de lacrimi).

Oh! lumina ochiului e un nobil dar al cerului... Toate ființele fericite trăesc din lumină.. și plantele se întorc cu drag spre lumină.. iar *el*, simțindu-și nenorocirea, trebuie să stea în noapte, în beznă veșnică.. Pe dânsul nu-l vor mai înveseli verdeța pajiștelor și strălucirea florilor, el nu va mai putea privi piscurile înroșite ale ghețurilor. Să mori nu e nimic... dar să trăiești și să nu vezi nimic e culmea nenorocirii.. De ce mă priviți cu atâta jale? Eu am doi ochi sănătoși și nu pot da nici unul tatălui orb, nu-i pot da nici măcar o licărire din marea de lumină ce pătrunde în toată strălucirea ei în ochii mei.

Stauffacher. — Ah! trebuie să-ți sporesc durerea în loc să ți-o alin.. El e și mai de plâns! Căci dregătorul i-a răpit totul! Nu i a lăsat decât toiagul ca să umble, despuiat și orb, din prag în prag.

Melchthal. — Nimic decât toiagul bătrânului orb! I-a răpit totul, chiar și lumina soarelui, bunul obștesc al celui mai sărac.. Acum să nu-mi mai vorbească nimeni de rămas aici, ori

să mă ascund! Ce ticălos și mișel sunt, tată, că m'am gândit la siguranța mea, iar nu la a ta!.. că am lăsat capul tău iubit ca zălog în ghiareie tiranului!

În lături prevederea mișelească... nu vreau să mai mă gândesc la altceva decât la o răzbunare sângeroasă. Vreau să trec dincolo... nimeni nu mă va opri... să cer guvernatorului ochii tatei.. Il voi găsi în mijlocul tuturor călăreților săi.. Ce-mi pasă de viață, dacă îmi voi potoli în sângele lui năpraznica și sălbatica mea durere? (Vrea să plece).

Walter F. rst. — Rămâi! Ce poți să-i faci? El șade la Sarnen, în castelul său înalt, și-și bate joc de furia neputincioasă, fiind la adăpost în cetățuia lui.

Melchthal. — Și chiar de-ar locui în palatul de ghiață de pe *Schreckhorn* ori și mai sus, unde de o vecie stă înegurată *Jungfrau* *).. și tot voi răzbate până la el; cu douăzeci de tineri, hotărâți ca mine, îi dărâm cetățuia. Iar dacă nimeni nu mă urmează, și dacă voi toți, temându-vă de cirezile și casele voastre, v'ați pleca jugului tiraniei.. voi strânge pe ciobani în munți și acolo, sub bolta cerească, unde

*) *Schreckhorn*, adică Cornul înspăimântător, și *Jungfrau*, Fecioara, sunt două piscuri ale munților Alpi, în cantonul Berna din Elveția.

mintea e încă trează și sănătoasă, le voi povesti cruzimea îngrozitoare...

Stauffacher (lui Walter Fürst). — Tirania e la culme... Aștepta-vom oare până u'om mai putea răbda?...

Melchthal. — Ce grozăvie mai e de temut; când lumina ochiului nu mai e sigură în orbita ei?... Suntem oare fără apărare? La ce am învățat să întindem arbaleta și să mânuim baltagul cel greu? Fiecărei ființe i s'a dat o armă de apărare pentru clipele de desnădejde. Cerbul, sleit de goană, se întoarce și arată haitei de câini coarnele sale temute; căprioara târâște după ea pe vânător în prăpastie; chiar și boul de plug, blândul tovarăș al omului, care a încovoiat supus sub jug grumazul său vânjos, când e ațâțat, se înfurie, și cu puternicele-i coarne își asvârlă dușmanul în nouri.

Walter Fürst. — Dacă cele trei cantoane ar fi într'un cuget și o simțire cu noi trei, am fi poate în stare să facem ceva.

Stauffacher. — Dacă Uri chiamă și Unterwalden dă ajutor, și Schwiz va respecta vechile tratate.

Melchthal. — Am prieteni numeroși în Unterwalden, și fiecare și-ar pune cu drag viața în joc, dacă ar avea în ceilalți sprijin și adăpost... Oh! părinți cucernici ai acestei țări! Eu

nu sunt decât un tânăr între voi, care aveți multă experiență.. Glasul meu trebuie să tacă smerit în sfatul țării. Iar dacă sunt tânăr și n'am trecut prin multe, nu-mi disprețuiți povăța și cuvântul. Pe mine nu mă împinge înflăcărarea tinereții, ci puterea unei atât de mari deznădejdi încât ar trebui să înduioșeze și stâncile. Sunteți și voi tați, capi de familie și doriți un fiu vrednic care să vă cinstească perii albi și să vegheze cu evlavie asupra luminei ochilor voștri! Oh! fiindcă n'ați avut încă de suferit în trupurile și bunurile voastre, fiindcă ochii vă sunt încă luminoși și strălucitori, pentru aceasta nu rămâneți reci la nenorocirile noastre. Și de asupra voastră atârnă sabia tiraniei; voi ați ferit țara de jugul Austriei; și alta n'a fost vina tatei; voi ați făcut aceeași greșală ca și dânsul, și osânda voastră va fi tot aceeași.

Stauffacher (lui *Walter*).—Hotărâște! Eu sunt gata să vă urmez.

Walter Fürst. — Să așteptăm ce ne vor sfătui seniorii din *Sillinen* și *Attinghausen*... Cred că numele lor ne vor câștiga prieteni.

Melchrhal. — Ce nume sunt mai cinstite în pădurile munților noștri decât ale d-voastră amândorura?

Poporul are toată încrederea în astfel de nume

ele au răsuneț în țară. Ați moștenit mari virtuți strămoșești și le-ați sporit chiar. La ce ne trebuie nobili? Să lucrăm mai bine singuri!

Oh! de-am putea fi singuri în țară! Cred că am ști să ne apărăm noi înșine.

Stauffacher. — Nobilii nu sunt copleșiți de aceleași nevoi ca noi; șivoiul, care pustiește văile, n'a atins încă înălțimile.. Ajutorul lor nu va lipsi totuși, când vor vedea țara în picioare.

Walter Fürst. — Dacă ar fi un arbitru între noi și Austria, dreptatea și legea ar putea hotărî; dar acela, care ne asuprește, e împăratul și cel mai înalt judecător al nostru.. De aceea trebuie să ne ajute D-zeu prin brațul nostru.. D-ta caută de află gândurile celor din Schwitz, eu voi câștiga prieteni în Uri. Dar pe cine trimitem în Unterwalden?

Melchthal. — Trimiteți-mă pe mine.. Pe cine 'l atinge asta mai d'aproape?

Walter Fürst. — Dar nu mă învoesc eu; ești oaspele meu, trebuie să veghez dar la viața d-tale.

Melchthal. — Lăsați-mă! Eu cunosc potecile ascunse și trecătorile printre stânci; voi găsi și destui prieteni, cari mă vor ascunde de dușmani și mă vor adăposti bucuros.

Stauffacher. — Lăsați-l să meargă în paza Domnului. Acolo nu-i nici un trădător.. Tira-

nia e atât de urâtă în acel ținut încât nu găsește unealtă și Alzelleanul trebuie să adune prieteni în Unterwalden și să răscoale ținutul.

Melchthal. — Cum ne vom da unii altora știri sigure, cum vom amăgi bănuelile tiranilor?

Stauffacher. — Ne-am putea strânge la Brunnen sau la Treib, unde se descarcă vasele negustorilor.

Walter Fürst. — Nu trebuie să lucrăm așa pe față... Iată părerea mea: La stânga lacului când mergi la Brunnen, tocmai în fața Mythenstein-ului, e o poiană ascunsă în pădure; păstorii îi zic Rütli, fiindcă pădurea a fost destelată. Acolo e granița dintre cantonul meu și al d-voastră (către Melchthal) și în scurt timp (către Stauffacher) barca ușoară te trece din Schwitz acolo. Ne putem duce într'acolo noaptea, pe poteci pustii, și să chibzuim în liniște. Fiecare va putea aduce acolo zece oameni de încredere, uniți în cuget și'n simțiri cu noi. Astfel vom putea chibzui laolaltă și să hotărîm curajoși cu ajutorul lui D-zeu.

Stauffacher. — Așa să fie! Acum dă-mi cinstita ți mână dreaptă, și d ta, și așa, precum ne strângem acum trei oameni mâinile, cu sinceritate, fără prefăcătorie, tot astfel vom uni *cele trei ținuturi* pentru apărare și atac, pe viață și pe moarte.

Walter Fürst și Melchthal.—Pe viață și pe moarte!

(Iși mai țin câțva timp mâinile împreunate și tac).

Melchthal.—Oh! bătrâne tată orb, tu nu mai poți să vezi ziua libertății, dar o vei auzi. Când se vor înălța vâlvăind semnalele de foc din munte în munte, când vor cădea cetățuile tiranilor, atunci Elvețianul va veni în coliba ta ca să facă să-ți răsune la ureche vestea cea bună și o lumină strălucitoare îți va lumina bezna în care ești cufundat!

(Se despart)

ACTUL II

SCENA I

Castelul baronului d'Attinghausen

O sală gotică împodobită cu blazoane și coperi. Baronul, un bătrân de 85 ani, cu înfățișare nobilă, înalt, rezemat de un toiag cu mânerul din corn de căprioară, poartă un pieptar îmblănit. Kuoni și alți șease argași stau împrejurul lui cu greble și coase.—Ulrich de Rudenz intră în costum de cavalier.

Rudenz.—Iată-mă-s, unchiule.. Ce dorești?

Attinghausen. — Îngăduie-mi mai întâi ca, după străvechia datină a casei, să beau dușca de dimineată cu argații mei. (Bea dintr'o cupă, care face apoi ocolul). Odinioară mă duceam cu ei la câmp și'n codru, supraveghiând cu ochii mei munca lor, după cum sub steagul meu îi duceam la luptă. Acum nu mai pot decât să le dau porunci; dar dacă soarele nu vine la mine, nu mă mai pot duce să-l caut pe munți. Și strâns astfel într'un cerc din ce în ce mai îngust, mă îndrumez încet către cel mai strâmt și cel din urmă, unde orice viață încetează. Nu mai sunt decât umbra mea, și în curând nu va mai rămâne din mine decât numele.

Kuoni (ținând cupa, către Rudenz). — Beau în sănătatea d-tale, tinere nobil! (Fiindcă Rudenz se codește să ia cupa.) Haide, bea! N'avem decât o singură cupă și o singură inimă.

Attinghausen. — Plecați, copiii, și diseară, când va fi ceasul de odihnă, vom vorbi de treburile țării. (Argații pleacă).

Attinghausen și Rudenz

Attinghausen. — Te văd încins și înarmat; vrei să te duci la castelul din Altorf?

Rudenz. — Da, unchiule, și mult nu mai pot întârzia.

Attinghausen (așezându-se). — Și ce atâta grabă? Cum! tinerețea ta are atât de puțin timp încât nu poți jertfi câteva clipe bătrânului tău unchiu?

Rudenz.—Văd că n'ai nevoie de mine; eu nu sunt decât un străin în casa asta.

Attinghausen (îl privește țintă câțva timp).—Da, din nefericire, ești străin. Din nenorocire, patria a ajuns străină pentru tine! Uli! Uli! nu te mai recunosc! Strălucești în mătăsuri, porți cu trufie pana de păun*) și-ți arunci mantaua de purpură pe umeri: privești cu dispreț pe țaran și ți-e rușine de salutarea-i prietenoasă.

Rudenz. — li dau bucuros cinstea ce-i se cuvine, dar dreptul ce și-l ia nu-i recunosc.

Attinghausen.—Regele asuprește cu îndârjire toată țara... Orice om de inimă e mâhnit de prigonirea ce o îndurăm. Numai pe tine nu te mișcă durerea obștească... Ești văzut, înstrăinat de ai tăi, alături de dușmanii țării, disprețuind nevoile noastre, alergând după plăceri deșarte și umblând după favoarea prinților, pe când patria ta sângerează sub povara biciului.

Rudenz.—Țara e foarte asuprită... Dar de ce, unchiule? Cine a adus o în această jalnică stare? Ar fi de ajuns un singur cuvânt ușor

*) Semnul cavalerilor.

ca să scape într'o clipă de jug și să-l facă pe împărat mai îndurător. Vai de aceia cari orbesc poporul în așa chip, încât să se împotrivească adevăratului bine. Pentru foloasele lor împiedică aceste cantoane ca să jure credință Austriei precum au și jurat toate ținuturile dinprejur. Se simt măguliți să șadă alături de nobili pe banca seniorilor.. Vor să aibă stăpân pe împăratul, ca să n'aibă nici unul...

Attinghausen.— S'aud astfel de vorbe, și din gura ta încă!

Rudenz.— M'ai făcut să vorbesc, lasă-mă să sfârșesc!.. Dar chiar d-ta, ce rol joci aici, unchiule? N'ai oare ambiție mai mare decât să fii aici landamann *) și căpitan și să cârmuești alături de acești păstori? Cum! n'ar fi faptă mai de cinste să juri credință regelui și să faci parte din strălucita-i curte decât să fii căpetenia argaților d-tale și să împarți dreptatea alături de țărani?

Attinghausen.— Ah! Uli! Uli! în tine găsește glasul amăgirii! El ți-a împuiat urechile și ți-a otrăvit sufletul!

Rudenz.— Așa i, nu tăgăduesc.. Sufăr până în adâncul sufletului de ocară străinilor cari ne batjocoresc poreclindu-ne nobilime țărănească. Nu mă rabdă inima să trândăvesc pe

*) Titlul primului magistrat în unele cantoane elvețiene

moșia mea și să-mi pierd în îndelitniciri de rând primăvara vieții, pe când tinerimea nobilă din împrejurimi se adună sub steagul Habsburgilor.. Aiurea, se săvârșesc fapte strălucite, dincolo de munți se mișcă o lume de slavă.. iar coiful și scutul meu ruginesc în sala de arme; puternicele sunete ale trâmbiței de război, strigarea crainicului care chiamă la turnir *), nu răzbat în aceste văi; aci se aude doar sunetul monoton al *doinei păstorilor* și al tălăngilor turmelor.

Altinghausen. — Orbitule, amăgit de o strălucire deșartă, disprețuește-ți țara în care te ai născut, roșește de datinele străvechi și frumoase ale strămoșilor tăi! Va veni o zi când vei ofta cu lacrimi fierbinți după patria ta, după munții strămoșești: iar după această melodie a *doinei păstorilor*, pe care o disprețuești cu o scârbă trufașă, te va cuprinde un dor jalnic, când o vei auzi răsunând pe pământ străin. Oh! cât de puternică e iubirea de patrie! Lumea străină și falsă nu-i de tine. Cu inima-ți credincioasă vei rămânea pururea străin la mândra curte împărătească! Lumea cere alte virtuți decât acelea pe cari le-ai căpătat tu în aceste văi.. Du-te, de-ți vinde sufletul liber, ia o moșie ca

*) Lupte date de cavaleri la evul mediu, călări, cu lancea, și uneori pe jos, cu spada,

feud *), ajungi argat la prinți, când aici poți să fii tu însuși stăpân și prinț pe moșia ta și ținutul liber. Ah! Uli! Uli! rămâi la ai tăi! nu te duce la Altdorf.. Oh! nu părăsi sfânta cauză a țării tale!.. Eu sunt cel din urmă în neamul meu. Cu mine se stinge și numele meu. Colo atârână coiful și scutul, care mi se vor pune în mormânt. Și trebuie să mă gândesc, când sunt aproape de moarte, că tu abia aștepti ca să închid ochii ca să mergi întru întâmpinarea acestei noi curți feudale și să primești dela Austria nobilele bunuri, pe cari eu le-am primit liber dela D-zeu.

Rudenz. — In zadar ne împotrivism regelui, lumea e a lui: Voim oare să-l înfruntăm numai noi și să ne încăpățânăm să frângem lanțul de țări pe cari el le stăpânește cu putere împrejurul nostru? Târgurile sunt ale *lui*, tribunalele ale *lui*, drumurile negustorilor, chiar și calul de povară care urcă muntele St.-Gothard trebuie să-i plătească dijmă. Suntem împresurați din toate părțile și închiși ca într'o plasă în țările sale... Impărăția ne va ocroti? Ea însăși poate să se apere de puterea crescândă a Austriei? Dacă nu ne ajută D-zeu, nici un împărat nu ne poate ajuta. Ce temei se poate

*) Pământ dobândit în veacul de mijloc dela senior (stăpân), care era suveran. Cel care primea feuda se numea vasal (clăcaș).

pune pe vorba împăraților, când având trebuință de bani și din pricina pacostelor războinului, trebuie să zălogiască și să înstrăineze orașele cari s'au pus sub ocrotirea pajurei împărătești? Nu, unchiule, e mai bine și mai cuminte în aceste vremuri grele de dezbinări să te alipești de un șef puternic. Coroana imperială trece dela o familie la alta: ea n'are nici o recunoștință pentru cei cari au ajut-o cu credință. Dar arunci sămânță în viitor când slujești pe un domnitor puternic.

Altinghausen. — Atât de cuminte ești oare? Vrei să fii mai pătrunzător decât nobilii tăi strămoși cari, pentru piatra prețioasă a libertății, au luptat vitejește cu bunurile și cu sângele lor?... Du-te la *Lucerna* și întreabă acolo cum apasă asupra acelei țări domnia Austriei. Ei vor veni să ne numere oile și boii, să ne măsoare munții, să oprească vânătoarea de păsări și fiare sălbatice în pădurile noastre libere, să pue vămi la podurile și porțile noastre, să plătiască țările ce le vor cumpăra cu sărăcia noastră, războaiele cu sângele nostru.. Nu, dacă trebuie să ne vărsăm sângele, s'o facem pentru noi. Vom cumpăra mai ieftin libertatea decât robia!

Rudenz. — Ce putem noi oare, popor de păstori, împotriva oștirilor lui Albrecht?

Attinghausen. — Silește-te să cunoști acest popor de păstori, copile! Eu îl cunosc. L-am dus la lupte și l-am văzut luptând la Faenza*). Poștească să ne pue un jug pe care suntem hotărâți să *nu-l îndurăm!*, Oh! învață să simți din ce neam ești! Nu azvârli adevăratele mărgăritare ale demnității tale pentru o fală deșartă și o strălucire amăgitoare... Să fii capul unui popor *liber*, care te urmează cu credință și dragoste, care te urmează în luptă până la moarte, iată care trebuie să fie *fala ta*, iată cu ce *nobilețe* să te lauzi... Intărește legăturile firești, alipește-te de scumpa și patrie, la asta să ții din răputeri și din toată inima! Aci sunt puternicele rădăcini ale tăriei tale; colo, în acea lume străină, vei fi stingher; vei fi o trestie mlădiosă pe care o frânge orice furtună... Oh! vino, nu ne-ai mai văzut de mult, încearcă să stai numai o *zi* cu noi... numai azi nu te duce la Altdorf.. numai astăzi nu; numai *ziua asta* dăruiește a lor tăi! (l-apucă mâna.)

Rudenz. — Mi-am dat cuvântul!... Lasă-mă... Sunt legat..

Attinghausen. (li lasă mâna; aspru.) — Ești legat... Da, nenorocitul, ești legat, dar nici prin cuvânt, nici prin jurământul tău, ci prin mrejele

*) În 1249, elvețienii s'au luptat în fața Faenzel, lângă Ravenna, pentru împăratul Friederic al II-lea împotriva țigii lombarde.

dragostei! Rudenz se întoarce. Ascunde-te cât poți. D șoara Berta de Bruneck te atrage la castel, ea te înlănțuește în slujba împăratului. Vrei să cucerești pe fiica cavalerilor, lepădându-te de țara ta. Nu te amăgi! Ți se arată logodnica spre a te ademeni, dar ea nu-i menită pentru naivitatea ta.

Rudenz. — Am auzit destul !.. Rămâi cu bine ! (Pleacă)

Attinghausen. — Oprește-te tinere zmintit !
Se duce acolo ! Nu-l pot opri, nu-l pot scăpa... Astfel s'a lepădat și Wolfenschiessen de țara lui și alții au să-l urmeze Farmecul străinătății, ce se răspândește cu putere de neînvins în munții noștri, ademenește tinerețea., (h ! blestemat fie ceasul când au venit străinii să turbure cuvioasa nevinovăție a datinilor noastre în aceste văi tăcute și fericite Obiceiturile nouă pătrund cu putere, iar cei vechi și vrednic pier; vin alte vremuri și generația de acum gândește altfel ! Ce rost am eu aici. Sunt în mormânt toți acei cu cari am muncit și trăit. Timpul meu zace în pământ. Ferice de acela care nu-i silit să trăiască în vremurile nouă de azi !

(Ese)

SCENA II

*D poiană împresurată de stânci înalte și pădure.
Pe stânci sunt poteel cu parmaclăcuri și trept*

săpate în piatră, pe care mai târziu se văd coborându-se oameni. În fund se zărește lacul d'asupra căruia se vede, la început, un curcubeu lunar. Priveliștea e închisă de munți înalți, la spatele cărora se ridică ghetari și mai înalți. Pe scenă e întuneric deplin, numai lacul și ghetarii strălucesc pe iună.

Melchthal, Baumgarten, Winkelried, Meier din Sarnen, Burkhart din Bühel, Arnold din Sewa, Klaus dela Flüe și alți patru oameni, toți înarmați.

Melchthal (încă în culise) — Se deschide poteca, urmați-mă cu îndrăzneală! Cunosco stâncă și cruciulița din vârful ei; am ajuns la țintă. Iată Rutli. (Intră cu făclii).

Winkelried. — Ascultați!

Sewa. — Nici țipenie de om!

Meier. — N'a venit încă nici unul din compatrioții noștri. Noi,ăștia din Unterwalden, suntem cei dintâi la locul întâlnirii.

Melchthal. — Cât e ceasul?

Baumgarten. — Paznicul dela Selisberg a strigat adineauri două.

(Se aude un clopot în depărtare)

Meier. — Tăcere! S'ascultăm!

Bühel. — Se aude din cealaltă parte a lacului, din Schwitz, micul clopot de utrenie al schi-tului din pădure.

Flüe. — Aerul e curat și duce sunetele în depărtare.

Melchthal. — Câțiva dintre noi să aprindă vreascuri, ca să lumineze pe cei cari vor veni. (Doi inși se duc).

Sewa. — E noapte frumoasă, luminată de lună. Lacul e neted ca o oglindă.

Büchel. — Vor trece ușor lacul.

Winkelried (arătând lacul). — Oh! ia uitați-vă! ia priviți *colo!* Nu vedeți nimic?

Meier. — Ce oare?... Da, într'adevăr, un curcubeu în toiul nopții!

Melchthal. — E format de lumina lunei.

Flüe. — E semn rar și uimitor! Mulți nu l-au văzut niciodată.

Sewa. — Sunt două; uite, unul mai șters d'asupra.

Baumgarten. — O barcă trece tocmai pe sub el.

Melchthal. — E Stauffacher cu barca lui. Omul ăsta cum se cade nu se lasă așteptat. (Se duce cu Baumgarten la mal).

Meier. — Cei din Uri întârziază mai mult decât toți.

Büchel. — Sunt siliți să facă un ocol lung prin munți, ca să scape de iscoadele guvernatorului.

(Intr'acestea s'a aprins focul în mijlocul poene.)

Melchthal (la mal) — Cine-i acolo? Lozinca!

Stauffacher (din fund.) — Prieteni ai țării!

(Toți se duc în fundul scenei să întâmpine pe cei sosiți. Din barcă coboară: *Stauffacher*, *Itel*, *Reding*, *Hans Mauer*, *Jörg Hofe*, *Konrad Hunn*, fierarul *Ulrich*. *Jost Weiler* și alți trei oameni d'asemenea înarmați).

Toți (strigă) — Bine ați venit!

(Pe când ceilalți rămân în fund și se salută *Melchthal* vine în față cu *Stauffacher*).

Melchthal.—Oh! d-le *Stauffacher*, am văzut pe acela care nu mă mai poate vedea! I-am pus mâna pe ochi și am supt din lumina stinsă a vederii sale înflăcărata dorință de răzbunare.

Stauffacher.—Nu vorbi de răzbunare. Noi nu voim să răsbunăm ce a fost, ci să preîntâmpinăm răul ce ne amenință.. Acum spune-mi ce ai făcut și pe cine ai câștigat în *Unterwalden* pentru cauza obștească; ce cred oamenii de prin partea locului; cum ai scăpat d-ta însuși de cursele trădării.

Melchthal. — Printre fioroasele șiruri de munți *Suren*, pe întinse pustii de gheață unde se aude numai țipătul răgușit al vulturului *Alpilor*, am dat de pășunile unde păstorii din *Uri* și *Engelberg* se strigă de departe și ies să-și pască vitele laolaltă. Imi potoliam sefeea

cu apa ghețarilor ce coboară spumegând. Mă opriam la stâne singuraticе, fiind oaspe și gazdă totdeodată, până ce ajunsei la locuințe de oameni trăind laolaltă... În acele văi se și răspândise zvonul despre noua cruzime a asupritorilor noștri, și nenorocirea mea făcu să fiu întâmpinat cu mare milă la orice ușă băteam. Am găsit acele suflete drepte mâniate peste măsură de cruzimea noiei cărmuiri; căci precum munții lor din veci hrănesc aceleași plante, izvoarele lor curg tot la fel, chiar și nourii și vânturile urmează necurmat acelaș drum, tot astfel văd străvechile lor datini moștenindu-se neschimbate din tată în fiu. Ei nu suferă schimbări în drăznețe în mersul obișnuit și lin al vieții lor.

Mi-au întins asprele lor mâini, au luat din perți săbiile ruginite, iar în ochi le sclipia simțimântul plăcut al bărbăției când rostii nume sfinte în munți, al d-tale și acela al lui Walter Fürst... Au jurat să facă tot ce credeți și să vă urmeze până la moarte.. Astfel colindai singur, în grabă, casă cu casă, sub sfânta ocrotire a ospitalității, și când ajunsei în valea mea de acasă unde locuiesc numeroasele mele rude, când găsii pe tata jefuit și orb, sub acoperiș străin, trăind din mila oamenilor compătimitori...

Stauffacher. — Dumnezeuule mare!

Melchthal. — N'am plâns! n'am risipit în lacrimi neputincioase tăria durerii mele chinuitoare, ci o închisei ca o comoară scumpă în fundul Inimei mele și nu mă gândii decât la fapte. M'am cățarat printre toate poșecile întortochiate ale munților; nu-i vale oricât de ascunsă pe care să n'o fi vizitat; am căutat și am găsit până la poalele ghețarilor colibe locuite, și pretutindeni unde am pus piciorul am dat peste aceiași ură și tiranie; căci chiar până la acest din urmă hotar al firei însuflețite, unde pământul stâncos incetează de a da rod, se întinde lăcomia judecătorilor... Am ațâțat vitejia acestui popor prin vorbele mele înflăcărate și toți sunt ai noștri cu trup și suflet.

Stauffacher. — Mult ai făcut în timp scurt.

Melchthal. — Am făcut și mai mult încă. Țăranul se teme de cele două cetăți, *Rossberg* și *Sarnen*, căci în dosul întăririlor lor de stânci dnșmanul se adăpostește cu înlesnire și pustiește țara. Am voit să văd totul cu ochii mei; am fost la *Sarnen* și am cercetat castelul.

Stauffacher. — Te-ai încumetat să pătrunzi până în culcușul tigrlui?

Melchthal. — Purtam costum de călugăr pribeag. L-am văzut pe dregător îmbuibându-se la masă... Judecă și d-ta cât de greu

m'am stăpânit: mi-am văzut dușmanul și nu l'am ucis!

Stauffacher. — Intr'adevăr, mare noroc ai avut. (Intr'acestea, ceilalți au înaintat și s'au apropiat de ei.) Dar acum spune-mi cine sunt acești prieteni și acești oameni vrednici cari te urmează? Fă-mi-i cunoscuți ca s'avem încredere unii într'alții și să ne deschidem inimile.

Meier. — Dar cine nu te cunoaște, domnule, în cele trei cantoane? Eu sunt Meier din Sarnen; iată pe fiul surorii mele, Struth din Winkelried.

Stauffacher. — Numele, pe cari mi le-ai spus, îmi sunt cunoscute. Un Winkelried a ucis balaurul în mlaștinile dela Weiller și a pierdut viața cu această ispravă

Winkelried. — A fost bunicul meu, domnule Werner.

Melchthal (arătând doi țărani.) — *Aceștia* stau dincolo de pădure; sunt clăcași ai mănăstirei din Engelberg.. N'o să-i disprețuești fiindcă sunt iobagi, iar nu ca noi stăpâni liberi ai bunurilor lor.. Ei își iubesc țara și au și faimă bună.

Stauffacher (celor doi țărani). — Dați-mi mâna! Fericit acela care nu-i clăcaș; dar cinstea a pretutindeni la fel.

Konrad Hann. — Iată-l pe d-l Reding, fostul nostru jude.

Meier. — Il cunosc bine. Mi-e protivnic, și se judecă cu mine pentru o veche moștenire... D-le Reding, suntem vrăjmași la judecată; dar aici suntem uniți. (Ii dă mâna).

Stauffacher. — Bine ai grăit.

Winkelried. — Auziți? Vin. S'aude buciumul din Uri.

(*La dreapta și la stânga se văd oameni înarmați scoborând cu săci de pe stânci*).

Hans Mauer. — Priviți! N'a venit cu ei și evlaviosul slujitor al Domnului, vrednicul preot? El nu s'a temut nici de oboseala drumului, nici de spaima nopții spre a veghia ca păstor credincios asupra turmei sale.

Baumgarten. — Il urmează paracliserul și d-nul Walter Fürst; dar nu văd pe Tell în ceata lor.

Walter Fürst, preotul Röselmann, paracliserul Petermann, Kuoni, păstorul, Werni, vânătorul, pescarul Ruodi și alți cinci țărani. Toți, în număr de treizeci și trei, înaintea și se așează împrejurul focului.

Walter Fürst. — Va să zică chiar pe moșia noastră strămoșească trebuie să ne adunăm în taină ca niște ucigași, iar în toiul nopții ce îm-

prumută mantia-i neagră crimei și conspirației, trebuie să ne cucerim dreptul nostru sfânt, care e totuși curat și lămurit ca lumina orbitoare a zilei.

Melchthal. — Fiți pe pace! Ceiace va fi fost urzit în noaptea întunecoasă, se va înfăptui în libertate și cu bucurie la lumina soarelui.

Rösselmann. — Ascultați, prieteni, ce mi dă în gând! Ținem aici locul unei adunări și putem lucra în numele unui popor întreg. Să chibzuim dar după vechile obiceiuri ale țării, cum făceam în vremuri liniștite. Ce nu-i după lege în adunare, e scuzat de nevoile timpului. Însă D-zeu e pretutudeni unde stăpânește dreptatea, iar noi ne aflăm sub cerul lui.

Stauffacher. — Bine! Să ținem ședință după vechile obiceiuri: deși e noapte, dreptatea noastră luminează vie.

Melchthal. — Deși nu sunt toți, *inima* întregului popor e aici și sunt de față *cei mai buni*.

Konrad Hunn. — Deși nu avem aci cărțile vechi, dar ele sunt întipărite în inimile noastre.

Rosselmann. — Atunci să alcătuim îndată cercul *) și să se ridice săbiile, semnul puterii

*) În vremurile vechi locuitorii formau cerc înainte de a începe judecățile sau înainte de a osândi la moarte, etc

Mauer.—Judele să și ia locul, iar aproziil săi să se așeze lângă dânsul.

Paracitserul.—Sunt acitrei popoare. Căruia i se cuvine dreptul să dea un șef ad nării?

Meier.—Pentru această cinste pot lupta Schwitz cu Uri; noi, din Unterwalden, stăm deoparte.

Melchthal.—Și noi stăm deoparte, căci noi suntem aceia cari cerem ajutor dela prietenii mai puternici.

Stauffacher.—Să ia dar Uri sabia! Stindardul său trece la luptă totdeauna în capul nostru.

Walter Fürst.—Onoarea săbiei se cuvine cantonului Schwitz, căci ne fălim cu toți că-i datorim obârșia.

Rösselman.—Lăsați-mă să sfârșesc prieteneste această luptă nobilă; Schwitz să ne călăuzească la sfaturi și Uri pe câmpiile de luptă

Walter Fürst (Intinde săbiile lui Stauffacher).
Atunci ia-le.

Stauffacher.—Această cinste se cuvine celui mai în vârstă, nu mie.

Jorg.—Fierarul Ulrich e cel mai în vârstă.

Mauer.—E om de treabă, dar nu-i liber. Nici un clăcaș nu poate fi jude în Schwitz.

Stauffacher.—Nu-i aici fostul jude, d-nul Reding? La ce să mai căutăm altul mai vrednic?

Walter Furst. — Să fie el căpetenia și președintele adunării! Cine e de această părere să ridice mâna. (Toți ridică mâna dreaptă).

SCENA II

Reding. — (Înaintează în mijlocul grupului). Eu nu pun mâna pe cărțile sfinte, dar jur înaintea stelelor care sânt colo sus că nu mă voi da la oparte din calea cea dreaptă.

(Se întind înaintea lui două săbii se face cerc în juru-i. Schwitz în mijloc, la dreapta Uri, la stânga Unterwalden. El stă drept, reze-mat în sabia sa de luptă).

Ce unește cele trei noroade ale muntelui, pe țarmul neprielnic al lacului, la ceasul când es duhurile? Ce trebuie să voiască noua alianță, pe care o alcătuim aci, sub cerul înstelat?

Stauffacher. — (Înaintează în cerc). Nu alcătuim o nouă alianță. E veche, datează din vremurile părinților noștri și noi o refacem. Aflați, confederați, că lacul, muntele dacă ne despart, că deși popoarele noastre se cârmuesc prin ele înșile, sântem totuș de aceeaș rasă și de acelaș sânge și din aceeaș patrie am eșit cu toții.

Winkelried. — E adevărat așa dar ce spun cântecele, ci am purces de departe spre țara aceasta. O! spuneți-ne tot ce știți despre obârșia noastră, pentruca alianța de azi să fie întărită prin cea veche.

Stauffacher. — Ascultați ce povestesc bătrânii păstorii. Trăia un mare popor foarte harnic înapoia țării noastre, la nord, acolo

bântuia foamete cumplită ! Văzând aceasta, obștea hotărî ca să se tragă la sorți un cetățean din zece cari să părăsească țara strămoșilor... Așa s'a și făcut ! Și plecă jelindu-se o ceată mare de bărbați și femei, spre miazăzi, croindu-și calea cu sabia prin Germania, până ce ajunse aci în ținutul înalt al acestor munți păduroși. Ea nu se opri decât când ajunse în sălbatica vale, unde curge și acum Muotta între livezi.. P'atunci nu se vedeau p'acolo urme de oameni ; numai o colibă sta singuratică pe mal... In ea locuia un podar, care trecea pe călători cu pluta lui.. dar lacul mugia furios și nu-l puteau trece. Cercetând ținutul mai de aproape, găsiră păduri bogate și frumoase, descoperiră izvoare limpezi și li se păru că se află în scumpa lor patrie... Atunci se hotărîră să rămâe; clădiră vechiul târg Schwitz și îndurară multe nevoi până ce desteleniră pădurea, plină de rădăcini încolăcite; apoi, când pământul nu mai dădu destul rod pentru întregul popor, trecură lacul și se împrăștiară spre muntele Negru, ba chiar până la Weissland, unde, ascuns pe după veșnicii ghețari, al popor vorbește altă limbă. Clădiră târgul Stanz, în Kernwald, și târgușorul Altdorf în valea Reuss.. Dar au păstrat pururea amintirea obârșiei lor ; printre toate neamurile străine,

cari s'au așezat de atunci în mijlocul țării lor, oameni din Schwitz se recunosc între dânșii; căci doar sângele apă nu se face. (Întinde mâna la dreapta și la stânga).

Mauer. — Da, suntem toți o inimă și un sânge.

Toți (își întind mâinile). — Suntem de același neam și voim să lucrăm uniți!

Stauffacher. — Celelalte popoare îndură jugul străin; ele s'au supus învingătorului. Chiar și în țara noastră sunt mulți vasali, cari lasă robia ca moștenire copiilor. Dar noi, adevăratul neam al vechilor Șviterieni, ne-am păstrat totdeauna libertatea. Noi nu ne-am plecat genunchii înaintea prinților, ci de bunăvoie ne-am pus sub ocrotirea împăratului.

Rösselmann. — Ca oameni iiberi ne-am pus sub ocrotirea împăratului: Așa stă scris în hrisovul împăratului Frideric.

Stauffacher. — Da, nici cel mai liber chiar nu-i fără stăpân. Trebuie să fie o căpetenie, un judecător suprem, care să dea dreptate, când se iscă neînțelegeri. De aceea strămoșii noștri, pentru ținuturile pe cari le-au cucerit din vechiul deșert, au dat această mare cinste împăratului care se numește stăpânul Germaniei și al Italiei; și, ca ceilalți cetățeni liberi ai împărăției sale, s-au legat să-i slujească în oaste;

căci unīca datorie a aceluia care e liber e să apere împărăția care-l ocrotește.

Melchthal. — Toate celelalte sarcini sunt semne de robie.

Stauffacher. — Ei urmară steagul împărăției când fură chemați ostașii, și luptară în bătăliile sale. S'au dus inarmați în Italia ca să pue coroana Romei pe capul împăratului. La dânșii acasă se cârmuiau ei înșiși după vechile datini și propriile lor legi; cea mai înaltă jurisdicțiune criminală aparținea numai împăratului; pentru aceasta se numia un conte care nu ședea în țară. Când se săvârșia vr'un omor, era chemat și, sub cerul liber, împărțea dreptatea lămurit și cu simplitate, fără părtinire. Unde sunt aci urme de robie? C ne știe altfel, să vorbească.

Jörg. — Nu, totul e așa precum ai spus; noi n'am suferit niciodată tirania.

Stauffacher. — Chiar și împăratului n'am voit să ne supunem când ne-a nedreptățit în favoarea popilor. Căci, când călugării dela mănăstirea Einsiedeln ne au cerut pășunile unde ne duceam turmele din timpul strămoșilor noștri starețul scoase un hrisov care îi dăruia deșerturile fără stăpâni, fiindcă se tănuise existența noastră. Atunci am spus: „Hrisovul acesta a fost căpătat pe nedrept! Nici un împărat nu poate dărui

ce-i al nostru; iar dacă împărăția nu ne va da dreptate, ne putem lipsi de împărăție în munții noștri..." Așa grăiră străbunii noștri! Iar *noi* îndura-vom rușinea unui nou jug? Suferi-vom oare dela un slugoi străin ceace nu îndrăsnise să ne ceară un împărat a-tot-puternic?.. Noi ne-am *căpătat* pământul acesta prin munca brațelor noastre; bătrânul codru, care era odinioară sălbateca vizuină a urșilor, l'am prefăcut în locuință pentru oameni; am ucis neamul balaurului care se ridica plin de venin din bălți; am sfâșiat vâlul veșnic de ceață întunecoasă ce plutea asupra acestui ținut sălbatic; am sfărâmat stânca aspră și am durat punți tralnice pentru călători d'asupra prăpăstiilor: Pământul e al nostru prin mii de ani de stăpânire și sluga unui stăpân străin ar putea cuteza azi să ne făurească lanțuri și să ne umilească chiar pe moșia noastră? Nu sunt oare *mijloace* de apărare împotriva unei astfel de asupriri?

(Cei de față sunt foarte mișcați.)

Nu, și tirania are margini! Când cel asuprit nu poate găsi nicăeri dreptate, când povara ajunge de nesuferit, atunci, plin de încredere în Cel-de-sus, își ia drepturile sale veșnice cari nu pot fi prescrise și sunt nestrămutate ca însăși stelele... Se vor întoarce atunci

vechile vremuri, când omul lupta necontenit împotriva omului... Dacă nici un alt mijloc nu mai poate ajuta, rămâne cel din urmă: sabia, cu care trebuie să apărăm împotriva împilării cel mai sfânt dintre bunuri... Luptăm pentru țara noastră, pentru nevestele noastre, pentru copiii noștri!

Tofi (lovindu-și săbiile). — Vom lupta pentru nevestele noastre, pentru copiii noștri!

Rösseimann (intră în cerc). — Gândiți-vă bine înainte de a trage sabia! V'ați putea înțelege în chip pașnic cu împăratul. N'aveți decât să spuneți un cuvânt ca tiranii, cari acum vă asupresc, să vă măgulească... Luați ce vi s'a oferit adeseaori: Despărțiți-vă de împărăție, recunoașteți suzeranitatea Austriei...

Mauer. — Ce tot îndrugă preotul? Să jurăm credință Austriei!

Büchel. — Nu-l ascultați!

Winkelried. — Astfel de sfaturi le dă numai un trădător, un dușman al țării!

Reding. — Tăcere, oameni buni!

Sewa. — Să ne mai închinăm Austriei după asemenea umilire!

Flüe. — Să lăsăm să ni se smulgă cu sila ce n'am voit să dăm de bunăvoie!

Meier. — Atunci am fi robi și ni s'ar și cuveni să fim!

Mauer. — Să fie lipsit de drepturile Șviterienilor oricine ar vorbi de supunere Austriei!... Cer cu stăruință, jude, ca aceasta să fie întâia lege pe care o dăm aici!

Melchthal. — Asa să fie! Cine va vorbi de supunere către Austria, să-și piardă drepturile, să fie nevrednic de orice cinste și nimeni să nu-l primească în casă.

Toți (ridică mâna dreaptă). — Voim să fie lege!

Reding (după o pauză). — Așa va fi.

Rösselmann. — Acum sunteți liberi, sunteți liberi prin această lege. Austria nu trebuie să capete cu sila ce n'a putut avea de bunăvoie.

Jost Weiler. — La ordinea zilei, mai departe!

Reding. — Confederaților, încercatu-s'au toate mijloacele împăciuitoare? Poate că regele nu știe, poate că nici el nu vrea să suferim. De aceea să încercăm și acest din urmă mijloc: să-i aducem la cunoștință plângerile noastre înainte de a trage sabia. Silnicia e purure îngrozitoare, chiar și într'o cauză dreaptă, și D-zeu ajută numai când oamenii nu mai ajută.

Stauffacher (către Konrad Hunn). — Acum e rândul d-tale. Vorbește.

K. Hunn. — Am fost la Rheinfeld, la palatul împăratului, ca să mă plâng de cruzimea guvernatorilor și să iau hrisovul vechei noastre

libertăți, pe care îl întărește d' obiceiul fiecare împărat nou. Acolo am găsit pe trimișii mai multor orașe din Suabia și din ținuturile de pe malurile Rinului, cari și primeau toți hrisoavele și se întorcea veseli în țările lor. Pe *mine*, trimisul d-vo, mă chemară între stelnici, cari mă lăsară să plec cu această za arnică mângâiere: „Împăratul n'are vreme acum; se va gândi și la noi cândva.” Și pe când străbăteam mânănit sălile palatului, văzui pe ducele Ioan plângând într'un colț; împrejurul lui steteau nobilii seniori de Wart și Tegerteld, cari mă chemară și mi spuseră: «Aju ați-vă voi singuri! N'asteptați dreptate dela împărat! N'a despuiat oare pe copilul fratelui său și n'a pus mâna pe moștenirea lui? Ducele a cerut averea mamei sale; a arătat că are vârsta legiuită, că acum ar fi timpul să și cărmuiască țara și pe supușii lui. Ce răspuns a căpătat? Împăratul i-a pus pe cap o cunună de flori, spunând: «Iată podoaba tinereței.»

H. Mauer. — Ați auzit? N'asteptați dreptate dela împărați! Ajutați-vă voi înșivă!

Reding. — Nu mai rămâne alt mijloc. Acum chibzuiți cum să ducem lupta la bun sfârșit,

Walter Fürst (intră în cerc). — Voim să scurăm un jug greu; voim să ne păstrăm vechile drepturi precum le-am primit dela stră-

moșii noștri, iar nu să cucerim drepturi nouă. Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului! Cine are stăpân, slujească-l cum i-e datoria.

Meier. — Eu am un feud dela Austria.

Walter Fürst. — Vei urma să-ți împlinești datoriile către Austria.

Jost Weiler. — Eu plătesc dări seniorilor din Rappersweil.

Walter Fürst. — Vei urma să plătești dobânzile și dările.

Rösselmann. — Eu am depus jurământ de credință stariței din Zürich.

Walter Fürst. — Dă mănăstirii ce-i al mănăstirii.

Stauffacher. — Eu sunt doar vasal al împărăției.

Walter Fürst. — Să se facă ce trebuie făcut, dar nimic mai mult. Voim s'alungăm pe guvernatori cu ciracii lor și să dărâmăm cetățile; dar fără vărsare de sânge, dacă se poate. Să vadă și împăratul că numai de nevoie am călcat datoriile pioase ale supunerii. Și dacă ne va vedea rămânând în marginile dreptului nostru, poate că din interese politice își va stăpâni mâna; căci un popor care se stăpânește, având sabia în mână, însuflă o teamă îndreptățită.

Reding. — Dar ia ș'auzim cum și ce fel să

facem? Dușmanul nostru e înarmat și de bunăscamă că de bunăvoie n'o să plece.

Stauffacher. — Va ceda, când ne va vedea înarmați; îl vom surprinde înainte de a se fi pregătit,

Meier. — Ușor de zis, dar greu de făcut. Doua cetățui tari se înalță în ținutul nostru. Ele vor pune dușmanul la adăpost și vor ajunge de temut, dacă regele se va arunca asupra țării noastre... Rossberg și Sarnen trebuiesc cucerite mai înainte de a se trage vreo sabie măcar în cele trei cantoane nu sunt vânzători.

Stauffacher. — Dacă vom întârzia atâta, dușmanul se va trezi; prea mulți știu taina.

Meier. — În cele trei cantoane nu sunt vânzători.

Rösselmann. — Chiar și râvna cea mai curată poate trăda.

Walter Fürst. — Dacă zăbovîm, cetățuia din Altdorf va fi sfârșită și guvernatorul se va întări.

Meier. — Vă gândiți la voi!

Paracliserul. — Iar voi sunteți nedrepti.

Meier (întrerupând), — Nedrepti noi! Asta se încumetează să ne o spue Uri!

Reding. — În numele jurământului vostru, tăcere!

Meier. — Da, când Schwitz se înțelege cu Uri, noi trebuie să ținem.

Reding. — Trebuie să vă dojenesc înaintea

obștei, căci turburați pacea prin mânia d-vo. Nu luptăm oare pentru aceeași cauză?

Winkelried. — Ce-ar fi dacă am amâna până la Crăciun, căci atunci e obiceiul ca toți locuitorii să ducă daruri la castel. Zece sau doisprezece oameni s'ar putea strecura nebănuți în castel și ar putea aduce pe ascuns bucăți ascuțite de fer pe care le-ar pune într'o clipă în vârful bastoanelor lor, fiindcă nimeni nu poate intra cu arme la castel. Grosul mulțimii s'ar ascunde în pădurea din apropiere, și când ceilalți ar izbuti să ajungă stăpâni pe poartă, ar suna din buciuri: poporul ar eși din ascunzători și astfel castelul ar cădea cu înlesnire în mâinile noastre.

Melchthal. — Eu mă însărcinez să săr zidul castelului Rossberg, căci o servitoare d'acolo ține la mine; aș putea-o îndupleca ușor ca să-mi întindă o scară făcută din funie. Odată sus, ca să mă urc la dânsa peste noapte, aș chema pe prietenii mei.

Reding. — E voia tuturor ca să se amâne?

(Cei mai mulți ridică mâna.)

Stauffacher (numără voturile.) — Pentru 20, contra 12!

Walter Fürst. — Dacă în ziua hotărîtă castelele vor cădea în mâna noastră, vom da semnale prin focuri din munte în munte; apoi se

va chema iute gloata sub arme în capitala fiecărui canton! Când guvernatorii vor vedea că suntem hotărâți să ne apărăm cu armele în mână, credeți mă că se vor feri de luptă, își vor lua de bună-voe catrafusele și vor pleca din țara noastră.

Stauffacher. -- Dar mă tem că numai cu Gessler vom avea luptă grea; el e de temut, împresurat de călăreții săi, și nu se va da învins până nu se va vărsa sânge; da, chiar a lungat, va rămâne încă de temut pentru țară. E greu și chiar primejdios să l cruți.

Baumgarten. — Unde va fi primejdia mai mare, puneți mă pe mine! Tell mi-a scăpat viața și eu 'mi voi expune bucuros viața pentru țară; căci mi-am apărat cinstea și sufletul mi-e multumit.

R ding. — Vremea aduce sfat. Aveți răbdare. N'aduce anul ce aduce ceasul. Dar ia priviți: pe când noi suntem adunați aci la sfat, pe cel mai înalt munte se și revarsă zorile... Haideți să ne despărțim, să nu ne apuce ziua.
Walter Fürst. — Nu vă temeți, negurile nopții părăsesc încet văile.

(Toți și-au scos fără să vrea pălăritle și privesc în reculegere pioasă revărsatul zorilor.)

Rösseliman. — Să depunem jurământul noiei alianțe pe această lumină, care ne salută pe noi cei dinți dintre toate popoarele cari locuesc

la picioarele noastre răsufând din greu în fumul înăbușitor al orașelor... Vrem să fim un singur popor de frați și să nu ne despărțim la nici o nevoie și în nici o primejdie. (Toți repetă aceste cuvinte cu trei degete ridicate). Vrem să fim liberi precum au fost strămoșii noștri; mai bine moartea decât să trăim în robie! (Toți repetă aceste cuvinte).. Avem încredere în A-Tot Puternicul, și nu ne temem de puterea oamenilor.

(Toți repetă ca mai sus, apoi se îmbrățișează.)

Stauffacher. — Acum să se ducă fiecare acasă în tăcere, la prietenii și tovarășii săi. Cine e păstor, păziască-și liniștit turmele în timpul iernei și câștigate în taină prieteni pentru alianță... Până atunci îndurați ce mai trebuie îndurat! Lăsați să sporească tirania până într'o zi când datoria obștească și ce a suferit fiecare în parte se va plăti deodată. Fiecare să și stăpânească mânia și să-și păstreze răzbunarea pentru răzbunarea tuturor; căci acela, care s'ar sluji el însuși în propria-i cauză, ar săvârși o faptă rea în dauna binelui obștesc.

(Pe când ei pleacă în cea mai mare tăcere în trei direcții deosebite, orchestra izbucnește c'un avânt măref. Scena mai rămâne deschisă câțiva timp și arată priveliștea soarelui răsărind pe ghețari.)

ACTUL III

SCENA I

Curte în fața casei lui Tell

Tell cu o bardă de dulgher ; **Hedwiga**, cu gos podăria ; **Walter** și **Wilhelm** se joacă în fund cu o mică arbaletă.

Walter (cântă). — Cu săgețile și arcul lui, printre munți și văi, vânătorul s'avântă în re-vărsatul zorilor. Precum rege e vulturul în re-

gatul văzduhului, tot astfel în munți și prăpăstii domnește vânătorul liber. Al lui e spațiul; tot ce-i atinge săgeata, tot ce se târîște și tot ce sboară e prada lui. (Vine sărind.) Mi s'a rupt coarda. Drege-mi-o, tată.

Tell. — Eu nu. Un vânător adevărat își ajută singur. (Copiii se depărtează.)

Hedwiga. — Băeții încep să tragă de timpuriu la țintă.

Tell. — Cine vrea s'ajungă îndemânat, trebuie să se deprindă din vreme.

Hedwiga. — Ah! dar'ar D zeu să n'o învețe niciodată!

Tell. — Să învețe de toate. Cine vrea să și croiască o cale în viață, trebuie să fie înarmat pentru apărare și atac.

Hedwiga. — Ah! nici unul nu va mai voi să stea liniștit acasă!

Tell. — Nici eu nu pot, mamă; firea nu m'a făcut să fiu păstor; trebuie să urmăresc fără răgaz o țintă fugară. Abia atunci simt plăcere să trăesc când înlătur în fiecare zi o primejdie nouă.

Hedwiga. — Dar nu te gândești la neliniștea nevestei tale, care într'acestea te așteaptă îngrijorată. Căci mă îngrozesc cele ce și povestesc argații despre primejdiile tale isprăvi. La fiecare despărțire inima 'mi tremură că nu te vei

mai întoarce niciodată. Te văd rătăcind în munți sălbatici de gheață, făcând o săritură primejdioasă de pe un colț de stâncă pe altul; văd cum caprioara sărind înapoi te târîște cu ea în prăpastie; cum te acoperă troenii prăvăliți din munți, cum ghețarul amăgitor se sparge sub tine iar tu te înfunzi sub el, îngropat de viu în groaznicul mormânt... Vai! moartea cuprinde pe îndrăznețul vânător al Alpilor sub mii de chipuri diferite! E meserie nenorocită, care te face să treci pururea pe marginea prăpastiei cu primejdia vieții tale!

Tell. — Acela care știe să se păzească cu sânge rece, care se lasă în nădejdea Domnului și-i încrezătoare în dibăcia și puterile sale, scapă ușor de orice primejdie și nevoi; pe cel născut în munți nu-l sperie muntele. (El și-a sfârșit lucrul și pune sculele la o parte.) Acum cred că poarta va ține ani de zile. Barda în casă te scutește de dulgher. (Își ia pălăria.)

Hedwiga. — Unde te duci?

Tell. — La Altdorf, la tatăl tău.

Hedwiga. — Ai gânduri rele? Spune drept

Tell. — Ce îți dă în gând, femeie?

Hedwiga. — Se urzește ceva împotriva cărmuirii... Știu că s'a ținut o adunare la Rütli și că și tu faci parte din această ligă.

Tell. — N'am fost acolo... dar nu mă voi da înapoi când țara mă va chema.

Hedwig. — Te vor pune unde va fi primejdia mai mare; ție și se va da cea mai greu, ca de obicei,

Tell. — Fiecare plătește dajdie după mijloacele sale.

Hedwiga. — N'ai trecut tot tu peste lac, pe furtună, pe omul din Unterwalden?... A fost o adevărată minune că nu v'ați înecat.. Nu te gândești oare de loc la nevastă și copii?

Tell. — Dragă nevastă, m'am gândit la voi și de aceea am scăpat pe un tată pentru copiii săi.

Hedwiga. — Să plutești pe lacul înfuriat, nu însemnează a te încrede în D-zeu, ci să ispitești pe D-zeu!

Tell. — Cine chibzuește prea mult, nu face nici o ispravă.

Hedwiga. — Da, ești bun și sări în ajutorul tuturor, slujești pe toți, iar dacă tu însuși vei fi vr'odată în primejdie, nimeni nu te va ajuta.

Tell. — Ferească D-zeu s'am vr'odată nevoie de ajutor. (La arbaleta și săgețile.)

Hedwiga. — Ce vrei să faci cu arbaleta? Las-o aici.

Tell. — Imi lipsește brațul când n'am arma.

(*Băieții se întorc.*)

Tell. — La Altdorf, băiete, la bunicul. Nu vrei să vii și tu?

Walter. — Cum să nu, tată.

Hedwiga. — Guvernatorul e acum acolo. Nu te ducе la Altdorf.

Tell. — Chiar azi pleacă d'acolo.

Hedwiga. — De aceea lasă-l mai întâi să plece. Nu-l face să și aducă aminte de tine, căci știi bine că e furios pe noi.

Tell. — Ura lui nu-mi poate vătăma mult. Ce fac, e drept și nu mă tem de nici un vrăjmaș.

Hedwiga. — Dar tocmai pe cei drepți îi urăște el mai mult.

Tell. — Fiindcă n'are ce le face. Pe mine cred, că dregătorul mă va lăsa în pace.

Hedwiga. — De unde știi?

Tell. — Deunăzi treceam la vânătoare în prăpăstioasele ținuturi ale văii Schächen, pe locuri neumblate de oameni; pe când mergeam singuratec pe o potecă săpată 'n stâncă unde nu puteam feri, căci d'asupra mea era peretele prăpăstios și dedesubt vuia îngrozitor pârâul Schächen, (copiii se îndeasă la dreapta și la stânga lui și-l privesc cu mare curiozitate) m'am pomenit cu guvernatorul venind spre mine, pe aceeași cărare. El singur și eu singur, numai

un om în fața altui om, iar alături de noi prăpastia. Când seniorul mă zări și mă recunosc, pe mine, pe care cu puțin timp mai înainte mă pedepsise cu asprime pentru o mică greșală; când mă văzu înaintând cu arma mea de temut, păli, genunchii îi se muiară și văzui clipa când avea să cadă lângă zidul de stâncă.. Atunci mi se făcu milă de dânsul; mă apropiai sfios de el și-i zisei; „Eu sunt, domnule guvernator.“ El nu putu scoate nici o vorbă măcar, ci-mi făcu doar semn cu mâna să-mi văd de drum. Atunci am plecat și i am trimis suita.

Hedwiga. — A tremurat în fața ta.. Vai de tine! Nu-ți va ierta niciodată că l-ai văzut slab.

Tell. — De aceea îl voi uci, și n'o să mă cate.

Hedwiga. — Nu te mai duce azi la Altdorf. Du-te mai bine la vânătoare.

Tell. — Ce-ți dă prin gând?

Hedwiga. — Mă tem. Nu te duce.

Tell. — Cum poți fi așa de neliniștită, fără temei?

Hedwiga. — Tocmai pentru că teama mea nu-i întemeiată, rămâi aici, Tell!

Tell. — Am făgăduit să mă duc acolo, nevastă.

Hedwiga. — Du-te, dacă trebuie, dar lasă-mi băiatul!

Walter. — Nu, mămiță, mă duc cu tata.

Hedwiga. — Wälti, vrei să ți părăsești mama?

Walter. — Las'că o să-ți aduc ceva frumos de la bunicul (Pleacă cu tată-său.)

Wilhelm. — Eu rămân cu tine, mamă!

Hedwiga (Îl îmbrățișează.) — Da, tu ești iubitul meu copil, numai tu mi-ai mai rămas! (Se duce la poartă și urmărește mult timp din ochi pe cei plecați.)

SCENA II

Un ținut sălbatec într'o pădure împresurată de stânci; șuvoae se prăvălesc de pe stânci.

Berta în costum de vânătoare; apoi Rudenz.

Berta. — Mă urmărește. Acum pot să-i spun în sfârșit.

Rudenz (intrând repede.) — Te găsesc în

sfârșit singură, d-șoară. Suntem împresurați din toate părțile de prăpăstii ; în această singurătate nu mă tem de nici un martor : îmi pot descărca sufletul de această tăcere îndelungată ce mă apasă.

Berta. — Ești sigur că vânătorii nu ne urmează ?

Rudenz. — Vânătorii sunt departe.. Acum ori niciodată ! Trebuie să mă folosesc de această clipă prețioasă.. Trebuie să-mi văd soarta hotărâtă, chiar de ar fi să mă despart pe veci de d-ta.. Oh ! nu-ți încărcă privirile atât de blânde cu așa asprime cruntă.. Cine sunt că mă încumet să-mi ridic ochii până la d-ta ? Gloria nu m'a făcut încă vestit, nu mă pot pune în rândurile cavalerilor străluciți și acoperiți de slavă, cari îți cer mâna. N'am decât inima plină de credință și iubire.

Berta (aspră.) — Poți vorbi oare de iubire și credință, d-ta care-ți calci cele mai sfinte datorii ? (Rudenz se dă înapoi.) D-ta, robul Austriei, vândut străinului, care îți asuprește poporul ?

Rudenz. — D-ta 'mi faci imputarea asta, d-șoară ? Dar pe cine căutam oare în partidul acela decât pe d-ta ?

Berta. — Socoteai să mă găsești de partea trădării ? Mi-aș da mai curând mâna însuși a-

supritorului Gessler decât s'o dau fiului neomenos al Elveției, care poate ajunge unelta lui!

Rudenz. — O! Doamne! Ce mi-e dat s'aud?

Berta. — Cum? Că-i mai scump pentru omul bun decât ai săi? Este oare o datorie mai frumoasă pentru o inimă nobilă decât aceea de a fi apărătorul nevinovăției, de a ocroti dreptul celui prigonit? Inima'mi sângerează pentru poporul d-tale, sufăr cu el, căci trebuie să-l iubesc, văzându-l cât e de modest și totuși atât de puternic; îl iubesc din tot sufletul; In fiecare zi învăț să-l prețuesc tot mai mult... Dar d-ta, — pe care firea și datorii de cavalier te fac ocrotitorul lui firesc, d-ta care-l *părăsești*, care treci călcându-ți credința de partea dușmanului și făurești lanțurile țării d-tale, — d-ta mă jignești și mă mâhnești, și trebuie să-mi ca^u pe inimă ca să nu te urăsc.

Rudenz. — Nu doresc eu oare binele poporului meu? Să-i dau pacea sub puternicul sceptru al Austriei...

Berta. — Vrei să-i pregătești robia! Vrei să alungi libertatea din cea din urmă cetățue ce i-a mai rămas pe pământ. Poporul își înțelege mai bine fericirea; nici o amăgire deșartă nu înșeală simțimântul lui sigur. Pe d-ta te-au prins în mrejele lor...

Rudenz. — Berta! mă urăști, mă disprețuești!

Berta. — Ar fi mai bine de aș face-o.. Dar să vezi disprețuit și vrednic de dispreț pe acela pe care ai vrea să-ți fie drag..

Rudenz. — Berta! Berta! îmi arăți cea mai mare fericire cerească și mă arunci în desnădejde într'aceeași clipă.

Berta. — Nu, nu, simțimintele nobile nu sunt încă cu totul înăbușite în d-ta! Ele sunt doar ațipite, vreau să le trezesc! Ești silit să-ți calci pe inimă de bunăseamă spre a-ți ucide virtutea înăscută; dar, din fericire, ea e mai puternică decât d-ta și, fără voia d-tale chiar, ești bun și nobil!

Rudenz. — Ai încredere în mine? Oh! Berta, cu iubirea d-tale faci din mine tot ce vrei!

Berta. — Fii așa cum te-a făcut mărini-moasa fire! Fă-ți datoriile pe cari ți le impune locui d-tale! Fii de partea neamului și țării d-tale, și luptă pentru drepturile d-voastră sfinte!

Rudenz. — Vai mie! Cum te voi putea cuceri, dacă mă voi împotrivi puterii împăratului? Nu-i oare voința rudelor d-tale care-ți conduce mâna cu tiranie?

Berta. — Bunurile mele sunt în cele trei cantoane, și dacă Elvețianul va fi liber, voi fi și eu.

Rudenz. — O, Berta, ce perspectivă îmi deschizi!

Berta. — Nu spera să mă cucerești prin favoarea Austriei. Ei întind mâna după moștenirea mea, pe care vor s'o unească cu nemărginitele lor domenii. Aceiași iăcomie de astăpâni cât mai multe țări, ce vrea să înghită libertatea voastră, o ameniuță și pe a mea!.. O, prietene! sunt aleasă ca jertfă, spre a răsplăti poate un favorit.. Vor să mă ademenească la curtea împăratului, unde domnesc intriga și minciuna. Acolo m'așteaptă lanțurile unei căsătorii urâcioase. Numai iubirea.. iubirea d-tale.. mă poate scăpa!

Rudenz. — Te-ai putea hotărî să trăiești aici, să fii a mea în țara mea? Oh! Berta, toată dorința mi înflăcărată ce mă țira în depărtare, ce era oare dacă nu năzuința spre d-ta? Numai pe d-ta te căutam pe drumul gloriei și toată ambiția mea nu era decât dragoste.

Te-ai putea închide cu mine în această vale liniștită și să te lipsești de orice strălucire pământească? Oh! atunci am atins țelul năzuințelor mele; atunci puhoiul zbuciumat ai lumii poate lovi malul acestor munți liniștiți.. Nu mai am nici o dorință trecătoare pentru viitor.. Atunci stâncile acestea își pot înălța în jurul nostru pereții lor tari și de nepătruns, iar a

ceastă vale fericită și închisă de stânci să nu fie deschisă de cât cerului și razelor luminei sale.

Berta. — Acum ești întocmai cum te-a visat inima mea. Credința mea nu m'a înșelat!

Rudenz. — Piei, deșartă amăgire ce m'ai orbit. Voiu găsi fericirea în țara mea, aici unde am copilărit în veselie, unde mă înconjoară mii de amintiri plăcute, unde toate izvoarele și copacii îmi amintesc afâtea bucurii! În țara mea vrei să fii a mea! Ah! mi-am iubit totdeauna țara! Simt că fără ea, mi-ar fi lipsit orice fericire.

Berta. — Unde s'ar găsi oare insula fericirii dacă nu aici în țara nevinovăției, aici, unde sălășluște vechia credință și unde răutatea n'a pătruns încă? Aci nici o pizmă nu va turbura izvorul fericirii noastre, și zilele vor zbura pentru noi pururea senine... Aci te văd bărbat cu adevărata vrednicie, cel dintâi dintre cei liberi și dintre semenii săi, cinstit cu supunere curată și dragoste mare, ca un rege în țara lui.

Rudenz. — Aci te văd pe tine, mărgăritar între femei, cu fermecătoare hărnicie, clădindu-mi raiul în casa mea și, precum primăvara presară flori, înfrumusețându-mi viața cu

nurii tăi încântători, însuflețind și făcând totul fericit în preajma ta!

Berta. — Vezi, scumpe prietene, de ce mă întristam când te vedeam zdrobindu-ți tu însuși cea mai mare fericire a vieții... Vai mie! Ce m'aș fi făcut dacă aș fi trebuit să urmez pe vreun cavaler trufaș, pe un asupritor al țării, în întunecosul său castel!... Aici nu-i nici un castel. Nici un castel. Nici un zid nu mă desparte de un popor pe care îl pot ferici!

Rudenz. — Dar cum să scap... cum să sfărâm lanțurile cu care m'am legat prosteste?

Berta. — Nimicește-le cu hotărîre bărbătească! Orice s'ar întâmpla, fii alături de poporul tău! Acrsta e locul tău convenit prin naștere. (Cornuri de vânători în depărtare). Vin vânătorii... Trebuie să ne despărțim... Luptă pentru țară, căci lupți pentru iubirea ta! Inantea aceluiaș dușman tremurăm cu toții, aceeași libertate ne va desrobi pe toți! (*Es*).

SCENA III

Livadă în Altdorf

Copaci în față; în fund, pălăria în vârful unei prăjini. Vederea e mărginită de Bannberg d'asupra căruia se ridică un munte de zăpadă.

Friesshardt și Leuthold stau de pază.

Friesshardt. — Zadarnic stăm la pândă. Ni-
meni nu trece să salute pălăria. Cu toate a-

cestea, altădată era aci lume ca la bălcu; dar acum, de când e atârnată momâla pe prăjivă toată livada e pustie.

Leuthold. — Se văd numai calici cari își scot șepcile rupte numai în bătae de joc și în necazul nostru. Oamenii cumsecade ocolesc mai bine jumătatea târgului decât să se închine în fața pălăriei.

Friesshard. — Trebuiau să treacă prin plăța asta la amiazi, când veniau dela casa statului. Credeam că am făcut o lovitură bună, căci nici unul n'avea de gând să salute pălăria. Preotul Rösselman văzu asta—venea tocmai dela un bolnav — și se așază cu sfânta cuminicătură drept în fața prăjinii... Paracliserul a trebuit să sune clopoțelul; atunci îngenunchiară cu toții, chiar și eu, și salutară cuminicătura, dar nu pălăria.

Leuthold. — Ascultă, tovarășe, începe să mi se pară că suntem de răs și de ocară stând aci în fața pălăriei; e doar o rușine pentru un ostaș să stea de pază în fața unei pălării goale... și orice om cumsecade trebuie să ne disprețuiască... Pre legea mea! e poruncă prostească să saluți o pălărie!

Friesshard. — Și de ce să nu saluți o pălărie goală? Te închini doar înaintea multor căpățâni goale.

(Hildegard, Melchthild și Elsbeth intră cu copiii lor și se așază împrejurul prăjinii).

Leuthold. — Iar tu, ca ticălos ce ești, ai băga bucuros oameni cumsecade în bocluc. Dar treacă cine o pofti pe dinaintea pălăriei, eu închid ochii și mă fac că nu văd nimic.

Melchthild. — Colo e spânzurat guvernatorul... Respect, băieți!

Eisbeth. — Dar'ar da D-zeu să plece și să ne lase doar pălăria! N'ar fi mare pagubă pentru țară.

Friesshardt (îi gonește). — Ci cărați-vă odată de aici! Cine v'a chemat, femei afurisite?! Trimiteți-vă bărbații dacă le dă mâna să înfrunte porunca. (*Femelle pleacă*).

Intră Tell cu arbaleta, ținându-și băiatul de mână; ei trec pe dinaintea pălăriei spre scena din față fără să se uile la ea.

Walter (arătând muntele Bamberg). — E adevărat, tată, că copacii de pe muntele ăsta sângerează când îi lovești cu toporul?

Tell. — Cine ți-a spus, băiete?

Walter. — Baciul... El spune că arborii sunt vrăjiți, și că mâna aceluia care îi lovește iese din mormânt după moartea lui.

Tell. — E adevărat că copacii sunt vrăjiți... Vezi cetina și piscurile albe ce se perd în nouri?

Walter. — Sunt ghețarii ce bubue atât de groaznic noaptea și ne prăvălesc lavinele.

Tell. — Așa-i, și lavinele ar fi acoperit de mult orășelul Altdorf sub povara lor dacă pădurea de sus nu l'ar fi apărat ca o strajă.

Walter (după ce se gândește puțin). — Tată, sunt țări fără munți?

Tell. — Când cobori munții noștri și te duci tot mai la vale, d'alungul apelor, dai de o țară întinsă unde șuvoaiele nu mai spumegă mugind, ci râurile curg liniștite și potolite. Acolo vezi în voe toată întinderea cerului. Grânele cresc pe ogoare frumoase și întinse și toată țara e ca o grădină.

Walter. — Oh! tată, de ce nu coborîm îndată în acea frumoasă țară, în loc să ne chinuim aici în griji și nevoi?

Tell. — Țara e frumoasă și bună ca cerul; dar cei cari o lucrează nu se folosesc de roadele muncii lor.

Walter. — Nu sunt liberi ca tine la vatra lor?

Tell. — Pământul e al episcopului și al regelui.

Walter. — Dar au totuși voe să vâneze în păduri?

Tell. — Vânatul și păsările sunt ale seniorului.

Walter. — Dar pot măcar pescui în râuri?

Tell. — Râurile, marea și sarea sunt ale regelui.

Walter. — Dar cine i acest rege de care se tem cu toții?

Tell. — Cel care-i apără și-i hrănește.

Walter. — Ei nu se pot apăra singuri?

Tell. — Acolo vecinul nu poate avea încredere în vecin.

Walter. — Tată, nu m'aș simți la largul meu în acea țară întinsă; de aceea îmi place mai bine să locuiesc sub lavine.

Tell. — Da, băiete, e mai bine să ai la spate munți de gheață decât oameni răi. (*Vor să treacă înainte*).

Walter. — Ah! tată, uite o pălărie pe o prăjină!

Tell. — Ce ne pasă de pălăria asta?! Hai să mergem.

(*Pe când vrea să treacă, Friesshardt îi afine calea cu sulița întinsă*).

Friesshardt. — În numele împăratului, stați pe loc!

Tell (punând mâna pe suliță). — Ce vrei? De ce mă oprești?

Friesshardt. — Ai călcat porunca; trebuie să ne urmezi.

Leuthold. — N'ai salutat pălăria.

Tell. — Dă-mi drumul, prietene.

Friesshardt. — Haide, hai la temniță!

Walter. — Tata la temniță? Ajutor! Ajutor!
(Străbate scena strigând). Săriți, oameni buni,
ajutor! ajutor! Il duc la temniță.

*Preotul Rösselmann și paracliserul Petermann
vin cu alți trei oameni.*

Petermann. — Ce s'a întâmplat?

Rösselmann. — Ce ai cu omul ăsta?

Friesshardt. — E un dușman al împăratului,
un trădător.

Tell (îl sgâlțae cu putere.) — Eu, trădător!

Rösselmann. — Te înșeli, prietene; e Tell,
om cinstit și bun cetățean.

Walter (zărește pe Walter Fürst și aleargă
după el.) — Bunicule, ajutor! Il închid pe tata.

Friesshardt. — La închisoare, înainte!

Walter Fürst (alergând.) — Dau eu che-
zășie, opriți-vă! Pentru D-zeu, Tell, ce s'a
întâmplat?

Intră Melchthal și Stauffacher.

Friesshardt. — El disprețuește puterea su-
verană a guvernatorului și nu vrea s'o re-
cunoască.

Stauffacher. — E adevărat, Tell?

Melchthal. — Minți, flăcăule!

Leuthold. — N'a salutat pălăria.

Walter Fürst. — Și pentru asta trebuie să

meargă la închisoare! Prietene, primește che-
zășia mea și dă-i drumul.

Friesshardt. — Chezășuește pentru tine și
propria-ți persoană! Noi ne facem datoria...
Hai să-l ducem la temniță!

Melchthal (către ceilalți.) — Nu, e o ne-
dreptate strigătoare la cer! Vom lăsa oare ca
să-l ducă așa cu îndrăzneală sub ochii noștri?

Paracliserul. — Noi suntem mai tari, prie-
tenilor: nu vă lăsați! Să punem cu toții umăr
lângă umăr!

Friesshardt. — Cine se împotrivește poruncii
guvernatorului?

Alți trei oameni (se apropie în fugă.) — Vă
ajutăm. Ce s'a întâmplat? Doboriți-i la pământ!
(*Hildegard, Melchthild și Elsbeth se întorc.*)

Tell. — Mă voi apăra singur. Plecați, oameni
buni! Credeți că, de-aș voi să întrebuițez pu-
terea, m'aș teme de sulița lor?

Melchthal (către *Friesshardt.*) — Indrăznește
de-l ridică din mijlocul nostru!

Walter Fürst și Stauffacher — Liniște!
Răbdare!

Friesshardt (strigând.) — Răscoală, răzvrătire!

(*Se aud cornurile de vânătoare*)

Femeile. — Iată guvernatorul!

Friesshardt (ridicând glasul.) — Răscoală, răz-
vrătire!

Stauffacher.—Urlă până'ei plezni, ticălosule!

Pösselman și *Melchthal.*—Nu taci odată!

Friesshardt (strigă și mai tare.)—Ajutor! ajutați slujitorilor legii!

Walter Fürst.—Iată guvernatorul! Vai de noi, ce se va mai întâmpla?

Gessler călare, cu șoimul pe pumn, Rudole Haras, Berta, Rudenz și mare suită de slug înarmate cari alcătuiesc pe scenă un cerc de sulifi)

Rudolf.—Loc, loc guvernatorului!

Gessler.—Imprăștiati-i! De ce se înghesue poporul? Cine cere ajutor? (Tăcere obștească.) Cine a fost? Vreau să știu. (Lui *Friesshardt.*) Tu? Treci mai în față! Cine ești și pentru ce (ii pe omul ăsta*)?

(Dă șoimul unui servitor)

Friesshardt.—Puternice stăpâne, sunt ostașul tău și orânduit de pază lângă pălărie. Am prins pe omul ăsta asupra faptului, că nu voia să salute pălăria. Am voit să-l arestez cum ai poruncit tu, dar mulțimea vrea să-l scape cu sila.

Gessler (după o pauză)—Atât de mult îl disprețuești tu pe împăratul tău, Tell, și pe mine, care poruncește aici în locul său, încât nu vrei

*) Se obișnuia p'atunci a se duce șoimi dresați la vânătoare de păsări.

să saluți pălăria ce am poruncit să se atârne aci spre a vă încerca supunerea? Ți-ai dat astfel pe față gândurile tale rele.

Tell. — Iartă-mă, iubite stăpâne! Am făcut-o din nebagare de seamă, iar nu din dispreț. De-aș fi teafăr, nu mi-ar zice Tell. Îți cer iertare, asta n'o să se mai întâmple.

Gessler (după oarecare tăcere.) — Ești meșter în mânăuirea arcului, Tell. Se zice că întreci pe orice trăgaci.

Walter Tell. — E adevărat, stăpâne. Tata doboară mărul de pe pom la o sută de pași!

Gessler. — E băiatul tău Tell?

Tell. — Da, iubite stăpâne.

Gessler. — Câți copii ai!

Tell. — Doi băeți, stăpâne.

Gessler. — Și pe care-l iubești mai mult?

Tell. — Pe amândoi deopotrivă, stăpâne.

Gessler. — Ei bine, Tell! fiindcă dobori mărul de pe pom la o sută de pași, să-mi dai o dovadă a dibăciei tale. Ia-ți arcul.. 'l-ai la îndemână.. și pregătește-te să dai jos cu săgeata un măr de pe capul băiatului.. Da te sfătuiesc să ochеști bine, că să arunci mărul

*) *Toll* sau *Tell* înseamnă om simplu, neghiob. Vin de la *talen*, copilăros, care se joacă ca copilul.

la întâia săgeată! Căci dacă nu-l nimerеști, pierzi capul.

(Toți dau semne de spaimă)

Tell. — Stăpâne... dar ce lucru groaznic îmi ceri!... Eu... de pe capul copilului meu... Nu, dar nu, iubite stăpâne, asta nu-ți poate da prin gând. Să ne ferească bunul D-zeu!.. N'o poți cere serios unui tată!

Gessler. — Vei doborî mărul cu săgeata de pe capul băiatului... Ți-o cer și o vreau.

Tell. — Eu să trag cu arcul asupra capului scump al copilului meu?... Mai bine mor!

Gessler. — Trage ori mori odată cu băiatul tău!

Tell. — Să fiu ucigașul copilului meu!.. Stăpâne, n'ai copii... nu știi ce se petrece în inima unui tată.

Gessler. — Ei! *Tell*, te-ai făcut deodată așa cuminte! Mi s'a spus că ai fi un visător, alt soi de om... că ți-ar plăcea ciudățeniile... Iată de ce ți-am ales o faptă îndrăzneată... Altul ar sta mult pe gânduri fără îndoială... însă tu închizi doar ochii și o faci cu bărbăție.

Berta. — O seniore, nu glumi cu bleții oameni! Ii vezi ce galbeni sunt și cum tremură... Atât de puțin sunt deprinși cu gluma în gura d-tale.

Gesster. — Dar nu glumesc de loc!

(Se apropie de un pom și ia un măr.) Iată mărul. Faceți loc... Să-și măsoare depărtarea cum e obiceiul... Ii dau optzeci de pași, nici mai mult, nici mai puțin... S'a lăudat doar că-și atinge omul la o sută de pași.. Acum trage, arcașule, și să nu dai greș!

Rudolf. — Doamne, se îngroașe gluma.. Ingenunchiază, băete, că face, și roagă-l pe guvernator să se îndure de viața ta!

Walter Fürst (aparte lui Melchthal, care fierbe de mânie.) — Stăpânește-te, te rog, fii liniștit!

Berta (către guvernator.) — Ajunge, seniore! E o cruzime să te joci astfel cu spaima unui tată. Dacă bietul om ar fi meritat moartea pentru mica-i greșală, atunci Doamne, a simțit acum de zece ori chinurile morții! Lasă-l să se ducă teafăr acasă; te știe acum, și el și copiii copiilor săi își vor aduce aminte de ceasul ăsta.

Gessler. — Faceți loc.. iute! Ce te codești? Meritai moartea, pot porunci să te ucidă, și uite, sunt atât de bun că-ți pun soarta în dibăcia mâinii tale. Acela, pe care îl faci stăpânul soartei sale, nu se poate plânge de asprimea sentinței.. Te făleşti cu ochiu-ți care nu dă

greș! Haide! Aci e vorba să-ți arăți dibăcia, arcașule. Țelul e vrednic de tine, iar premiul mare... Și altul poate atinge punctul negru la țintă; dar pentru mine meșter e acela care e pretutindeni sigur de îndemânarea sa, așa ca inima să nu facă să-i tremure mâinile, să-i turbure vederea.

Wallter Fürst (îngenunchiază). — D-le guvernator, îți recunoaștem puterea, dar fă ca îndurarea să înlocuiască legea: ia jumătate din averea mea, ia-o toată! Dar cruță pe un tată de astfel de grozăvie!

Walter Tell. — Bunicule, nu îngenunchiază în fața acestui om rău! Spune-mi unde să stau! *Eu nu mă tem*, tata nimereste pasărea din sbor și nu va greși doar când e vorba de inima copilului său.

Stauffacher. — D-le guvernator, nu te mișcă nevinovăția acestui copil?

Rösselman. — Oh! gândește-te la D-zeu din ceruri, căruia îi vei da seama de faptele d-tale.

Gessler (arătând băiatul). — Legați-l de teiul ăsta.

Walter Tell. — Să mă lege! Nu, nu vreau să fiu legat. Voi sta liniștit ca un miel, nici nu voiu răsufila măcar. Dar dacă mă leagă, nu, nu voiu putea, mă voiu zbate și voiu rupe le gâturile.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
REGIONALĂ
CLUJ

Rudolf. — Lasă să-ți lege numai ochii, băiete.

Walter Tell. — De ce ochii? Credeți că mă tem de o săgeată asvârlită de mâna tatei? O voi aștepta liniștit, și nici nu voi clipi măcar.. Hai, tată, arată că ești bun arcaș! El nu te crede, vrea să ne piardă.. In ciuda tiranului crunt, trage și nimerește!

(*El se duce la teiu și-i se pune mărul pe cap.*)

Melchtal (către oameni) — Ce? Fărădelegea să se săvârșească chiar sub ochii noștri? Atunci la ce am jurat?

Stauffacher. — Ar fi zadarnic. N'avem arme și nu vezi pădurea de lănci ce ne împresoară?

Melchthal. — O, dacă am fi făcut-o de atunci? Dumnezeu să-i ierte pe aceia, cari ne-au sfătuit să amânăm răscoala!

Gessler (lui Tell). — La lucru! Nu poartă cineva arme nepedepsit. E primejdios să porți o armă ucigașă, și săgeata se întoarce împotriva arcașului. Acest drept trufaș, pe care și-l ia țăranul, jignește pe stăpânul acestei țări. Numai acela care poruncește trebuie să fie înarmat. Vă bucurați că purtați arme și săgeți; ei bine, vrem să vă dăm o țintă pentru ele.

Tell (întinde arcul și așează o săgeată.) — Faceți loc!... faceți loc!

Stauffacher. — Ce! Tell, ai vrea... Nu, niciodată.. Te clatini, îți tremură mâna, și se îndoaie genunchii..

Tell (lăsând să-i cadă arcul.) — Mi se turbură vederea!

Femeile. — Oh, Doamne!

Tell (guvernatorului.) — Nu mă mai puneți la încercarea asta. Iată inima. (Se deschee la piept.) Chemați ostașii și omoriți-mă.

Gessler. — Nu vreau viața ta, vreau să tragi.. Tu poți doar totul, Tell, nu ți-e teamă de nimic; mânuești cârma tot atât de bine ca și arcul: nici o furtună nu te sperie când e vorba să scapi pe cineva. Acum, mântuitorule, scapă-te pe tine însuși, și vei scăpa pe toți ceilalți!

(*Tell e în prada unei mari neliniști, mâinile-i tremură și ochii săi rătăciți sunt așintii când asupra guvernatorului, când spre cer. Deodată își ia tolba, scoate altă săgeată și o ascunde în pieptar. Guvernatorul urmărește toate aceste mișcări.*)

Walter Tell (sub teiu.) Trage, tată, că nu mi-e frică.

Tell.—N'am încotro! (Se reculege și ocheste.)

Rudenz (care într'acestea a stat cu cea mai mare încordare și s'a stăpânit cu mare anevoință, iese înainte.) D-le guvernator, nu împingeți gluma prea departe, nu puteți.. Asia nu

era decât o încercare.. V'ați ajuns ținta... Impinsă prea departe, asprimea nu-și atinge înțeleapta i țintă și arcul prea întins plesnește.

Gessler — D-ta să vorbești numai când vei fi întrebat.

Rudenz. — Vreau și trebuie să vorbesc! Cinstea suveranului e sfântă pentru mine; dar astfel de purtare nu va stârni decât ură. Nu aceasta e voința regelui.. îndrăznesc s'o spun aci.. Concetățenii mei nu merită astfel de grozavii, nici nu ești împuternicit să te porți astfel.

Gessler. — Ah! dar devii îndrăzneț!..

Rudenz. — Am tăcut la toate cruzimile pe cari le-am văzut. Am închis ochii, mi-am în-năbușit în piept inima amărâtă și răzvrătită. Dar dacă aș mai tăcea, ar fi trădare și către țară și către împărat.

Berta (se aruncă între el și guvernator.) — Oh! Doamne! Il întărați și mai mult pe turbatul ăsta.

Rudenz. — Mi-am părăsit poporul, m'am lepădat de rude, am rupt toate legăturile firești spre a mă alipi de d-v.. Credeam că lucrez pentru binele tuturoră întărind puterea împăratului.. Acum îmi cade legătura de pe ochi.. Văd cu groază că sunt dus la marea prăpastiei... Mi-ați rătăcit libertatea lucrății, mi-ați momit inima mea sinceră.. Cu toate că

avem cele mai curate gânduri față de poporul meu, eram cât p'aci să-mi pierd țara.

Gessler. — Indrăznețule, așa vorbești stăpânului tău?

Rudenz. — Stăpânul meu e împăratul, nu d-ta.. M'am născut liber ca și d-ta., și mă pot măsura cu d-ta în orice virtute cavaleriească.. Și dacă n'ați fi aci în numele împăratului, pe care 'l venerez chiar acolo unde e necinstit, ti-aș arunca mânușa și, după obiceiul cavaleresc, ai fi dator să-mi dai răspuns.. Da, fă semn ostașilor.. Eu nu stau aci fără arme ca dâșii.. (Arătând poporul.) Eu am sabie, și cine se va apropia de mine..

Stauffacher (exclamă.) — Mărul a căzut!

(Pe când toți erau întorși către *Gessler* și *Rudenz*, iar *Berta* se repezise între ei, *Tell* a tras săgeata.)

Rösselmann. — Băiatul trăește!

Multe glasuri. — Mărul e doborât! (*Walter Furst* se clatină și-i gata să cadă; *Berta* îl ține!

Gessler (mirat.) — Cum? A tras? Zmintitul!

Berta. — Băiatul trăește! Vino-ți în fire, sărmane tată!

Walter Tell (vine, alergând cu mărul în mână.) — Iată mărul, tată.. Știam eu bine că tu nu-ți vei răni băiatul.

(*Tell* a stat cu trupul oplecat ca și când ar fi

voit să urmărească săgeata: arcul îl cade din mână. Când vede venind copilul, îi aleargă înainte cu brațele deschise, îl ridică și-l strânge cu patimă la piept; apoi cade istovit. Toți sunt mișcați.)

Ber a. — O, cerule îndurător!

Walter Fürst. (tatălui și copilului.) — Copii! copiii mei!

Stauffacher. — Numele Domnului fie binecuvântat!

Leuthold. — Ce lovitură maiastră! Se va vorbi despre ea în timpurile cele mai îndepărtate!

Rudolf. — Despre arcașul Tell se va vorbi cât vor sta munții pe locul lor. (întinde mărul guvernatorului.)

Gessler. — Pe Dumnezeu meu! mărul e străpuns în mijloc! A fost o lovitură maiastră, trebuie s'o recunosc.

Rösselmann. — Lovitura a fost frumoasă: dar vai de acela care l-a silit să ispitească pe D-zeu!

Stauffacher. — Vino-ți în fire, Tell, scoală-te: ți-ai răscumpărat bărbătește libertatea și te poți întoarce liber acasă.

Pösselmann. — Haide, haide și înapoiază copilul mamei sale. (Vor să-l ia cu dânșii.)

Gessler. — Ascultă, Tell!

Tell (se întoarce.) — Porunca, stăpâne!

Gessler. — Ai ascuns o săgeată în pieptar., Da, da, am văzut-o cu ochii mei. Ce aveai de gând să faci cu ea?

Tell (încurcat.) — Stăpâne, așa-i obiceiul vânătorilor.

Gessler. — Nu, Tell, nu mă mulțumesc cu răspunsul ăsta. Trebuie să fi însemnat de lună seamă altceva. Spune-mi iute și fără teamă adevărul, Tell! Oricare ar fi îți garantez viața... La ce ai ascuns săgeata?

Tell. — Ei bine, stăpâne, fiindcă mă încredințați că-mi garantați viața, vă voi spune întregul adevăr. (Scoate săgeata din pieptar și pironeste o privire infiorătoare asupra guvernatorului.) Aceasta a doua săgeată aș fi asvârlit-o împotriva d-v., dacă aș fi lovit pe scumpul meu copil; iar pe d-v., credeți-mă, v'aș fi imerit.

Gessler. — Bine, Tell! te am încredințat că te voi lăsa cu viața. Ți-am dat cuvântul meu de cavaler, și-l voi ține... Dar fiindcă ți-am ghicit gândurile, voi pune să te ia și să te păzească acolo unde nu pătrund nici soarele, nici luna, ca să fii ferit de săgețile tale! Legați-l! (Tell e legat.)

Stauffacher. — Cum, stăpâne! Vă puteți purta așa cu un om față de care e vădit că s'a arătat mâna lui D-zeu?

Gessler. — Să vedem dacă-l va scăpa și a doua oară... Să-l ducă pe corabia mea! Vă urmez îndată, căci vreau să-l duc chiar eu la Kü-snacht.

Rösselmann. — Nu veți îndrăzni s'o faceți, nici împăratui n'o poate; căci e împotriva hrisoavelor noastre de drepturi!

Gessler. — Dar unde vă sunt hrisoavele? Impăratul le-a întărit oare?.. El nu le-a întărit. Această favoare trebuie căpătată prin supunere. Sunteți cu toții rebeli față de hotărîrea împăratului și puneți la cale o răscoală îndrăzneată. Vă cunosc eu bine pe toți... Vă ghicesc toate gândurile... Il iau acum pe ăsta din mijlocul vostru; dar toți sunteți vinovați de greșeala lui. Cine e cuminte, să învețe să tacă și să se supuie.

(*El pleacă. Berta, Rudenz și sultă îl urmează. Friesshardt și Leuthold rămân.*)

Walter Fürst (în prada unei dureri cumplite) S'a sfârșit; a hotărît să mă piardă pe mine și tot neamul meu!

Stauffacher (lui Tell). — Oh! Ia ce ai mai ațâțat pe tiran?

Tell. — Stăpânească-se cine simte durerea mea!

Stauffacher. — Oh! acum totul e perdut! Suntem cu toții încătușați și robiți.

Țăranii (înconjurând pe Tell). — Cu d-ta se duce cea din urmă mângâiere a noastră!

Leuthold (se apropie). — Tell, mi-e milă de d-ta... dar t-ebue să mă supun.

Tell. — Rămâneți cu bine!

Walter Tell, (alipindu-se de el cu mare durere). — O! tată, tată! scumpe tată!

Tell (cu bratele întinse către cer). — Colo sus e tatăl tău! Chiamă-l!

Stauffacher. — Tell, n'ai să spui nimic nevestei tale?

Tell (își strânge cu patimă băiatul la piept) — Băiatul e nevinovat; mie îmi va ajuta D-zeu.
(*Il părăsește repede și urmează pe soldați*).

ACTUL IV

SCENA I

*Malul de Răsărit al lacului celor Patru
Cant ane.*

Stânci prăpăstioase, de forme ciudate, mărginesc vederea la apus. Lacul e agitat; puternice 'clocote de vâluri amestecate cu tulgere și trăznete.

Kunz de Gersau, pescarul și băiatul lui.

Kunz. — Am văzut'o cu ochii mei, puteți să mă credeți. Totul s'a întâmplat așa precum v'am spus.

Pescarul. — Tell dus în lanțuri la Küssnacht! Cel mai bun om din țară, brațul cel mai puternic, când ar fi venit timpul să luptăm pentru libertate!

Kunz. — Chiar guvernatorul îl duce în sus pe lac. Erau gală să se imbarce când am plecat din Füelen; dar cred că furtuna, care se apropie și care m'a silit și pe mine să debarc aici în grabă, le-a împiedicat plecarea.

Pescarul. — Tell în lanțuri, rob al guvernatorului! Oh! de sigur că l va îngropa într'o închisoare destul de adâncă să nu mai vadă în veci lumina zilei; căci trebuie să se teamă de dreapta răzbunare a acestui om când va fi liber și pe care l-a atârnat cu atâta cruzime!

Kunz. — Se mai zice că fostul nostru landammann, nobilul baron d'Attinghausen, e pe moarte.

Pescarul. — Astfel se sfărâmă cea din urmă ancoră a speranțelor noastre! El mai era singurul, care se mai încumeta să ridice glasul pentru drepturile poporului!

Kunz. — Furtuna se întetește. Rămâneți cu

bine! Mă voi adăposti în sat; căci azi nu mai e chip de plecare. (Pleacă).

Pescarul. — Tell închis și baronul mort! Ridică-ți fruntea trufașă, tiranie, leapădă orice ruine! Gura adevărului a amuțit, ochiul pătrunzător e stins, brațul,—care trebuia să ne scape—e încătușat!

Băiatul. — Bate piatră mare. Hai în colibă, tată; nu-i chip de stat aici sub cerul liber.

Pescarul. — Turbați, o vânturi! Fulgere, trăsniți pământul! Voi, nouri, spărgeți vă! Șiroaiele cerului, curgeți și înnecați țara! Stârpeți în sămânță neamurile nenăscute încă! Puteri sălbatică, fiți stăpâne! Voi, urșilor, și voi, lupilor bătrâni, întoarceți-vă de prin pustiiurile mari! A voastră e țara. Cine va vroi să mai trăiască aici fără libertate?

Băiatul. — Ascultă cum vâște vâltoarea, cum urlă vântul; niciodată n'a mai fost așa urgie în această văgăună.

Pescarul. — Niciodată încă nu s'a poruncit unui tată să tragă asupra capului propriului său copil! Și firea să nu se răscoale în sălbatecă mânie! Oh! nu m'aș mira dacă stâncile s'ar prăbuși în lac, dacă aceste piscuri și acei munți—a căror ghiață nu s'a topit niciodată dela facerea lumii—s'ar topi din creștet până

la poale și s'ar scurge, dacă munții s'ar sfărâma, dacă vechile văgăuni s'ar redeschide și dacă un al doilea potop ar înghiți toate locuințele omenești !

(*Se aude glas de clopot.*)

Băiatul. — Auzi ? Sună clopotul în munte. Pe semne c'au zărit vr'o navă în primejdie, și trag clopotele ca să se facă rugăciuni.

(*Se urcă pe o colină.*)

Pescarul. — Vai de nava ce e legănată acum pe drum, în acest leagăn îngrozitor ! Aici cârma și cârmaciul sunt zadarnici, furtuna e stăpână, vântul și valurile aruncă pe om ca pe o minge... Nici aproape, nici în depărtare nu-i vr'un golf care să-i dea adăpost ocrotitor ! Stâncile prăpăstioase se înalță ursuze de jur împrejur și-i arată doar piepturile lor ascuțite de piatră.

Băiatul (arătând spre stânga). — Tată, despre Flüelen vine o corabie.

Pescarul. — D zeu să ajute bieților oameni ! Când furtuna răscolește această vultoare, mugește cu spaima unei fiare sălbatice care izbește zăbrelele de fer ale cuștei ! Ea urlă și caută zadarnic o ieșire ; căci o închid stâncile cari, ridicându-se până la cer, îi astupă ca un zid această trecătoare îngustă.

(*Se urcă pe colină.*)

Băiatul. — E corabia guvernatorului din Uri, tată. O recunosc după puntea roșie și după steag.

Pescarul. — Osânda lui D-zeu! Da, el e, el, guvernatorul... Plutește pe lac și duce în corabie pe victima fărădelegii sale. Brațul D-zeului răzbunător l'a ajuns repede; recunoaște acum și el un stăpân mai puternic. Valurile acestea nu-i ascultă glasul, stâncile acestea nu-i salută pălăria.

Băiete, nu te închina; nu căuta s'oprești brațul judecătorului ceresc!

Băiatul. — Nu mă rog pentru guvernator... fac rugăciuni pentru Tell, care e și el pe corabie.

Pescarul. — Oh! nepricepere a firii oarbe! Ca să lovești un singur vinovat, trebuie să pierzi corabia, împreună cu cârmaciu.

Băiatul. — Ia-te uită, ia-te uită, au scăpat cu bine de *Buggisgrat*; dar furia furtunii deslănțuită spre *Schitul Dracului*, îi asvârlă îndărăt spre marea stâncă *Axenbergh*... Nu-i mai văd.

Pescarul. — Acolo e *Hackmesser*, de care s'au sfărâmat multe vase. Dacă nu cârmesc cu luare aminte, corabia se va sparge de stânca prăpăstioasă, ce coboară până în fundul lacului... Au cârmaciu bun pe bord; numai unul ar putea să-i scape și atela e Tell, dar brațele îi sunt încătușate.

Wilhelm Tell cu arcul, vine cu pași repezi, se uită mirat în jurul său și e nespus de turburat. Când ajunge în mijlocul scenei, se aruncă în genunchi, întinzând mâinile la pământ, apoi spre cer.

Băiatul (îl zărește). — Ia vezi, tată, cine i bărbatul care îngenunchiază acolo?

Pescarul. — Atinge pământul cu mâinile și pare scos din fire.

Băiatul (vine în față). — Ce văd? Tată, tată, vino de vezi!

Pescarul (s'apropie). — Cine i? D-zeule mare! Ce? Tell? Cum ai ajuns aici? Vorbește!

Băiatul. — Nu erai colo, pe corabie, prizonier și legat?

Pescarul. — Nu te duceau la Küssnacht?

Tell (se scoală). — Am scăpat.

Pescarul și băiatul. — Ai scăpat! Oh! minunea lui Dumnezeu!

Băiatul. — De unde vii?

Tell. — De pe corabia aceea.

Pescarul. — Ce?

Băiatul (în același timp). — Unde-i guvernatorul?

Tell. — Plutește în voia valurilor.

Pescarul. — Se poate? Dar d-ta cum ai ajuns aici? Cum ai scăpat de lanțuri și de furtună?

Tell. — Prin mila și îndurarea Proniei cerești... Ascultați!

Pescarul și băiatul. — Ah! spune, spune!

Tell. — Știți ce s'a petrecut la Altdorf?

Pescarul. — Știu tot, vorbește!

Tell. — Știți că guvernatorul a pus să mă aresteze și voia să mă ducă la castelul său din Küssnacht.

Pescarul. -- Și s'a îmbarcat cu d-ta la Fluelen. Știm tot. Spune cum ai scăpat?

Tell. — Zăceam pe corabie, legat țepăn cu funii, desarmat, pierdut!... Nu credeam să revăd frumoasa lumină a soarelui, nici scumpele fețe ale nevestei și copiilor mei, și nespuse de măhnit, priveam nesfârșitul pustiu al apei..

Pescarul. — Oh! bietul om!

Tell. — Plutiam astfel cu guvernatorul cu Rudolf și slugile. Dar tolba și arcul meu erau la capătul de dindărăt, lângă cârmă. Când am ajuns la colțul de lângă micul Axen, D-zeu făcu ca pe neașteptate să se deslănțuiască din văgăunile Gotthardtului o furtună atât de năpraznică încât vâslașii se îngroziră crezând cu toții că vor pieri în valuri. Atunci unul din servitori se întoarse către guvernator și i zise: «Vedeți în ce primejdie ne aflăm cu toții, stăpâne? Suntem cu toții pe marginea mormântului... Vâslașii, cuprinși de groază, nu știu ce să facă

și nu se pricep să conducă bine corabia... Dar îl avem pe Tell, bărbat puternic și care știe să cârmuiască o corabie. Dacă ne-am folosi de dânsul în primejdia asta? — Atunci guvernatorul îmi zise: «Tell, dacă crezi că ești în stare să ne scapi de furtună, aș pune să te deslege.» — li răspunsei: «Da, stăpâne, cu ajutorul lui D-zeu, am încredere și voi ajuta ca să scăpăm.» Fui dar deslegat. luai cârma și condusei voinice te corabia. Intr'acestea, mă uitam cu coada ochiului în partea unde era arcul și căutam pe mal un loc potrivit ca să săr jos. Și zărind un vârf de stâncă: înainta în lac turtindu-se...

Pescarul. — O știu, e la piciorul marelui Axen; dar nu credeam să poți ajunge pe ea sărind dintr'o corabie, căci e foarte prăpăstioasă...

Tell. — Strigai lopătarilor să vâslască vârtos până ajungem la podișul *) stâncii. Ajunși odată acolo, strigai, am înlăturat primejdia.. „Și când ajunserăm repede acolo tot vâslind cu tărie, cerui îndurarea Domnului, și adunându-mi toate puterile, împinsei partea de dinapoi a corabiei spre peretele stâncii; apoi, luân-

*) Stânca pe care a sărit Tell poartă și azi încă numele de Tellenplatte, Tellensprung, săritura lui Tell. Pe acel loc s'a ridicat o capelă.

du-mi iute arcul, mă repezi, sării pe podiș și cu o sdravănă lovitură de picior îmbrâncii corabia îndărăt în mijlocul apelor spumegânde .. Acum plutesc pe valuri în voia Domnului! Așa am ajuns aci, scăpat de furia furtunii și de cumplita răutate a oamenilor!

Pescarul. — Tell, Tell, Dumnezeu a făcut pentru d-ta o minune vădită. Abia că-mi pot crede ochilor. Dar ia spune-mi, acum unde ai de gând să te duci? Căci ești pierdut, dacă guvernatorul scapă cu viață din furtuna asta.

Tell. — Când eram încă legat pe corabie, l-am auzit spunând că vreau să se scoboare la Brunnen și să mă ducă apoi la castelul lui trecând prin Schwitz.

Pescarul. — Intr'acolo vrei să se ducă pe uscat?

Tell. — Așa avea de gând.

Pescarul. — Oh! atunci ascunde-te fără întârziere! D-zeu nute va scăpa a doua oară din mâinile lui.

Tell. — Arată-mi drumul cel mai scurt la Arth și Küssnacht.

Pescarul. — Șoseaua trece prin Steinen; dar băiatul meu te poate duce pe un drum mai scurt și mai tainic, trecând prin Lowerz.

Tell (îi dă mână). — Dumnezeu să-ți plătească pentru fapta-ți bună! Rămâi cu bine.

(Pleacă și se întoarce.) N'ai jurat și d-ta la Rütli? Par'că am auzit rostindu-ți-se numele..

Pescarul. — Da, am fost și eu acolo de am jurat.

Tell. — Atunci fii bun de te du în grabă la Bürglen! Nevasta e îngrijată din pricina mea; spune-i că am scăpat și sunt la adăpost..

Pescarul. — Dar unde să-i spun că ai fugit?

Tell. — La ea vei găsi pe socru-meu și pe alții cari au jurat la Rütli... Spune-le să aibe încredere și să fie curagioși, că Tell e liber și brațul lui puternic și că în curând vor auzi de mine.

Pescarul. — Ce ai de gând să faci? Spune-mi-o fără înconjur!

Tell. — Se va vorbi despre faptă, când va fi fost săvârșită. (Pleacă.)

Pescarul. — Arată-i drumul, Jenni. D-zeu să--i ajute! El își va ajunge ținta, orice ar vrea să facă! (Pleacă.)

SCENA II

Castelul Attinghausen

Baronul d'Attinghausen intr'un jilf, în agorie. Walter Fürst, Stauffacher, Melchthal și Baumgarten în praejma lui; Walter Tell îngemunchiat în fața baronului.

Walter Fürst. — S'a sfârșit cu el, a murit.
Stauffacher. — Nu zace ca un mort. Vedeți că pana pe care i-o apropii de buze se mișcă! Somnul i-e liniștit și chipul luminat de un zâmbet pașnic.

(*Baumgarten se duce la ușă și vorbește cu cineva.*)

Walter Fürst (lui *Baumgarten.*) — Cine-i?

Baumgarten (se întoarce.) — Hedwiga, fiica d-tale; vrea să ți vorbească; vrea să-și vadă băiatul.

(*Walter Tell se scoală.*)

Walter Fürst. — Pot s'o mângâi? Am eu însumi vre-o mângâiere? Se îngrămădesc oare toate nenorocirile pe capul meu?

Hedwiga (năvălind înăuntru.) — Unde mi-e băiatul? Lăsați-mă, vreau să-l văd..

Stauffacher. — Stăpânește-te! Nu uita că te afli în casa morții..

Hedwiga (repezindu-se la băiat.) — Iubite Wälti! Oh! trăește!

Walter Tell (se atârnă de gâtul ei.) — Biata mamă!

Hedwiga. — E adevărat! Nu ești rănit! (El privește cu îngrijorare.) Și-i cu putință oare? A putut trage asupra ta? Cum a putut? Oh! n'are inimă.. A putut trage o săgeată asupra propriului său copil!

Walter Fürst. — A făcul'o cu spaimă, zdrobit de durere; a fost silit s'o facă, căci viața i-era în primejdie.

Hedwiga. — Oh! dacă avea inimă de tată, muria de mii de ori până s'o facă!

Stauffacher. — Ar trebui să lauzi îndurarea lui Dumnezeu, care a dus o la bun sfârșit..

Hedwiga. — Pot eu uita oare ce s'ar fi putut întâmpla?.. Dumnezeule mare! Chiar de aș trăi 80 de ani, îmi voi vedea totdeauna copilul acesta legat, tatăl trăgând asupra lui și săgeata îmi va străpunge veșnic inima.

Melchthal. — Femeie, dacă ai ști cum l-a ațâțat guvernatorul!

Hedwiga. — Oh, ce inimă crudă au bărbații! Când li se jignește trufia, nu mai țin seama de nimic, pun în joc într'o furie oarbă capul copilului lor și inima mamei!

Baumgarten. — Nu-i destul de crudă soarta bărbatului d-tale ca să-l mai necăjești cu dojeni amare? Nu ți-e milă de suferințele lui?

Hedwiga (se întoarce spre el și-l privește cu asprime). — N'ai decât lacrimi pentru nenorocirea prietenului?.. Unde erai voi când au încărcat de lanțuri pe bărbatul vrednic? Cu ce l'ai ajutat? Ați văzut și ați lăsat să se săvârșească îngrozitoarea faptă; ați îndurat ca să se ia din mijlocul d-v. un prieten... Tot așa s'a purtat și

Tell cu d-ta: A stat și el compătîmîndu-te cînd călăreții guvernatorului alergau după tine, cînd lacul înfuriat vuia în fața ta? El nu te-a plîns cu lacrimi nefolositoare, ci s'a repezit în barcă, și-a uitat nevasta și copiii și te-a scăpat. .

Walter Fürst. — Ce puteam face pentru scăparea sã, noi cari eram puțini la număr și ne-armați?

Hedwiga (se aruncă la pieptul lui.) — Oh! tatã, l-ai pierdut și tu! Țara, noi toți l-am pierdut! El ne lipsește tuturor, vai! iar noi toți îi lipsim lui! D-zeu sã-l scape de desnãdejde. În singurãtatea temniței sale subpãmîntene nu va mai strãbate nici o mîngãre a vr'unui prieten. Dacă s'ar îmbolnãvi! Oh! în temnița întunecoasă și umedã trebuie sã se îmbolnãveascã. . . Precum trandafirul Alpilor pãlește și se vestejește în aerul bãltoacelor, tot așa pentru el nu-i viață deãt la lumina soarelui, în aerul îmbãlsãmat al munților. Intemnițat! El, care nu respirã decãt libertatea; el nu poate trãi în pãcla închisorilor.

Stauffacher. — Linișteș'e-te! Vom lucra cu toții ca sã-i deschidem temnița!

Hedwiga. — Ce puteți face voi fãrã el?.. Cãt timp Tell era încã liber, da, mai era speranță; atunci nevinovãția mai avea un prieten,

asupritul un apărător: Pe voi toți vă scăpa Tell... Dar voi teți laolaltă nu-i puteți sfărâma lanțurile!

(Baronul se deșteaptă.)

Baumgarten. — Se mișcă, tăcere!

Attinghausen (ridicându-se.) — Unde-i?

Stauffacher. — Cine?

Attinghausen. — Imi lipsește, mă părăsește în clipa morții!

Stauffacher. — Se gândește la tânăr.. S'a trimis după el?

Walter Fürst. — S'a trimis.. Mângâie-te! și-a urmat imboldul inimii, e dintre ai noștri.

Attinghausen. — A vorbit el pentru țara lui!

Stauffacher. — Cu îndrăzneală bărbătească.

Attinghausen. — Atunci de ce nu vine să-i dau ultima binecuvântare? Simt că mi se apropie repede sfârșitul.

Stauffacher. — Nu vorbi așa, nobile senior! Acest somn scurt te-a întărit și privirea ți-e limpede.

Attinghausen. — Durererea e semn de viață, dar m'a părăsit și ea. Suferința a încetat ca și nădejdea. (Zărește băiatul). Cine-i băiatul ăsta?

Walter Fürst. — Binecuvântează-l, seniore! Mi e nepot și nu mai are tată.

(*Hedwiga ingenunchiază cu copilul în fața baronului în agonie.*)

Attinghausen. — Și tot fără tată vă las pe voi toți, pe toți.. Ce nenorocit sunt că cele din urmă priviri ale mele au văzut peirea patriei! Trebuit-am oare s'ajung la o vârstă atât de înaintată ca să mor odată cu toate speranțele!

Stauffacher (către *Walter Fürst*). — Să-l lăsăm să ne părăsească cu această mâhnire adâncă? Să nu-i înseninăm cel din urmă ceas cu frumoasele raze ale speranței?.. Nobile baron! Nu mai fii mâhnit! Nu suntem cu totul părăsiți, nu suntem pierduți fără scăpare.

Attinghausen. — Și cine vă va scăpa?

Walter Fürst. — Noi înșine. Ascultă! Cele trei cantoane s'au înțeles să alunge pe tirani. Legământul s'a încheiat; un jurământ sfânt ne leagă. El va fi adus la îndeplinire înainte de a începe un an nou. Țărâna d-tale se va odihni într'o țară liberă.

Attinghausen. — Oh! spuneți-mi: legământul e încheiat?

Melchthal. — În aceeași zi se vor scula câteși trele cantoanele. Totul e gata și taina bine păstrată până acum, deși o știu mai multe sute de inși. E găunos pământul sub picioarele tiranilor, zilele domniei lor sunt numărate și în curând urmele lor nu se vor mai găsi nici p'aici.

Attinghausen. — Dar cetățuile din ținut?

Melchthal. — Vor cădea toate în aceeași zi.

Attinghausen. — Dar nobilii fac și ei parte din această alianță?

Stauffacher. — Ne biziim pe sprijinul lor când va fi nevoie; dar până acum au jurat numai țărani.

Attinghausen (se ridică încet, foarte mirat). — Țăranul s'a încumetat la astfel de faptă numai cu mijloacele lui, fără ajutorul nobililor; are atâta încredere în sine?... Da, atunci nu mai e nevoie de noi și putem coborî mângâiați în mormânt. Mândria omenirii va trăi după noi... se va păstra prin alte puteri (Pune mâi ile pe capul copilului, care stă îngenunchiat înaintea lui). Pe capul ăsta, pe care era mărul va înflori pentru voi o libertate nouă și mai bună, vechea stare de lucruri e răsturnată, vremurile se schimbă și din dărâmături renaște o viață nouă.

Stauffacher (către Walter Fürst). — Privește cum îmi strălucesc ochii! Aceasta nu-i o stingere a firii, ci raza unei vieți nouă.

Attinghausen. — Nobilii coboară din vechile lor castele și jură orașelor jurământul de cetățenie. S'a și început în Uechtland; în Thurgovia,*) nobila Berna ridică capul ei stăpâ-

*) Elveția de Nord-Est, cu orașul Zürich.

nitor, Friburg e adăpostul sigur al libertății ; harnicul Zürich își înarmează breslele făcând din ele o oaste războinică... Puterea regelu se zdrobește de veșnicele sale întăriri... (Rostește ceiace urmează pe ton de prooroc; cuvintele sale ajung până la inspirație :) Văd pe prinț și pe nobilii seniori venind acoperiți de zalele lor ca să se lupte cu un popor liniștit de păstori. E lupta pe viață și pe moarte și multe trecători sunt vitejește apărate în bătălii sângeroase. Țăranul, jertfă de bună voe, s'aruncă cu pieptul gol împotriva unei păduri de lănci! El le sfărâmă, florile nobilimii cad și libertatea biruitoare își ridică steagul.

(Apucă mâinile lui Walter Fürst și ale lui Stauffacher).

De aceea fiți strânși uniți.. cu tărie și pe veci.. Nici un ținut al libertății să nu fie străin pentru celalt.. Aprindeți focuri mari pe munții voștri ca aliații să se adune în grabă.. Fiți uniți... uniți... uniți...

(Recade pe pernă, mâinile sale neînsufletește țin încă pe celelalte. Fürst și Stauffacher îl mai privesc câțva timp în tăcere ; apoi se dau îndărăt fiecare adâncit în durerea sa. Intr'acestea servitorii au intrat în tăcere ; ei se apropie cu semnele unei dureri mai mult sau mai puțin puternice, unii îngenunchiază lângă mort și plâng pe mâinile lui. În timpul acestei scene mute se trage clopotul castelului).

Rudenz (intrând repede, celor de mai înainte).
Mai trăește? Oh! spuneți-mi, mai poate să
mă audă?

Walter Fürst (arată spre mort întorcând fața).
De acum d-ta ești seniorul feudal și ocrotitorul
nostru, iar castelul acesta are alt nume.

Rudenz (zărește leșul și e cuprins de cea mai
puternică durere). — Oh! D-zeule bun!.. Că-
ința mea vine prea târziu? De ce n'am mai
putut trăi câteva clipe ca să mi văd inima
schimbată? Am disprețuit glasul lui credincios,
pe când era încă în viață.. Acum s'a dus, s'a
dus pe veci și mă lasă cu greșeala grea neispă-
șită!.. Oh! spuneți-mi, a murit supărat pe
mine?

Stauffacher. — Când era în agonie a aflat
ce ai făcut și a binecuvântat îndrăzneala cu
care ai vorbit!

Rudenz (îngenunchiază înaintea mortului). —
Da, rămășițe sfinte ale unui bărbat scump, trup
năinsuflețit! ți-o jur, aici, în mâna-ți rece de
mort... am rupt pe veci toate legăturile străine;
m'am întors la poporul meu, sunt Elvețian și
Elvețian vreau să fiu cu trup și suflet (Sculân-
du-se). Plângeți pe prietenul, pe tatăl tuturor,
dar nu desnădăjduiți! Nu mi-a rămas numai
moștenirea lui, ci inima și duhul lui se co-
boară asupra mea iar tinerețea mea va înde-

plini ce v'a rămas dator vârsta sa înaintată...
Vrednice tată, dă-mi mâna d-tale, Stauffacher!
Dă-mi-o și d-ta, Melchthal! O, nu sovăiți!
Oh! nu vă întoarceți privirile! Primiți jură-
mântul și făgăduința mea solemnă!

Walter Fürst. — Dați-i mâna! Inima sa care
se căește merită încredere.

Melchthal. — Ai disprețuit pe țăran. Spune
la ce trebuie să ne așteptăm din partea d-tale?

Rudenz. — Oh! nu vă mai gândiți la gre-
șelile din tinerețea mea!

Stauffacher (către Melchthal). — Fiți uniți!
A fost cel din urmă cuvânt al tatălui nostru.
N'o uitați!

Melchthal. — Iată-mi mâna! Cuvântul țara-
nului când îți dă mâna, nobile senior, face tot
atât cât cuvântul unui bărbat! Ce-ar face ca-
valerul fără noi? Iar tagma noastră e mai
veche decât a d-voastră.

Rudenz. — Eu o cinstesc, iar spada mea o
va ocroti.

Melchthal. — Nobile baron, brațul, care ro-
bește pământul vârtos și-i rodnicește sânul,
să apere și pieptul omului.

Rudenz. — Voi veți apăra viața mea, iar eu
pe a voastră; astfel vom fi tari unul prin altul...
Dar la ce să mai vorbim, când patria e încă

prada tiraniei străine? Numai după ce țara va fi curățată de dușmani, ne vom putea înțelege în pace.

(După o clipă de tăcere).

Dar voi tăceți? N'aveți să-mi spuneți nimic? Cum? Nu vă merit încă încrederea? Atunci trebuie să intru fără voia d-v. în alianță... V'ați adunat... ați jurat pe Rütli.. Știu... știu tot ce ați făcut acolo. Și ceiace nu mi-a fost încredințat de voi, am păstrat ca zălog sfânt. Credeți-mă, că niciodată n'am fost dușmanul țării și niciodată n'aș fi lucrat împotriva voastră.. Dar rău ați făcut că ați amânat: trebuie să ne grăbim și să lucrăm repede.. Tell a și fost jertfa întâzierii voastre..

Stauffacher. — Am jurat s'așteptăm până la Crăciun.

Rudenz. — Eu n'am fost acolo și n'am jurat. Voi așteptați, iar eu voi lucra.

Melchthal. — Ce? ai vrea?...

Rudenz. — Acum fac parte dintre căpeteniile țării, și întâia mea datorie e să vă ocrotesc.

Walter Fürst. — Întâia și cea mai sfântă datorie a d-tale e să dai pământului această țară scumpă.

Rudenz. — Când vom fi dezrobiți țara, îi

vom pune pe sicriu cununa proaspătă a biruinții. Oh, prietenilor! nu numai pentru voi, ci și pentru mine va trebui să lupt.. Ascultați! Berta mea a dispărut din mijlocul nostru, răpită în taină, cu îndrăzneală criminală!

Stauffacher. — A îndrăznit tiranul să săvârșească o astfel de mârșavie împotriva unei femei nobile și libere?

Rudenz. — Oh! prietenilor, v'am făgăduit ajutor și eu trebuie să vi-l cer mai întâiu vouă. Iubita mi-a fost răpită, smulsă. Cine știe unde o ascunde tiranul, la ce chinuri sufletești îndrăznesc s'o supună, ca s'o silească la o legătură nesuferită! Oh! nu mă părăsiți. Ajutați-mă s'o scap... Ea vă iubește! Și a meritat pentru iubirea-i de țară, ca toate brațele să se înarmeze pentru dânsa..

Walter Fürst. — Ce vrei să faci?

Rudenz. — Știu și eu? Ah! în întunericul acesta ce învălue soarta ei, în groaznica neliniște a acestei nesiguranțe, când nu știu ce hotărîre să iau, în sufletul meu e doar atâta lămurit: dânsa poate fi regăsită numai sub sfărâmăturile puterii tiranilor! Trebuie să cucerim toate cetățuiele. Poate că vom pătrunde astfel în temnița ei.

Melchthal. — Haide, du-ne! Noi te urmăm! De ce să amânăm pe mâine ce putem face azi?

Tell era liber când am jurat la Rütli: mărșăvia nu fusese săvârșită. Alte vremuri, alte legi. Cine e atât de mișel ca să se codească și acum?

Rudenz (către Stauffacher și Walter Furst). — Fiți înarmați și gata de luptă; așteptați semnalele de foc de pe munți, căci mai iute decât zboară pânza corăbierului, vă va sosi vestea izbânzii noastre, și când veți zări strălucind flacărite de bucurie, asvârliți-vă ca fulgerul asupra dușmanului și doborâți clădirea tiraniei. (Es.)

SCENA III

*Văgăuna dela Küssnacht *)*

Drumul coboară printre stânci, așa că drumeții se zăresc din înălțime înainte de a veni pe scenă. Toată scena e împresurată de stânci; cea mai din față are o ieșitură acoperită de stufiș.

Tell (intră cu arcul). — Trebuie să treacă prin această văgăună! Alt drum nu mai e spre Küssnacht.. Aici voi făptui.. Prilejul e prielnic. Stufișul acela de soc m'ascunde privirilor lui; de acolo îl poate nimeri jos săgeata mea: în-

(*) Un drum care duce dela Küssnacht la Immensee, între lacul celor Patru Cantoane și lacul Zug.

gustimea drumului va împiedica pe urmăritori
Inchee-ți socotelile cu D-zeu, guvernatorul;
s'a sfârșit cu tine; ți-a sunat ceasul cel din
urmă!

Trăiam liniștit și pașnic.. Nu-mi îndreptam
săgețile decât asupra fiarelor sălbatice: cugetul
îmi eră curat, neprihănit de omor... Prin gro-
zăvia faptei tale, m'ai smuls din odihna mea;
ai schimbat în puternic venin de balaur blân-
dețea gândurilor mele cucernice; m'ai deprins
cu gândul omorului.. Cel, care a avut ca țintă
capul copilului său, poate nimeri și inima duș-
manului.

Trebue s'apăr de furia ta, guvernatorul, pe
b'eții mei copilași nevinovați, pe nevasta-mi cre-
dincioasă!.. Când întindeam coarda arcului
meu.. când îmi tremura mâna.. când cu o
plăcere grozavă și îndrăcită mă sileai s'ochesc
capul copilului.. pe când îmi frângeam nepu-
tincios mâinile înaintea ta, rugându-te zadarnic,
atunci mi-am jurat în gând, cu jurământ de te-
mut pe care l-a auzit numai D-zeu, că ținta
mea cea mai apropiată va fi inima ta.. Ce
mi-am făgăduit în acea clipă de chinuri gro-
zave e o datorie sfântă.. vreau dar s'o plătesc.

Imi ești stăpân și guvernator numit de îm-
păratul meu; dar chiar împăratul nu și-ar fi în-
găduit ce ai îndrăznit tu.. El te-a trimis în țara

asta ca să dai dreptate aspră, căci e mâniat... dar nu ca să te obrăznicești spre a-ți face plăcerea nelegiuită de a săvârși nepedepsit toate cruzimile. E un D-zeu care pedepsește și răz-bună!...

Vino, săgeata mea aducătoare de mari dureri, acum scumpul meu odor, cea mai prețioasă comoară a mea... Vreau să ți dau o țintă, pe care n'o puteai avea până acum... dar asta nu trebuie să te oprească... Și tu, credincioasă coardă de arc, care mi-ai slujit de atâtea ori cu credință în petrecerile vesele, nu mă părăsi în această încercare grozavă! De astă-dată nu mai fii tare, coardă credincioasă, care ai făcut atât de des să mi sboare săgeata ucigătoare... Dacă mi-ar scăpa fără putere din mâini, n'am de tras o a doua. (Drumeți străbat scena.)

Mă voi u așeza pe această bancă de piatră pregătită pentru o clipă de odihnă a drumeților... căci acest loc nu-i patria nimănui... Fiecare trece repede și nepăsător pe dinaintea celuilalt, și nu-l întreabă de ce-i mârșit... P' aici trec îngrijatul negustor și hagiul ușor îmbrăcat... cucernicul călugăr, înfiorătorul tâlhar și veselul cântăreț, tolbașul cu calul greu încărcat, care se întoarce din țări îndepărtate; căci fiecare drum duce la capătul lumii. Fiecare își vede de drum și se duce la treburile lui... Iar a mea e omorul!...

(*S'așează*)

Odinioară, dragi copii, când pleca tatăl vostru, ce bucurie pe voi la întoarcerea lui; căci nu se înapoia niciodată acasă fără a v'aduce câte ceva: vr'o frumoasă floare de Alpi, vr'o pasăre rară ori coarne de ammon *) ce le găsește călătorul în munți... Acum se duce după alt vânat: se așează pe marginea unei poteci sălbatice cu gânduri de omor; pândește pe un dușman a cărui moarte o dorește.. Și se gândește totuși numai la voi, dragi copii, chiar și în această clipă. El își va încorda acum arcul ca să vă apere, ca s'ocrotească fermecătoarea voastră nevinovăție de răzbunarea tiranului.

(*Se scoală.*)

Pândesc un vânat nodil... Vânătorul nu obosește colindând zile întregi în toiul iernii, sărind din stâncă în stâncă cu primejdia vieții sale, cățărându-se pe pereții de gheață, pe cari îi înroșește cu sângele său, urmărind vre-o biată capră neagră. Aici e vorba de un premiu mai prețios, de inima unui vrăjmaș de moarte care vrea să mă piardă.

(*Se aude în depărtare o muzică veselă, care se apropie.*)

*) Un fel de melc petrificat.

În toată viața mea am mânuit arcul, m'am deprins cu tragerea la țintă; am nimerit adesea ținta și am căpătat multe premii frumoase la serbările de tir.. Dar azi vreau să dau o lovitură măiastră și să câștig premiul cel mai mare din cuprinsul munților.

(O nuntă străbate scena și trece în sus prin văgăună. Tell o privește rezemat de arcul său; pândarul Stüssi se apropie de el.)

Stüssi.—Nunta care trece e a arendașului mănăstirii Mörlischachen.. om bogat: are vr'o zece turme sus, la munte. Se duce să-și ia mireasa la Imisee, și în noaptea asta va fi chef mare la Küssnacht. Hai cu noi! Sunt poștiți toți oamenii cumsecade.

Tell. — Un oaspe trist n'are ce căta la nuntă.

Stüssi. — Dacă ai vre-o supărare, alung-o vesel din inimă! Folosește-te de ce vine; vremurile sunt grele: de aceea omul trebuie să se grăbească a se folosi de plăceri. Aici e nuntă, aiurea înmormântare.

Tell.—Și adesea una lângă alta.

Stüssi.—Așa e lumea acum. Pretutindeni sunt destule nenorociri.. În cantonul Glaris s'a surpat un munte, și o bună parte din Glärnisch s'a prăbușit.

Tell.—Chiar și munții se prăbușesc? Nu mai e nimic trainic pe pământ.

Stüssi.—Și aiurea se spun lucruri uimitoare. Vorbiam deunăzi cu un om din Baden. Mi-a spus, că un cavaler voia să se ducă la rege călare; pe drum întâlnește un roi de viespe cari năvălesc asupra calului și-l chinuesc în așa fel în cât calul moare, iar cavalerul se duce pe jos la rege.

Tell.—Chiar și celui slab îi s'a dat un ghimpe.

(*Armgard vine cu mai mulți copii și se așează la intrarea văgăunii.*)

Stüssi.—Asta se tâlcuește ca prevestirea unei mari nenorociri pentru țară, a unor fapte împotriva firii.

Tell.—Astfel de fapte se săvârșesc în fiecare zi; nu-i nevoie de nici un semn minunat spre a le vesti.

Stüssi.—Da, fericite de acela care-și lucrează ogorul în pace și trăește fără griji pe lângă ai săi.

Tell.—Chiar și cel mai blând nu poate trăi liniștit, dacă nu-i pe placul unui vecin rău.

(*Tell privește adesea cu nerăbdare spre partea de sus a drumului.*)

Stüssi.—Rămâi cu bine.. Aștepți pe cineva aici?

Tell.—Da.

Stüssi.—Întoarce-te cu bine acasă!... Ești din Uri! Stăpânul nostru milostiv, guvernatorul, trebuie se vie azi d'acolo.

Un călător (venind din jos.)—Nu mai așteptați azi pe guvernator. Apele s'au revărsat în urma ploilor mari, și puhoiul a rupt toate podurile.

(*Tell se scoală*)

Armgard (se apropie.) — Nu mai vine guvernatorul?

Stüssi. — Ai să-i ceri ceva?

Armgard. — Ah! da.

Stüssi. — Dar de ce-i ații calea în văgăuna asta?

Armgard. — Aci nu mă poate ocoli, va trebui să mă asculte.

Friesshardt (coboară repede pe văgăună și strigă în scenă.)—La o parte... Milostivul guvernator, stăpânul meu, e în urma mea călare. (*Tell pleacă*).

Armgard (cu violciune). — Vine guvernatorul!

(*Se duce cu copiii în fața scenei. Gessler și Rudolf se arată călări în susul drumului.*)

Stüssi (lui *Friesshardt*). — Dar cum ați venit prin apă, căci puhoiul a rupt toate podurile?

Friesshardt. — Am luptat cu lacuî, prietene, și nu ne temem de puhoiurile Alpilor.

Stüssi. — Erai pe corabie pe furtuna aceea îngrozitoare ?

Friesshardt. — Eram, și am s'o ții minte toată viața...

Stüssi. — Oh ! stai și povestește.

Friesshardt. — Lasă-mă, trebuie să mă duc înainte ca să vestesc la castel sosirea guvernatorului. (Pleacă).

Stüssi. — Să fi fost pe corabie oameni cumsecade, s'ar fi înecat cu toții ; pe acești netrebniți nu-i atinge însă nici apa, nici focul. (Se uită împrejurul său). Dar ce s'a făcut vânătorul cu care vorbiam ? (Pleacă).

Gessler și Rudolf călări.

Gessler. — Spune ce vrei, eu sunt servitorul împăratului și trebuie să caut să-i fac pe plac. Nu m'a trimis în țara asta ca să măgulesc poporul și să mă port blând cu el.. El așteaptă supunere ; trebuie să se știe cine va fi stăpânul țării : împăratul sau țăranul.

Armgard. — Acum e timpul potrivit ! Acum trebuie să dau jalba !

(Se apropie cu sfială).

Gessler. — N'am spânzurat pălăria la Altdorf numai 'n glumă sau ca să încerc inima poporului, căci o cunosc de multă vreme. Am

agătat-o ca să învețe să plece înaintea mea capul pe care-l ține prea sus... Am pus acest semn supărător în drumul lui ca să dea mereu cu ochii de el și să-și aducă aminte de stăpânul pe care-l uită.

Rudolf. — Dar poporul are totuș anumite drepturi...

Gessler. — Nu-i acum timpul să le cumpanim!... Se pregătesc și vor fi îndeplinite prefaceri mari. Casa imperială vrea să crească; ce a început glorios tatăl, vrea să sfârșească fiul. Acest popor mic ne stă în cale. Intr'un fel sau altul va trebui să se supună...

(Vor să treacă înainte. Femeia se aruncă în genunchi înaintea guvernatorului).

Armgard. — Indurare, stăpâne! Iertare! iertare!

Gessler. — De ce te arunci în drumul meu?.. înapoi!

Armgard. — Bărbatu-meu zace în temniță, acești bieți orfani cer pâine... Fie-ți milă, stăpâne, de cumplita noastră lipsă!

Rudolf. — Cine ești! Cine e bărbatul d-tale?

Armgard. — Un biet cosaș de pe muntele Rigi, milostive stăpâne, care peste povârnișurile prăpăstioase taie otava fără de stăpân de pe stânci, unde nici chiar turmele nu se încumetă să urce.

Caravan in the mountains of the Himalayas

Page 101

Rudolf (gubernatorului). — Pe legea mea, o viață ticăloasă și vrednică de milă. Vă rog, dați drumul bietului om. Oricât de mare ar fi greșeala pe care va fi săvârșit-o, îngrozitoarea-i meserie e pedeapsă destul de mare. (Către femeie). Ți se va face dreptate.. Să dai jalba la castel.. Aici nu-i locul.

Armgard. — Nu, nu, nu plec d'aici până ce gubernatorul nu-mi va fi înapoiat bărbatul! E de șase luni în temniță și așteaptă zadarnic judecata.

Gess'er. — Femeie, vrei să mi smulgi iertarea cu sila?

Armgard. — Dreptate, stăpâne! Tu ești judecător în țară în locul împăratului și al lui D-zeu. Fă-ți datoria! Dă-ne dreptate, dacă aștepti să ți se facă dreptate în cer!

Gessler. — Pleacă! Alungați dinaintea mea poporul ăsta obraznic!

Armgard (apucă frâul calului). — Nu, nu, nu mai am nimic de pierdut. Nu plec de aici, gubernatorule, până ce nu-mi faci dreptate.. Incruntă-ți sprâncenele, rostogolește-ți ochii oricât poștești.. Suntem atât de grozav de nefericiți încât nu ne mai pasă de mânia ta..

Gessler. — Fă loc, femeie, ori trec cu calul peste tine!

Armgard. — Lasă-l să treacă.. P oftim. (Trânțește copiii la pământ și se aruncă cu ei în mijlocul drumului.) Stau întinsă aci cu copiii mei.. Strivește pe bieții orfani sub copitele calului tău! Asta n'o să fie cea mai crudă din cefțele tale...

Rudolf. — Ești zmintită, femeie?...

Armgard (cu și mai multă putere). — Ai călătat doară de mult în picioare țara împăratului!.. Oh! nu sunt decât femei. De-aș fi fost bărbat, aș fi știut să fac ceva mai bun decât să zac aici în țărână...

(*S'aude iar, dar mai înăbușit, muzica de mai înainte de pe înălțimea drumului.*)

Gessler. — Unde sunt slujitorii mei? S'oi de aici, ori îmi ies din sărite și fac o faptă de care mă voiu căi.

Rudolf. — Slujitorii nu pot să treacă, stăpâne, fiindcă văgăuna e închisă de o nuntă.

Gessler. — Sunt stăpân prea blând încă pentru poporul ăsta.. prea-i slobod la cuvinte.. Nu-i încă îmblânzit cum ar trebui să fie, dar făgăduesc că va fi; vreau să înfrâng această încăpățănare dârză; vreau să zugrum acest nerușinat spirit de libertate; vreau să obștesc o lege nouă în această țară... (O săgeată îl străpunge; își pune mâna la inimă și e gata să cadă. Cu glas stins.) D-zeu îndură-se de mine!

Rudolf. — D-le guvernator.. Doamne! ce-i asta? De unde a venit asta?

Armgard (sare în sus speriată).—Omor! omor! Se clatină, cade! E atins! În mijlocul inimii l-a atins săgeata!

Rudolf (sare de pe cal.) — Ce întâmplare groaznică! Doamne... seniore cavaler.. cheamă îndurarea lui D-zeu!... ești lovit de moarte!

Gess er. — Asta e săgeata lui Tell.

(*Cade de pe cal în brațele lui Rudolf și e așezat pe bancă.*)

Tell (se arată pe vârful stâncii). — Cunoști pe arcaș, nu mai căuta altul!

Desrobite sunt colibele, nevinovăția nu mai are să se teamă de tine, acum nu vei mai face nici un rău țării.

(*Dispare. Poporul dă năvală cu Stüssi în frunte*)

Stüssi.—Ce e aici, ce s'a întâmplat?

Armgard. — Guvernatorul a fost străpuns de o săgeată.

Poporul (năvălind pe scenă.)— Cine a fost ucis?

(*Intr'acestea parte din nuntași vin pe scenă; cei din urmă sunt pe înălțime, iar muzica urmează.*)

Rudolf.—Își pierde tot sângele. Haide, da-

—mi ajutor! Urmăriți pe ucigaș!... Nefericitule, așa trebuia să sfârșești! De ce nu mi-ai ascultat sfatul!

Stüssi. — Pe Dumnezeu meu! uite-l palid și neînsuflețit.

Mai multe glasuri. — Cine a săvârșit fapta aceasta?

Rudolf. — Poporul ăsta a turbat că vine cu muzică la mort? Spuneți-le să tacă! (Muzica contenește deodată. Vine și mai mult popor.) D-le guvernator, vorbește, dacă poți. Nu mai ai să-mi spui nimic? (Gessler face semne cu mâna și le repetă cu nerăbdare, fiindcă nu sunt înțelese îndată.) Unde să mă duc?... la Küssnacht?... Nu te înțeleg... O, nu-ți perde răbdarea... Uită cele pământești! Acum cată să te împaci cu cerul.

(Toți nuntașii înconjoară pe murind cu groază mută și rece.)

Stüssi. — Ce galben e!... Acum moartea îi pătrunde în inimă... Ochii i se sting.

Armgard (ia un copil în brațe). — Uitați-vă, copii, cum moare un tiran!

Rudolf. — Femei smintite, nu vi-e oare milă că vă desfățați privind grozăvia asta?... Dați-mi ajutor... puneți mâna... Nimeni nu vrea să-mi ajute să-i scot din piept săgeata care-l chinuște?

Femele (se dau înapoi).—Noi s'atingem pe cel bătut de D-zeu!

Rudolf.—Fiți blestemate și afurisite! (Trage sabia).

Süssi (îi oprește mâna). — Indrăznește nu mai să dai, domnule! Stăpânirea voastră s'a sfârșit. Tiranul țării a căzut. Nu vom mai suferii silniciei. Suntem oameni liberi!

Tofi (zgomotoși).—Țara e liberă!

Rudolf.—Acolo am ajuns? Teama și supunerea au pierit atât de iute oare? (Soldaților cari intră). Vedeți ce omor îngrozitor s'a săvârșit aici... Orice ajutor e nefolositor... E zadarnic să se urmărească ucigașul... Ne apasă griji mai grabnice... Să pornim iute la Küssnacht ca să scăpăm cetățuia împăratului. Căci în clipa asta orice ordine, orice legături ale datoriei sunt nimicite, și nu ne mai putem bizui pe credința nici unui om.

(Pe când el pleacă cu soldații, vin șase frați de caritate.)

Armgard.—Loc! loc! iată că vin frații de caritate.

Stüssi.—Cum cade prada... corbii și coboară.

Călugării (formează un semicerc împrejurul mortului și cântă pe ton adânc). — „Moartea se”

ceră repede pe om; ea nu-i dă nici un răgaz, îl doboară în mijlocul drumului, îl răpește în floarea vieții. Gata sau nu să plece, el trebuie să vie înaintea judecătorului său“.

(Cortina cade pe când se repetă ultimele rânduri.)

ACTUL V

SCENA I

Piața publică în Altdorj

În fund, la dreapta, fortăreața Zwing—Uri cu toate schelele ca în scena a treia din actul I; la stânga privirea se întinde asupra mai multor munți, pe cari ard toate semnalele de foc. Revărsatul zorilor; clopote răsună din depărtări diferite

Ruodi, Kuoni, Werni, meșterul cioplitor și mulți alți țărani precum și femei și copii,

Ruodi. — Vedeți semnalele de foc pe munți?

Meșterul cioplitor. — Auziți clopotele de cealaltă parte a pădurii?

Ruodi. — Dușmanii sunt alungați.

Meșterul. — Cetățuile au fost cucerite.

Ruodi. — Iar noi în ținutul Uri, mai suferim pe pământul nostru castelul tiranului? Să fim cei din urmă desrobiți?

Meșterul. — Să mai rămână în picioare jugul, menit să ne încovoae? Să-l doborâm!

Toți. — Jos! jos! jos!

Ruodi. — Unde-i buciumașul din Uri?

Buciumașul. — Aici. Ce trebuie să fac?

Ruodi. — Urcă-te la strajă și buciumă așa încât, sunetele răsunând în depărtare, să spintece văzduhul și trezind fiecare ecoul peșterii, s'adune în grabă pe munteni!

(*Buciumașul pleacă. Vine Walter Fürst.*)

Walter Fürst. — Opriți-vă, prieteni! Opriți-vă! Tot nu știm încă ce se petrece în Unterwalden și Schwitz. Să așteptăm întâi ștafeta.

Ruodi. — La ce să mai așteptăm? Tiranul e mort, a sosit ziua libertății.

Meșterul. — Nu sunt de ajuns vestiitorii aceștia de foc ce luminează toți munții împrejurul nostru?

Ruodi. — Veniți cu toți, bărbați și femei

veniți ; puneți mâna ! Stricați schelele ! Dărâmați zidurile ! asvârliți bolțile în aer ! Să nu rămână piatră peste piatră !

Mășterul. — Haideți, tovarăși ! Noi am clădit-o, tot noi vom ști s'o dărâmam !...

Toți. — Haideți, să dărâmam totul !

(Năvălesc din toate părțile asupra clădirii.)

Walter Fürst. — S'au pornit, nu mai pot să-i stăpânesc.

(*Intră Melchthal și Baumgarten*)

Melchthal. — Cum ? fortăreața aceasta mai e în picioare, pe când castelul Sarnen e în cenușe și Rossberg nimic !

Walter Fürst. — D ta ești, Melchthal ? Ne aduci libertatea ? Spune ! țara e curățată de dușmani ?

Melchthal (îl îmbrățișează.) — Țara e liberă. Bucură-te, bătrâne tată ! În clipa în care vorbim, nu se mai află nici un tiran în țara elvețienilor.

Walter Fürst. — Oh ! spune, spune, cum au căzut cetățuile în mâinile voastre ?

Melchthal. — Rudenz a cucerit castelul Sarnen printr'o faptă îndrăzneată. Zidul castelului Rossberg îl sărisem eu cu o noapte mai înainte... Dar ascultați ce s'a întâmplat: După

ce alungarăm pe vrăjmași din castel, îi dădurăm veseli foc, și când flăcările se și ridicau pâlپând spre cer, se repezi afară Diethelm, servitorul lui Gessler, strigând că Berta de Bruneck e în flăcări.

Walter Fürst. — D-zeule îndurător!

(Se aud căzând grinzile schelelor.)

Me'chthil. — Era chiar ea; fusese închisă în taină din porunca guvernatorului. Rudenz se repezi ca un nebun, căci și auziam troznind grinzile, bârnele mari căzând și din mijlocu fumului vaetele desnădăjduite ale nefericitei.

Walter Fürst. — Ați scăpat'o?

Melchthal. — Trebuia iuțeală și hotărîre! Dacă n'ar fi fost decât seniorul nostru, am fi șovăit în fața primejdiei; dar era aliatul nostru și Berta iubia poporul.. De aceea, cu primejdia vieții noastre, ne-am azvârlit în foc.

Walter Fürst. — Ați scăpat'o?

Melchthal. — Da. Rudenz și cu mine am dus'o departe de flăcări, pe când în urma noastră grinzile cădeau cu troznituri îngrozitoare. Și când s'a văzut scăpată, când a deschis ochii la lumina cerului, atunci baronul se aruncă la pieptul meu, și între noi s'a jurat în tăcere o alianță care, călită în văpaia focului, va dăinui în toate încercările soartei.

Walter Fürst. — Unde-i Landenberg?

Melchthal. — Dincolo de Brünig. Nu-i vină mea că acela, care a orbit pe tata, se bucură încă de lumină. L-am fugărit, l-am ajuns, și l-am târit la picioarele tatei. Sabia și spânzura d'asupra lui; prin rugămintile lui a înduioșat pe bătrânul orb și astfel i-am dăruit viața. A jurat că nu se va mai întoarce, că nu se va răzbuna. Și-și va ține jurământul, căci a simții puterea brațului nostru.

Walter Fürst. — Bine de voi că n'ați pângărit cu sânge această izbândă curată!

Copiii (aleargă pe scenă cu sfărâmături din schele.) — Libertate! Libertate!

(Trâmbița din Uri răsună cu putere.)

Walter Fürst. — Ia-te uită ce sărbătoare! Copiii își vor aduce aminte ca și bătrânii de ziua asta.

(Niște fete aduc pălăria pe prăjină, toată scena se umple de popor).

Ruodi. — Iată pălăria înaintea căreia trebuia să ne închinăm.

Baungart n. — Spuneți-ne ce să facem cu ea.

Walter Fürst. — O, Doamne! sub pălăria asta a fost pus nepotu-meu!

Mai multe glasuri. — Nimiciți această amintire a tiraniei! Aruncați-o în foc!

Walter Fürst. — Nu, s'o păstrăm! Ea trebuia să fie o uneltă a tiraniei; să fie semnul veșnic al libertății!

(Țăranii, bărbații, femeii și copiii stau în picioare și pe grinzile schelelor dărâmate, grupați pitoresc într'un mare semicerc.)

Melchthal. — Stând astfel pe sfărâăturile tiraniei, s'a înfăptuit în chip măreț ce am jurat la Rütli, tovarăși.

Walter Fürst. — Treaba e abia începută, dar nu-i sfârșită încă. Acum avem nevoie de bărbăție și unire neclintită; căci să nu credeți că regele nu va întârzia să răzbune moartea guvernatorului său și să ne readucă cu sila pe cel alungat.

Melchthal. — Vie cu puternica-i oaste! Odată ce dușmanul dinăuntru e izgonit, vom ști să ne împotrivim și celui din afară.

Ruödi. — El poate pătrunde în țară numai prin puține trecători, și pe acelea le vom închide cu trupurile noastre.

Baumgarten. — Suntem uniți printr'un legământ veșnic, și oștirile lui nu ne vor speria!

(*În Rösselman și Stauffacher.*)

Rösselman (intrând.) — Cumplită e judecata cerului!

Tăranii. — Dar ce s'a întâmplat?

Rösselmann. — În ce vremuri trăim!

Walter Fürst. — Spune, ce-i? Ah! d-ta ești, Werner? Ce noutăți ne aduci?

Tăranii. — Ce-i?

Rösselmann. — Ascultați și vă cruciți!

Stauffacher. — Am scăpat de o mare spaimă...

Rösselmann. — Impăratul a fost ucis.

Walter Fürst. — Milostive Doamne!

(Se scoală cu toții și se strâng repede împrejurul lui Stauffacher)

Toți. — Ucis! Ce! Impăratul! Auziți! Impăratul!

Melchthal. — Nu se poate! De unde aveți știrea asta?

Stauffacher. — E adevărat. Regele Albrecht a căzut lângă Bruck de mâna unui ucigaș... Un bărbat vrednic de crezare, Ioan Müller, a adus vestea dela Schaffhausen.

Walter Fürst. — Cine a îndrăznit să săvârșească o astfel de grozăvie?

Stauffacher. — Numele făptașului o face și mai cumplită. Nepotul lui, fiul fratelui său, ducele Ioan de Suabia, a săvârșit crima asta.

Melchthal. — Și ce l-a împins la acest patricid?

Stauffacher. — Impăratul slăpânea moștenirea părintească a nepotului său, care își cerea mereu dreptul cu nerăbdare. Se spune că vroia să i-o răpească cu totul și să-l facă să renunțe la pretențiile sale dându-i în schimb o mitră de episcop. Oricum, tânărul prinț urmă sfaturile rele ale tovarășilor săi de arme, și, cu nobilii seniori d'Eschenbach, de Tegerfelden, de Wart și de Palm — fiindcă nu putea căpăta dreptate, — se hotărî să-și răzbune chiar cu mâna lui.

Walt r Fii st. — Oh! vorbește! cum s'a săvârșit grozăvia?

Sauffache. — Regele se cobora călare de la Stein de lângă Baden îndreptându-se spre Rheinfeld, unde se afla curtea. Era însoțit de prinții Hans *) și Leopold și o suită de nobili. Când ajunseră la apa Reuss, la locul unde se trece cu un pod plutitor, ucigașii se înghesuiră pe pod ca să despartă pe împărat de suita lui. Apoi, pe când regele trecea pe un câmp arat.. unde sunt ruinele unui vechiu oraș mare de pe vremea păgânilor... **) în fața vechei cetățui a Habsburgilor, de unde a ieșit mărirea neamului său, ducele Hans i-a împlântat pum-

*) Ioan, fiul lui Rudolf, unul din frații lui Albrecht.

**) Cetățuia romană Vindonissa, nimicită la anul 594.

nalul în gătlej, Rudolf de Palm l-a străpuns din galop cu lancea, iar Eschenbach i-a despiciat capul. Împăratul căzu scaldat în sânge, ucis de ai săi, chiar pe proprietățile sale. Ceilalți însoțitori ai săi vedeau omorul de pe malul celalt; dar, despărțiți de el prin apă, nu putură decât să scoată strigăte de groază neputincioasă; însă pe marginea drumului ședea o femeie săracă și împăratul își dete obștescul sfârșit în brațele ei.

Melchthal. — Astfel și-a săpat un mormânt înainte de vreme acela care, nesățios, voia să aibe totul!

Stauffer. — Mare groază bântue în toată țara; toate trecătorile munților sunt închise; fiecare canton își păzește granițele; chiar și bătrânul Zurich și-a zăvorit porțile, deschise de treizeci de ani, temându-se de ucigași și mai cu seamă de răzbunători. Căci înarmată cu afurisenia, regina Ungariei, neîndurata Agnes^{*)}, care nu cunoaște blândețea delicatului ei sex, vine să răzbune sângele regesc al tatălui ei asupra întregului neam al ucigașilor, asupra slugilor, copiilor și nepoților lor, chiar și asupra pietrelor castelelor lor. A jurat să

^{*)} Agnes, fiica lui Albrecht și văduva lui Andrei al III-lea al Ungariei.

trimeată în mormântul tatălui ei generații întregi și să se scalde în sânge ca în rouă de Mai.

Melchthal. — Incotro au fugit ucigașii?

Stauffacher. — Indată după omor au fugit pe cinci drumuri diferite, și s'au despărțit ca să nu se mai revadă niciodată. Se spune că ducele Ioan rătăcește prin munți.

Wlter Fürst. — Astfel nelegiuirea nu le-a adus nici un folos! Răzbunarea n'aduce roade! Ea este propria-i hrană grozavă, plăcerea ei e omorul, și săturarea-i spaimă.

Stauffacher. — Nelegiuirea nu va aduce nici un folos ucigașilor; noi însă vom culege cu mâini curate roadele binecuvântate ale faptei sângeroase, căci am scăpat de o mare teamă: Cel mai mare dușman al libertății noastre a fost răpus și se svonește că sceptrul va trece din casa Habsburg unei alte case domnitoare. Impărăția vrea să-și păstreze dreptul de alegere.

Walter Fürst și mulți alții. — Ai aflat ceva?

Stauffacher. Cele mai multe glasuri s'au iș rostit pentru contele de Luxemburg.*)

Walter Fürst. — Bine de noi că am rămas

*) Heinrich al VII-lea, urmașul lui Albrecht I.

credincioși împărăției. Acum putem nădăjdui dreptate!

Stauffacher. — Noul împărat are nevoie de prieteni credincioși; el ne va apăra de răz-bunarea Austriei.

(Țăranii se îmbrățișează.)

Paracliserul cu un sol al împăratului.

Paracliserul. — Iată pe vrednicii capi ai țării noastre.

Rösselmann și mulți alți. — Ce-i, para-cliserule?

Paracliserul. — Un sol împărătesc aduce o carte.

Toți (lui *Walter Fürst*). — Desfă-o și citește.

Walter Fürst (citind). — «Bunilor locuitori din Uri, Schwitz și Unterwalden, regina *Elsbeth*, *) salutare și belșug».

Mitte glasuri. — Ce vrea regina? Domnia ei s'a sfârșit.

Walter Fürst (citind). — «In marea mâhnire și durerea văduviei în care o cufundă sân-geroasa moarte a bărbatului ei, regina își mai amintește de vechea credință și dragoste a țî-nuturilor elvețiene.»

Melchthal. — Când era fericită, nu-și aducea aminte.

*) Regina *Elsbeth*, văduva lui *Albrecht*.

Rösselmann.— Tăcere! Ascultați!

Walter Fürst (citind). — „Și crede că poporul credincios simte groaza convenită pentru blestemății făptași ai acestei nelegiuri. De aceea așteaptă ca cele trei cantoane să nu dea niciodată ajutor ucigașilor; ba ce-i mai mult, să ajute cu credință la predarea lor în mâinile răzbuțătorilor, aducându-ș aminte de dragostea și de vechile daruri pe care le-au primit de la casa princiară a lui Rudolf.“

(*Tăranii dau semne de nemulțumire,*)

Multe glasuri.— Iubire și favoruri!

Stauffacher.— Am primit daruri dela tatăl său; dar din partea fiului cu ce ne putem fâli? Intăritu-ne-a el oare hrisovul libertății precum au făcut-o toți împărați înaintea lui? Judecat-a el după adevărata dreptate și ocrotit-a nevinovăția asuprită? Voit-a măcar s'asculte solii pe cari i-am trimes în nevoile noastre? Nu, nimic din toate acestea nu ne-a făcut regele, și de nu ne-am fi făcut noi înșine dreptate cu mâinile noastre voinicești, nevoile noastre nu l'ar fi mișcat de loc... Recunoștință lui?... El n'a semănat recunoștință în aceste văi. Sta sus și putea să fie un tată pentru popoarele sale; dar i-a plăcut să se îngrijească

numal de ai săi.. Plângă-l dar aceia, pe cari i-a îmbogățit!

Walter Fürst. — Nu vrem să ne bucurăm de nenorocirea lui, nici să ne amintim acum de relele ce ni le-a făcut. Departe de noi asemenea gânduri! Dar ca să răzbunăm noi moartea regelui, care nu ne-a făcut niciodată bine, și să urmărim pe aceia cari nu ne-au jignit niciodată, asta nu se cuvine și nici nu ni se poate cere. Iubirea trebuie să fie un dar de bună voe, și moartea ne-a deslegat de datorii impuse cu sila.. Lui nu-i mai datorăm nimic.

Melcthal. — Și dacă regina plânge în camera ei și-și înalță spre cer nemărginita i durere, vedeți aici un popor desrobit înălțând aceluiași cer rugile sale de recunoștință.. Cine vrea să culeagă lacrimi, trebuie să semene iubire. (Solul pleacă.)

Stauffacher (poporului). — Unde-i Tell? Tocmai el să ne lipsească, el care e întemeietorul libertății noastre? El care a făcut mai mult decât toți, care a suferit cea mai crudă durere? Veniți cu toții, haideți la casa lui ca să urăm fericire mântuitorului nostru al tuturor!

(Pleacă cu toții.)

SCENA II

Tinda casei lui Tell

Focul arde pe vatră. Prin ușa deschisă se văd curtea și câmpia.

Hedwiga, Walter și Wilhelm.

Hedwiga.—Azi vine tata. Copii, dragii mei, copii! trăește, e liber, și noi toți suntem liberi! Iar acela care a scăpat țara e tatăl vostru!

Walter.—Și eu am partea mea la toate acestea, mamă! Nici eu nu trebuie să fiu uitat. Săgeata tatei era cât p'aci să mi răpue viața, dar eu n'am tremurat.

Hedwiga (îl îmbrățișează).—Da, mi-ai fost redat! De două ori te-am născut! De două ori am suferit pentru tine durerile facerii!.. Acum s'a sfârșit!.. Vă am pe amândoi.. pe amândoi! și azi se întoarce scumpul vostru tată.

(Un călugăr se arată în prag.)

Wilhelm.—Ia-te uită, mamă.. un călugăr; de bună seamă că cere milă.

Hedwiga.—Spune-i să intre ca să-l ospătam; să simtă și el că se află într'o casă fericită.

Intră în casă și se întoarce îndată cu o cupă.

Wilhelm (călugărului).—Poftim, cucernice părinte. Mama vrea să te ospăteze.

Walter. — Vino de te odihnește și pleacă întărit d'aici.

Călugărul (aruncând împrejurul lui priviri sperioase, cu fața turburată.) — Unde mă aflu? Spuneți-mi în ce țară?

Walter. — Te-ai rătăcit, că nu știi unde te afli? Ești la Bürglen, d-le, în cantonul Uri, pe unde cobori în valea Schächen.

Călugărul (către Hedwiga, care se întoarce.) — Ești singură? Bărbatul nu ți-e acasă?

Hedwiga — Il aștept.. Dar ce ți-e, omule? Fața d-tale nu pare să prevestească ceva bun.. Oricine ai fi, ești nevoiaș, ia. (li întinde cupa).

Călugărul. — Cu toate că sunt nespus de istovit, nu voiu atinge nimic până când nu-mi vei fi făgăduit..

Hedwiga. — Nu-mi atinge rochia, nu te apropia de mine, stai departe, dacă vrei să te ascult.

Călugărul. — Pe acest foc care pâlpâe în căminul primitor, pe capul scump al copiilor d-tale, pe care îl îmbrățișez. . (pune mâna pe copii.)

Hedwiga. — La ce te gândești, omule? Lasă copiii în pace.. Nu ești călugăr! Nu, nu ești! Pacea sălăsluește în acest vestmânt! dar în trășăturile d-tale nu se vede pacea!

Călugărul. — Sunt cel mai nefericit dintre oameni.

Hedwiga. — Nenorocirea grăește cu tărie inimii mele! dar mă înfioară înfățișarea d-tale!

Walter (sărind în sus). — Mamă, vine tata! (Aleargă afară).

Hedwiga. — Oh! Dumnezeu! (Vrea să-l urmeze, tremură și se ține de ceva ca să nu cadă.)

Wilhelm (alergând afară). — Tata!

Walter (afară). — Iată-te întors!

Wilhelm (afară). — Tată, dragă tată!

Tell (afară). — Iată-mă 's întors.. Unde-i mama? (Intră).

Walter. — Uite-o cum stă lângă ușă și nu se poate urni din loc, atât de mult tremură de spaimă și de bucurie.

Tell. — Oh! Hedwiga! Hedwiga! Mama copiilor mei! D-zeu mi-a ajutat.. nici un tiran nu ne mai desparte.

Hedwiga (de gâtul lui). — Oh! Tell! Tell! Ce spaimă am mai tras pentru tine!

(Călugărul devine atent.)

Tell. — Acum uită și trăește numai în bucurie! Iată-mă întors! Asta-i coliba mea! Sunt iar între ai mei!

Wilhelm. — Dar unde ți-ai lăsat arbaleta, tată? N'o văd.

Tell. — N'o vei mai vedea niciodată; e păstrată într'un loc sfânt. Ea nu va mai slujii de acum înainte la nici o vânătoare.

Hedwiga. — Oh! Tell! Tell! (Se dă înapoi, iăsându-l de mână.)

Tell. — Ce te îngrozește, scumpă nevestă?

Hedwiga. — Cum.. cum îmi vii îndărăt?.. Mâna asta.. o pot strânge?.. Mâna asta.. oh! D-zeule!

Tell (duios și mândru). — V'a apărat pe voi și a scăpat țara; pot s'o ridic liber spre cer. (Călugărul face o mișcare repede; Tell îl zărește.) Cine-i călugărul ăsta?

Hedwiga. — Ah! îl uitasem! vorbește-i tu, căci pe mine m'apucă groaza când îl văd.

Călugărul (s'apropie). — Nu ești d-ta Tell. care a răpus pe guvernator?

Tell. — Ba da și n'o ascund de nimeni.

Călugărul. — D-ta ești Tell! Ah! mâna lui D-zeu m'a adus sub acoperișul d-tale.

Tell (își pironeste privirea asupra lui). — D-ta nu ești călugăr! Cine ești?

Călugărul. — D-ta ai ucis pe guvernatoru, care ți făcuse rău.. iar eu am răpus pe un dușman care nu voia să-mi dea dreptate.. El era dușmanul d-v. ca și al meu.. Am scăpat țara de dânsul.

Tell (dându-se înapoi).— Ești.. Grozăvie!.. Plecați, copii! intrați! Du-te, dragă nevastă! Pleacă, pleacă! Nenorocitul! N'ei fi..?

Hedwiga. — D-zeule, cine-i?

Tell. — Nu mai întreba! Pleacă, pleacă! Să n'audă copiii! Ieși din casă... du-te departe... nu trebuie să stai sub un acoperiș cu omul ăsta.

Hedwig. — Vai de mine, dar cine e? Hai-de-ți! (lese cu copiii.)

Tell (călugărului).—Ești ducele de Austria?..; Da, ești ducele! Ai ucis pe împăratul, unchiul și domnul d-tale.

Ioan Paricidul. — Mă despuiase de moștenirea mea.

Tell. — Ai ucis pe unchiul, pe împăratul d-tale! Și te mai rabdă pământul! Și soarele te mai luminează încă.

Paricidul. — Ascultă-mă, Tell, mai înainte ca...

Paricidul. — Plin de sângele tatălui tău, de sângele împăratului, mai îndrăznești să calci în casa mea curată? Indrăznești să-ți arăți fața unul om bun și să-i ceri găzduire?

Paricidul. — La d-ta nădăjduiam să găsesse îndurare; căci și d-ta te-ai răzbunat pe un dușman.

Tell. - Nenorocitele! vrei să asemeni sân-geroasa crimă din ambiție cu apărarea îndrep-tătită a unui tată? Apărat-ai tu oare capul scump al copiilor tăi? Apărat-ai altarul sfânt al căminului? înlăturat-ai dela ai tăi ce-i mai groaznic? Ridic spre cer mâinile mele curate, și te blestem pe tine și fapta ta... Eu am răz-bunat sfânta fire, pe care tu ai pângărit-o... N'am nimic de împărțit cu tine... Tu ai ucis, pe când eu mi-am apărat ce aveam mai scump.

Paricidul. - Mă alungi dar fără mângăere, pradă desnădejdei?

Tell. - Mă înfior de groază când vorbesc cu tine! Pleacă! Urmează-ți drumul înfricoșat. Nu pângări o colibă în care sălășluește nevi-novăția!

Paricidul (se întoarce ca să plece). - Așa nu pot și nici nu vreau să mai trăesc!

Tell. - Și cu toate acestea mi-e milă de tine... D-zeule mare! atât de tânăr... de neam atât de nobil, nepotul lui Rudolf, al stăpânului și împăratului meu, urmărit ca ucigaș, e aci, în pragul meu, al unui om sărac... rugându-se și desnădăjduit... (Iși acoperă fața.)

Paricidul. - Oh! dacă ai putea să plângi; fie-ți milă de soarta mea; e grozavă... Sunt prinț... am fost... aș fi putut să fiu fericit dacă

mi-aş fi înfrânat dorinţele nerăbdătoare. Dar pizma îmi rodea sufletul.. Vedeam pe tânărul meu văr Leopold *) încărcat de onoruri şi îmbogăţit cu ţinuturi ; iar eu de o vârstă cu el, eram ţinut ca nevârstnic în sclavie.

Tell. — Nenorocitul, unchiu-tău te a cunoscut bine că n'a vrut să-ţi dea moşiile şi clăcaşii ! Tu însuţi, prin fapta-ţi nebună şi sălbatică, ai îndreptăţit în chip grozav înţelepţeasca-i hotărîre. . Unde sunt sângeroşii tovarăşi ai omorului tău ?

Paricidul. — Acolo unde i-au dus furiile răzbunării. Nu i am mai văzut dela săvârşirea nenorocitei fapte.

Tell.—Ştii că eşti anatemizat ? că prietenului îi este oprit să-ţi dea ajutor, iar duşmanilor li-e îngăduit să te ucidă ?

Paricidul.—De aceea ocolesc toate drumurile umblate şi nu îndrăznesc să bat la uşa nici unei colibe. Imi îndreptez paşii spre pustietăţi, temându-mă şi de umbra mea, rătăcesc prin munţi şi mă dau înapoi înfiorându-mă de mine însumi când vre-un izvor îmi arată nenorocita mi faţă. Oh ! dacă ţi-e milă şi eşti omenos... (Ingenunchiază înaintea lui).

* Fiul lui Albrecht I.

Tell (cu fața întoarsă). — Scoală-te! scoală-te!

Paricidul.—Nu mă scol până nu-mi întinzi o mână de ajutor.

Tell. — Te pot ajuta oare? Ce poate face un biet muritor? Dar scoală-te... Oricât de înspăimântătoare ți-ar fi fapta... ești om... ești semenul meu.. Nimeni nu trebuie să plece dela *Tell* nemângăiat... Voiu face ce voiu putea...

Paricidul (sare în sus și-i apucă mâna cu vioiciune).— Oh! *Tell*, îmi mântui sufletul de desnădejde!

Tell.—Lasă-mi mâna... Trebuie să pleci. Nu poți rămânea aici nedescoperit, iar descoperit fiind, nu te-ai putea bizui pe ocrotirea mea.. Unde ai de gând să mergi? Unde nădăjduiești să găsești odihnă?

Paricidul.—Știu și eu? Vai!

Tell. — Ascultă ce-mi dete D-zeu în gând: Trebuie să te duci în Italia, în orașul Sfântului Petru! Aruncă-te la picioarele papei, spovedește-te și mântuește-ți sufletul!

Paricidul.—Nu mă va da el oare pe mâna răzbnătorilor?

Tell.—Orice ți-ar face, primește-o ca venind dela D-zeu.

Paricidul.—Dar cum să ajung în acea țară necunoscută? Nu cunosc drumurile și nu îndrăznesc să mă întovărășesc cu alți călători.

Tell.—O să-ți spun cum vine drumul, bagă de seamă: Urci în susul apei Reuss, care se prăvălește cu furie din munți.

Paricidul (îngrozit). — Voiu vedea apa Reuss?. A curs la fapta mea.

Tell. — Drumul trece pe marginea prăpăstiilor și-i arătat prin multe cruci ridicate în amintirea călătorilor, pe cari i-au înghițit lavinele.

Paricidul.—Nu m'aș teme de grozăviile firii dacă mi-aș putea potoli crudele chinuri sufletești.

Tell.—Ingenunchiază înaintea fiecărei cruci și ispășește-ți crima cu lacrimi ferbinți de pocăință.. Și dacă vei străbate cu bine drumul spaimii, *) dacă muntele nu va prăvăli asupra-ți troienele de pe piscurile sale acoperite de zăpadă și ghiețari, atunci vei ajunge la Podul Dracului. Dacă nu se va prăbuși sub greutatea fărădelegii tale, dacă-l treci cu bine, atunci ți se va deschide deodată o neagră trecătoare tăiată în stânci... Soarele n'a luminat'o

*) Drumul spaimii, adică începutul drumului în St. Gothardt, deasupra localității Göschenen, veșnic amenințat de lavine.

încă niciodată... Treci p'acolo și ajungi într'o vale frumoasă și veselă.. Dar trece-o repede; tu nu trebuie să te oprești, unde domnește pacea.

Paricidul.—Oh! Rudolf! Rudolf! Străbun regesc! In chipul ăsta îți va intra nepotul pe pământul regatului tău!

Tell.—Urcând astfel mereu, vei ajunge pe înălțimile Gotthardt-ului, unde sunt lacurile care nu seacă niciodată și care se umplu dela sine din jghiaburile cerului. Acolo te desparti de pământul Germaniei, și alt râu repede te va duce în Italia, pentru d-ta pământul făgăduinții... (Se aude doina păstorilor cântată de mai multe trâmbițe.) Aud glasuri. Pleacă.

Hedwiga (intră iute).—Unde ești, Tell? Vine tata! Vin toți confederații veseli...

Paricidul (își ascunde fața).—Vai mie! Nu trebuie să zăbovesc la cei fericiți.

Tell.—Du-te, dragă nevastă, de ospătează pe omul ăsta. Incarcă-l de daruri, căci drumul i-e lung și nu va găsi nici un adăpost. Grăbește-te, mulțimea se apropie.

Hedwiga. — Cine-i omul ăsta?

Tell.—Nu mai întreba! Iar când va pleca, întoarce-ți ochii ca să nu vezi nici pe ce drum apucă!

(Ion paricidul se repede la Tell cuprins de

mare emoțiune; acesta însă îi face semn cu mâna și pleacă. După ce au plecat în diferite părți, decanul se schimbă și se vede în)

ULTIMA SCENĂ

(tot fundul văei din fața casei lui Tell și înălțimile din vecinătate formând diferite grupuri pitorești. Alții se coboară de pe înălțimi pe o cărare, care duce peste Schächen. *Walter Fürst* cu cei doi băeți. *Melcthal* și *Stauffacher* vin în cap, alții îi urmează. *Tell* ieșind, toți îl primesc cu strigăte de veselie.)

Toți. — Trăiască Tell! Vânătorul și mântuitorul!

(Pe când cei de față se strâng în jurul lui *Tell* și-l îmbrățișează, vin *Rudenz* și *Berta*. Cel dintâi îmbrățișează pe țărani, iar *Berta* pe *Hedviga*. Muzica de pe munte însoțește această scenă mută. La sfârșit, *Berta* vine în mijlocul poporului.)

Berta.—Oameni buni! Confederați! Primiți-mă în alianța voastră și pe mine, care am avut cea dintâi fericirea de a găsi ocrotire în țara libertății. Pun drepturile mele în mâinile voastre voinicești. Voiți să mă ocrotiți ca pe o concetățeană?

Țăranii — Da, te vom păzi cu trup și suflet!
Berta. — Ei bine! Atunci dau mâna mea acestui tânăr. Elvețiana liberă bărbatului liber!
Rudenz. — Iar eu desrobesc pe toți clăcașii mei.

(*Muzica reîncepe dintr'odată, cortina cade.*)

Muzicantul Orb

Povestire de KOROLENKO

TRADUCERE DE d-nul SOCOR

No. 373—373 bis

Această scriere apărută în 1889 și *Visul lui Makar*, sunt capodoperele marelui scriitor Rus.

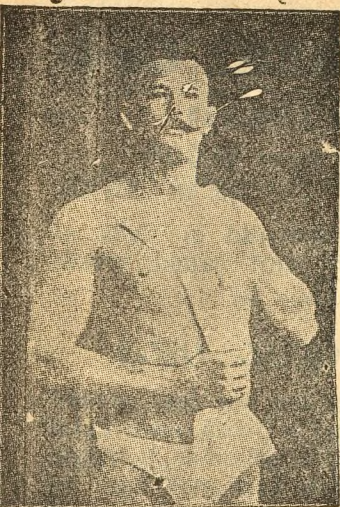
MUZICANTUL ORB

e considerat de critica cea mai severă ca un minunat poem în proză, admirabil prin melancolia-i, ce te pătrunde, te mișcă până la lacrimi și te face mai bun în acelaș timp, prin sentimentele ce îți inspiră.

Povestirea aceasta e unica în toate literaturile și, dela aparițiunea ei a fost imediat tradusă în toate limbile și face deliciul a milioane de cititori.

Catalogul „Bibliotecii pentru toți” se trimete gratuit, la cerere, de către Librăria editoare „Universala” Alcalay & Co., București, Calea Victoriei, 27.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

**Sănătatea copiilor
REGENERAREA NEAMULUI**

Din
editia germană
s'au vândut
peste

400,000
exemplare

15 MINUTE
de exerciții pentru sănătate pe zi
SISTEMUL MEU

DE
J. P. MÜLLER

Fost locotenent de geniu, Klampenborg, Danemarca

Reapare în „Biblioteca pentru toți“

Cu 43 de ilustrațiuni și un tablou de întrebuințarea timpului

Această carte este tradusă în toate limbile și este foarte prețuită. Tradusă în românește, a avut un mare succes.

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

CE E CERUL?

(ASTRONOMIE POPULARĂ)

de CAMILLE FLAMMARION

No. 357—359

Dintre toate scrierile celebrului astronom francez, cea mai cunoscută și mai populară este, de sigur **Ce e Cerul?** A avut, nu numai în Franța, dar în toate țările culte, unde a fost tradusă, succesul cel mai desăvârșit. Explicația acestui fapt stă în talentul de popularizator al lui Flammarion, în darul lui neîntrecut de a prezenta adevărurile științifice cele mai grele sub o formă ușoară, plăcută și pe înțelesul tuturor. În lucrarea aceasta, învățatul francez a voit, după cum spune singur, să rezume pentru o mai ușoară cetire, la îndemâna tuturor inteligențelor curioase de a se instrui, totalitatea descoperirilor și să facă o cărticică, care să fie un roman al cerului. Și e chiar un roman. Cetitorul e captivat de la început de frumusețea stilului și citește o operă aleasă literară; abia la sfârșit bagă de seamă că a rămas cu multe, variate și serioase cunoștințe astronomice.

Traducerea — făcută cu multă îngrijire de d. Victor Anestin — e prevăzută cu 64 gravuri, care fac și mai lesnicioasă înțelegerea cuprin-

De acest autor „Biblioteca pentru Toți” a mai publicat interesante lucrări după cum se poate vedea în catalogul „Bibliotecii pentru toți”; cataloage se trimet gratuit la cerere de către **Librăria editoare „Universala” Alcala & Co.** București, Calea Victoriei, 27.

FR. BURNETT

MICUL LORD

— Traducere de Iosif Nădejde —

Educatorii și în general părinții, cari au voit să facă educația copiilor lor prin citit, s'au izbit întotdeauna de lipsa unor cărți atrăgătoare pentru copii, cu conținutul *moral* și *educativ* și, în acelaș timp, de o necontestată valoare literară. Și nu numai literatura noastră, dar chiar și alte literaturi nu sunt bogate în astfel de scrieri.

Printre puținele lucrări din literatura universală, cari răspund acestui scop, una din cele mai bune este fără îndoială *Micul Lord Fauntleroy* de Fr. Burnett.

Intr'o formă literară desăvârșită, este redată o povestire extrem de interesantă, a vieții acestui nobil,—istorisire care are darul de a trezi în copii toate simțimintele generoase și nobile. Este cartea ideală de educație și nu există limbă cultă, în care să nu fi fost tradusă.

Traducerea românească a d-lui Iosif Nădejde este desăvârșită din toate punctele de vedere.

Lucrarea — însoțită de numeroase și reușite ilustrații — se găsește în No. 747-748 din „*Biblioteca pentru toți*”.

BIBLIOTECA CENTRALĂ
REGIONALĂ
CLUJ

